

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

LIKUMDEVĒJA DARBS ĀRKĀRTAS APSTĀKĻOS

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Marta Kārklīņa**

Studenta apliecības numurs: mk17087

Darba vadītājs: asoc. prof., Dr.iur. Anita Rodiņa

Rīga 2022

ANOTĀCIJA

Maģistra darbā analizēti konstitucionālo tiesību jautājumi, apskatot problemātiku, ar ko likumdevējs saskārās laikā, kad Latvijā pastāvēja ārkārtas apstākļi, kas lika pārorganizēt ierasto darba kārtību. Ārkārtas apstākļi ir ietekmējuši visas valsts funkcionēšanu, tai skaitā konstitucionālo orgānu darbu. Maģistra darbā atspoguļota attālinātā darba norise konstitucionālajos orgānos un citu valstu parlamentos, analizējot to, kā citas institūcijas pielāgojušas savu galveno funkciju izpildi un nodrošināšanu ārkārtas apstākļiem. Darbā veiktie secinājumi attiecas uz likumdevēja darbu ārkārtas apstākļos, attālināto darbu un tiesisko apstākļu interpretāciju, kā arī nepieciešamo pasākumu un normatīvā regulējuma ieviešanu.

Atslēgvārdi: parlaments, ārkārtas apstākļi, attālināts darbs, likumdošanas process īpašā tiesiskajā režīmā, *e-Saeima*.

ANNOTATION

The Master's Thesis analyses matters related to constitutional rights in the context of issues encountered by the legislature of Latvia during an emergency situation that forced to reorganise the existing working procedure. The emergency situation has influenced the functioning of the whole state, including the work of the constitutional bodies. The Master's Thesis describes remote working processes in the constitutional bodies and in the parliaments of other countries, analysing the ways in which other institutions have adapted the performance and fulfilling of their main functions to the emergency situation. The conclusions of the Thesis are applicable to the work of the legislature in an emergency situation, remote work, the interpretation of legal circumstances, and the implementation of necessary measures and regulatory framework.

Keywords: parliament, emergency situation, remote work, legislative process under a special legal regime, e-Saeima.

SATURS

IEVADS	5
1. LIKUMDEVĒJA DARBA TIESISKAIS REGULĒJUMS ĀRKĀRTAS APSTĀKĻOS	7
1.1. Satversmes 15. panta satura izvērtējums	7
1.1.1. Jēdziena “Saeima savas sēdes notur Rīgā” tvērums	11
1.1.2. Jēdziena “ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā” būtība	12
1.2. Likumdevēja darba uzdevumi ārkārtas apstākļos	16
2. ATTĀLINĀTS DARBS UN LIKUMDEVĒJS	22
2.1. Attālināts darbs	22
2.2. Attālināts darbs citās valsts institūcijās	31
2.2.2. Tiesas	31
2.2.3. Izpildvara	36
3. PLATFORMAS <i>E-SAEIMA</i> IZVEIDOŠANA, IESPĒJAS UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVAS	40
3.1. Platformas <i>e-Saeima</i> izveidošana	40
3.1.1. Platformas <i>e-Saeima</i> mērķis	42
3.1.2. Platformas <i>e-Saeima</i> darbība	44
3.2. Platformas <i>e-Saeima</i> ietekme uz likumdevēja darbu.....	48
3.3. Platformas <i>e-Saeima</i> pilnveide	51
3.4. Platformas <i>e-Saeima</i> nākotne	53
4. PLATFORMA <i>E-SAEIMA</i> KĀ IZAICINĀJUMS SAEIMAS DEPUTĀTIEM	55
4.1. Saeimas deputātu darbs ārkārtas apstākļos	55
4.2. Ētikas normu ievērošana.....	59
KOPSAVILKUMS	64
IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS	66

IEVADS

Pasaulē ierastā kārtība mainījās 2020. gada sākumā, kad pasauli skāra vēl līdz galam neizzinātais un neierobežotais vīruss SARS-CoV-21 un sākās tā izraisītā pandēmija, kuras gaitā priekšplānā izvirzījās arvien jauni COVID-19 slimības paveidi. Šo iepriekš nepiedzīvoto apstākļu dēļ lielākajai daļai pasaulē funkcionējošo nozaru nācās mainīt savu parasto darba kārtību tā, lai nodrošinātu darba pilnvērtību un nepārtrauktību, tajā pašā laikā ievērojot visus vīrusa izplatības ierobežošanai noteiktos ierobežojumus. Savu kontinuitāti un lemtspēju nācās pierādīt ikvienas valsts galvenajam vadības centram – parlamentam. Arī Eiropas Savienības dalībvalstu parlamentiem bija jāpieņem svarīgi lēmumi par to, kā šādos apstākļos organizēt savu darbu – strādāt attālināti vai turpināt līdzšinējo praksi, tomēr cenšoties ievērot visus noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus.

Ārkārtējās situācijas laikā visi Eiropas Savienības dalībvalstu parlamenti centās savu darbu turpināt klātienē, nepieļaujot iespēju savā reglamentā noteikt, ka darbu var veikt arī attālināti. Izņēmums bija tikai viena dalībvalsts – Spānija, kas jau pirms pandēmijas savā reglamentā bija paredzējusi konkrētus gadījumus, kad parlamentārieši var neierasties parlamentā klātienē, bet savu kompetenču izpildi turpināt attālināti.² Tomēr pārējām dalībvalstīm, tai skaitā arī Latvijai, nācās pieņemt svarīgus lēmumus, lai nodrošinātu parlamenta lemtspēju un nepārtrauktību. Šiem lēmumiem vajadzēja būt tiesiskiem un atbilstošiem valstī spēkā esošajam normatīvajam regulējumam.

Ārkārtas apstākļos likumdevējs strādāja ilgāk nekā divus gadus. Latvijā šis jautājums līdz šim kopumā nav pētīts. Ņemot vērā parlamenta nozīmīgumu demokrātiskā valstī, ir svarīgi, ka parlaments spēj nodrošināt savu nepārtrauktību un lemtspēju arī ārkārtas apstākļos. Likumdošanas procesa un vispār likumdevēja darba attālinātas norises pieļaujamība un citi saistīti jautājumi nenoliedzami ir svarīgi un aktuāli arī pēc pandēmijas beigām, lai parlaments spētu uzlabot savu kompetenču izpildi.

Maģistra darbā pausti apsvērumi par likumdevēja pieņemtajiem lēmumiem, kas attiecas uz darbu ārkārtas apstākļos un attālināta darba organizēšanu. Maģistra darba pamatmērķis ir noskaidrot, vai likumdevēja darbs ārkārtas apstākļos, kas ilgu laiku tika īstenots attālināti, ir

¹World Health Organization. Origin of SARS-CoV-2. Pieejams: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332197/WHO-2019-nCoV-FAQ-Virus_origin-2020.1-eng.pdf [aplūkots 01.04.2022.]

²Jevier A. Remote Voting in Spain: The Challenges and Benefits. Pieejams: https://bussola-tech.co/artigos_membros/remote-voting-in-spain-the-challenges-and-benefits-legistech/ [aplūkots 01.04.2022.]

bijis pietiekami efektīvs, vai nebija iespējams organizēt klātienē darbu un vai izraudzītais risinājums bija vienīgais veids, kā likumdevējs varēja nodrošināt sava darba nepārtrauktību, ņemot vērā to, ka ārkārtējā situācija Latvijā ir bijusi visai mainīga un ieviesto ierobežojumu mērķis bija pēc iespējas drīzāk atgriezties pie ierastās darba kārtības.

Maģistra darba uzdevums ir izvērtēt likumdevēja darbu ārkārtas apstākļos, veikt tiesisko aspektu analīzi un interpretāciju, vienlaikus analizējot ārkārtas apstākļu ietekmi uz parlamenta kompetenču un deputāta funkciju izpildi. Maģistra darba ietvaros ir pētīts attālinātais darbs parlamentā, platformas *e-Saeima* darbība, tās pilnveidošanas iespējas un iespējas to izmantot nākotnē. Vienlaikus aplūkoti un piedāvāti varianti, kādus likumdevējs būtu varējis izmantot, lai nodrošinātu darbu klātienē, ievērojot valstī spēkā esošos epidemioloģiskos ierobežojumus. Aplūkota arī citu valstu parlamentu darba organizācija ārkārtas apstākļos, vērtējot lēmumus, ko pieņēma citas valstis, lai veiksmīgāk pārvarētu ārkārtējo situāciju un varētu atgriezties pie ierastās ikdienas prakses.

Darbā izmantotas šādas zinātniski pētnieciskās **metodes**: 1) analītiskā metode izmantota tiesību avotu, tiesu prakses un normatīvo aktu analīzei; 2) empīriskā metode izmantota saziņai ar citu valstu parlamentiem; 3) salīdzinošā metode izmantota dažādu valstu parlamentu darba organizēšanas savstarpējai salīdzināšanai; 4) deduktīvā metode lietota, balstoties uz parlamenta paziņojumiem, pieņemto regulējumu, kā arī nacionālajiem un citu valstu normatīvajiem aktiem un paziņojumiem attiecībā uz attālināta darba organizēšanu, lai nonāktu pie secinājuma par parlamenta tiesībām un pienākumiem, noturot attālinātas sēdes; 5) vēsturiskā metode izmantota, lai analizētu Satversmes 15. panta tvērumu un tajā ietverto jēdzienu būtību.

Darba struktūru veido ievads, četras nodaļas un kopsavilkums. Pirmajā nodaļā ir divas apakšnodaļas, kurās analizēts konstitucionāli tiesiskais pamats likumdevēja darba turpināšanai ārkārtas apstākļos. Otrajā nodaļā ir trīs apakšnodaļas, kurās detalizēti aplūkota likumdevēja, visu institūciju un citu valstu parlamentu attālinātā darba organizēšana. Trešajā nodaļā ir četras apakšnodaļas, kurās skrupulozi aplūkoti Latvijas parlamenta izveidotās platformas galvenie darbības virzieni un nākotnes iespējas. Ceturtajā nodaļā ir divas apakšnodaļas, kurās vērtēta platformas *e-Saeima* ietekme uz deputātu darbu, izaicinājumi, ar kuriem deputātiem nācās saskarties ārkārtas apstākļos, kad sēdes tika noturētas klātienē, kā arī deputātu darba ētiskie aspekti.

1. LIKUMDEVĒJA DARBA TIESISKAIS REGULĒJUMS

ĀRKĀRTAS APSTĀKĻOS

1.1. Satversmes 15. panta satura izvērtējums

Valsts galvenais motors ir valsts pamatlikums jeb konstitūcija. Lai tiktu pieņemts mūsu valsts pamatlikums, Satversmes sapulce 1920. gada 5. maijā³ izveidoja speciālu Satversmes izstrādāšanas komisiju, kura šo darbu veica laika posmā no 1920. gada maija līdz 1921. gada 14. jūlijam.⁴ Par galveno Satversmes sapulces un minētās komisijas uzdevumu var uzskatīt valsts pamatlikuma izstrādi un ar to saistīto jautājumu tiesisku un taisnīgu noregulēšanu.⁵ Tas bija nepieciešams, lai nodrošinātu valsts identitāti un demokrātijas pamatus, radītu tādu tiesisku valsts iekārtu, kas spēs darboties ilglaicīgi un tiks nodota nākošajām paaudzēm.⁶ Rezultātā tika radīta Latvijas Republikas konstitūcija – Satversme⁷. Šis ir dokuments, kuru Satversmes sapulce pieņēma 1922. gada 15. februārī⁸ un kurš spēkā stājās 1922. gada 7. novembrī, kad uz pirmo sēdi sanāca jaunievēlētā Saeima.⁹

Konstitūcija sevī ietver jautājumus un aspektus, kas ir fundamentāli gan valsts, gan sabiedrības pastāvēšanai, turklāt ne tikai tad, kad valstī ir izsludināta ārkārtēja situācija. No Satversmes kā valsts augstākā likuma izriet valsts galveno orgānu pienākumi un ietvari, kam jābūt nodrošinātiem gan ikdienā, gan arī tādā situācijā, kad pastāv ārēji draudi, kas var ietekmēt valsts pastāvēšanu un funkcionēšanu. Satversmes iztulkošanas procesā atkarībā no situācijas ir iespējams sastapties arī ar tādiem jautājumiem un aspektiem, kuri var nebūt tieši norādīti pamatlikuma tekstā.

Konkrēti Latvijas Republikas Saeimas sēžu norises kārtība un vieta ir regulēta Satversmes 15. pantā, kurš nosaka, ka: “Saeima savas sēdes notur Rīgā, un tikai ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā.” Tādēļ Satversmes 15. panta iztulkošana ir nepieciešama arī ārkārtējās situācijas kontekstā, lai parlaments ārkārtas apstākļos spētu ne tikai noturēt savas sēdes

³Nacionālā enciklopēdija: Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/86828-Latvijas-Republikas-Satversmes-sapulces-sasauk%C5%A1anas-diena> [aplūkots 05.04.2022.]

⁴Tiesību zinātņu pētniecības institūts: Satversmes sapulces komisijas sēžu protokoli. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/satversmes-sapulces-komisijas-sezu-protokoli/> [aplūkots 05.04.2022.]

⁵Tiesību zinātņu pētniecības institūts. Latvijas Satversmes Sapulces stenogramma, 247.lpp. Pieejams: http://flriga.lu.lv/tzpi/materiali/Satversmes_sapulces_stenogrammas.pdf [aplūkots 05.04.2022.]

⁶Ibid.

⁷Latvijas Republikas Satversmes: LV likums. Pieņemts 15.02.1992. [27.02.2022.]

⁸Jalēģins J., Latvija ceļā uz tiesiskumu. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2020, 42.lpp.

⁹Pleps J., Plepa D: Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/100866-Latvijas-Republikas-Satversme> [aplūkots 26.02.2022.]

“neikdienišķā” kārtībā, kas nozīmē atkāpšanos no līdzšinējiem sēžu organizēšanas principiem, bet arī nodrošināt nepārtrauktu, stabilu un lemtspējīgu visas valsts darbību.

Ņemot vērā Covid-19 vīrusa pandēmijas ietekmi uz pasauli, ir skaidrs, ka tā ietekmē visu valstu, parlamentu, valdību un sabiedrības funkcionēšanu. Nodrošināt likumdevēja nepārtrauktu darbu ārkārtas apstākļos – tas nav vienkāršs uzdevums nevienai no Eiropas Savienības dalībvalstīm, tātad šis laiks ir izaicinājums visām valstīm un tām piesaistītajām institūcijām.

Latvijas Republikas Saeimas darba nepārtrauktība ir bijusi svarīga jau kopš 1922. gada 8. oktobra¹⁰, kad Latvijas tauta ievēlēja Pirmo Saeimu.¹¹ Kopš 2020. gada Saeima ir saskārusies ar vairākiem šķēršļiem, kas apgrūrina tās nepārtrauktības un lemtspējas nodrošināšanu. Lai spētu nodrošināt vēsturiski spēcīgo parlamenta nepārtrauktību, bija nepieciešams mainīt ierasto parlamenta darba praksi un meklēt relatīvi citādus risinājumus, kas nodrošinātu valsts spēju turpināt funkcionēt arī šajos neierastajos un iepriekš nepieredzētos apstākļos.

Demokrātijas nodrošināšanai un aizsardzībai ir svarīga nozīme arī ārkārtas apstākļos, kad tiesiska un neatkarīga valsts saskaras ar vēl nezināmiem un iepriekš nepieredzētiem izaicinājumiem, cenšoties nodrošināt likumdevēja darba nepārtrauktību un pilsoņu interešu aizsardzību. Tādēļ noteikti var piekrist Eiropas Parlamenta priekšsēdētāja Dāvida Sasoli viedoklim: “Vīrusam nevajadzētu apturēt demokrātiju. Demokrātiskais process mums ir nepieciešams, lai atrisinātu šo ārkārtas situāciju.”¹² Tādēļ arī valsts varas atzariem ir jānodrošina savu galveno funkciju izpilde ārkārtas apstākļos, kas būtiski ietekmē ne tikai valsts pārvaldes un institūciju darbu, bet arī sabiedrības ikdienu un tiesības.

Satversmes 15. pants sevī ietver vairākus būtiskus aspektus, kas ir saistīti ar parlamenta darba organizēšanu. Proti, parlamenta sēdes notiek Rīgā, bet, ja rodas ārkārtīgi apstākļi, kas varētu traucēt šo sēžu noturēšanu parastajā vietā, ir pieļaujams tas, ka parlaments notur sēdi citā vietā. Kā uzsvēris Saeimas Juridiskais birojs, šā panta mērķis ir nodrošināt stabilu un paredzamu Saeimas darba organizāciju un nepārtrauktu lemtspēju.¹³ Par panta galveno jeb pamata mērķi var atzīt parlamenta spēju organizēt stabilu un pārredzamu Saeimas darbu, nepārtrauktu lemtspēju arī situācijās, kad ir iestājušies noteikti īpaši tiesiski režīmi, kas Saeimai

¹⁰Latvijas Republikas Saeima: Likumdevēju darbības vēsture. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/likumdevēju-vesture> [aplūkots 26.02.2022.]

¹¹Ibid.

¹²European Parliament: How Parliament works during a pandemic. Pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20200408STO76807/how-parliament-works-during-a-pandemic> [aplūkots 26.02.2022]

¹³Meistere D., Pleps J., Saeima turpina noturēt sēdes attālināta veidā. Jurista Vārds, 16.06.2020., Nr.24/25. 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

traucē noturēt sēdes tās ierastajā vietā, tomēr šis pants nosaka arī konkrētus kritērijus, kuriem ir jārealizējas, lai Saeima varētu izmantot tiesības rīkot savas sēdes citā vietā.¹⁴

Satversmes 15. panta piemērošanu praksē mēs tiešā veidā neizjutām, tomēr kopš 2020. gada sākuma tā piemērošana, tulkošana un tvēruma noskaidrošana ir kļuvusi aktuāla to mainīgo un nezināmo apstākļu dēļ, kuri ir ietekmējuši parlamenta darbu. Parlamentam Satversmes 15. panta piemērošana bija nepieciešama tamdēļ, lai varētu sasaukt un noturēt parlamenta sēdes attālināti, kamēr valsts un visa pasaule saskaras ar ārkārtīgiem apstākļiem, kas tiešā veidā apdraud to pastāvēšanu un funkcionēšanu.

Lai jebkurš tiesību subjekts, tai skaitā valsts vara, brīžos, kad kavēšanās nav pieļaujama, varētu piemērot tiesību normas un izmantot Satversmē ietvertās tiesības, ir nepieciešams veikt tiesību normu interpretāciju,¹⁵ tomēr Satversme nespēj aptvert visas iespējamās situācijas, kuras ir nepieciešams risināt, tādēļ tās iztulkošana neaprobežojas tikai ar vārdisko vai tekstuālo jēgu, bet atbildes uz Satversmē neregulētajiem jautājumiem ir atvasināmas no Satversmes loģikas.¹⁶ Satversme neatkarīgi no apstākļiem ir jāiztulko atbilstoši pastāvošajām modernajām, demokrātiskās tiesību sistēmas juridiskajām atziņām, laikmeta garam un dinamikai.¹⁷ Šāda pieeja nodrošina tālredzīgumu un saturisko ietilpīgumu attiecībā uz jautājumiem, ar kuriem likumdevējs ir saskāries vai vēl tikai saskarsies.¹⁸

Neviena tiesību norma nedarbojas atrauti no kopējās tiesību sistēmas, tas pats attiecas uz Satversmes 15. pantu, kurš ir cieši saistīts ar citām tiesību normām, likumiem un principiem. Tātad šo pantu ir nepieciešams aplūkot sistēmiski. Panta mērķis ir pienācīga Saeimas darba organizācija un nepārtraukta lemtspēja, kas cieši saistīta ar Satversmes 21. pantu, kurš nosaka, ka Saeimai ir rīcības brīvība pašai organizēt savu darbu un darba kārtību.¹⁹ Parlamentam, organizējot savu darbu, ir jāvadās arī pēc principiem: labas likumdošanas principa un labas pārvaldības principa. No labas likumdošanas principa izriet, piemēram, pienākums organizēt un nodrošināt likumdošanas procesu,²⁰ nodrošināt parlamenta darbu tā, lai tas raisītu

¹⁴Kusiņš G. Satversmes 15. panta komentārs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 243.lpp.

¹⁵Voldemārs Eglītis, Ievads konstitūcijas teorijā, Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2006, 155.lpp.

¹⁶Meistere D., Pleps J., 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

¹⁷Pleps J. Par Latvijas Republikas Satversmi: vēsture un mūsdienas. Grām.: Latvijas Republikas Satversme. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2012, 53.lpp.

¹⁸Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Papildināts un pārstrādāts izdevums. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 14.lpp.

¹⁹Satversmes tiesas 12.03.2021. spriedums lietā Nr. 2020-37-0106, 17. p. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/2020-37-0106_spriedums.pdf [aplūkots 26.02.2022.]

²⁰Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās. Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020, 357.lpp.

sabiedrības uzticību valstij, parlamentam jāspēj nodrošināt tiesību stabilitāti.²¹ Savukārt laba pārvaldība ir vērtība²², kura ir jāievēro, lai tiktu nodrošinātas un realizētas sabiedrības intereses un tiesības, arī laikos, kad parlaments savus pienākumus veic ārkārtas apstākļos.²³ Lai gan ārkārtas apstākļos šo principu realizācija var būt apgrūtināta,²⁴ tomēr visām parlamenta darbībām vienmēr ir jāatbilst vispārējiem tiesību principiem.

Satversmes 15. pants un 21. pants to kopsakarā dod Saeimai tiesības organizēt savu darbu autonomi, tomēr apstākļos, kad izpildās Satversmes 15. pantā konkrēti noteiktie kritēriji, Saeimai, lai tā savas autonomās tiesības spētu izmantot, ir dotas tiesības mainīt savu sēžu norises vietu. Lai šajos ārkārtas apstākļos parlaments spētu pildīt savas galvenās funkcijas, tika lemts par tā sēžu attālinātu norisi un pēcāk – par iespējam strādāt attālināti, izmantojot tehnoloģiju sniegtās iespējas un ievērojot Satversmes 15. panta būtību. Šāda Satversmes normu tulkošana atbilst pastāvošajai modernajai demokrātijai, tiesību sistēmas attīstībai un esošajiem apstākļiem.

Ne visas spēkā esošās valstu konstitūcijas paredz parlamentam iespēju gadījumos, kad tā lemtspēja un nepārtrauktība ir apdraudēta, organizēt savu darbu nevis ierastajā, bet citādā kārtībā. Ārkārtas apstākļi skāra ne vien Latvijas Saeimu, bet arī citu Eiropas Savienības valstu parlamentus, kuriem tāpat nācās lemt par konstitūcijas tulkošanu, grozīšanu vai darba turpināšanu ierastajā kārtībā. Piemēram, Čehijas parlaments ir viens no tiem likumdevējiem, kuri noteica, ka stingri turas pie savas valsts konstitūcijas, kura nepieļauj nekādas atkāpes no tās un pat tādos apstākļos, kad valsts nepārtrauktība un parlamenta lemtspēja ir apdraudēta, parlaments nedrīkst savas sēdes organizēt citādi kā vien parastajā kārtībā, līdz ar to attālinātas parlamenta sēdes nav iespējamās.²⁵ Turpretī Horvātijas valsts pamatlikums vispār neaptver tādus jautājumus, kas saistīti ar ārkārtas apstākļiem un parlamenta darba nepārtrauktību gadījumā, kad šādi apstākļi iestājas. Tāpēc Horvātijas parlamentam, lai tas nezaudētu lemtspēju, nācās grozīt normatīvos aktus, kas regulē likumdošanas procedūru, un noteikt konkrētu satura darba kārtības punktus, kuri var tikt izskatīti ārkārtas apstākļos. Tomēr arī Horvātijas

²¹Ministra kabinets: Ziņojums par tiesisko ietveru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/977/download> [aplūkots 01.03.2022.]

²²Latvijas Republikas Tiesībsargs: Laba pārvaldība. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/cilvektiesibas/laba-parvaldiba/laba-parvaldiba> [aplūkots 01.03.2022.]

²³Ibid.

²⁴Ministra kabinets: Ziņojums par tiesisko ietveru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/977/download> [aplūkots 01.03.2022.]

²⁵Lukáš Hájek, Legislative Behaviour of MPs in the Czech Republic in Times of Covid-19 Pandemic, Parliamentary Affairs, 2021. Pieejams: <https://academic-oup-com.eres.qnl.qa/pa/advance-article/doi/10.1093/pa/gsab057/6414595?searchresult=1> [aplūkots 03.03.2022.]

parlamenta lemtspēja ārkārtas apstākļos tika saglabāta, noturot parlamenta sēdes klātienē un nodrošinot tiešsaistes iespējas tiem parlamenta locekļiem, kuri nevar sēdē piedalīties klātienē.²⁶

Autore vēlas norādīt, ka Satversme, viena no vecākajām konstitūcijām pasaulē, šajos ārkārtas apstākļos spēja pierādīt savu moderno, demokrātisko un kvalitatīvo spēju reaģēt uz esošajiem un gaidāmajiem apdraudējumiem, nodrošinot iespēju radīt efektīvu un tiesisku krīzes pārvarēšanas ietvaru, lai parlaments pēc iespējas drīzāk varētu atgriezties normālā darba režīmā.²⁷ Satversmes daudzpusība un spēja aptvert visus fundamentālos jautājumus tiek apliecināta ar brīdi, kad iepriekš neregulēts vai iepriekšējā praksē nekad nesastapts jautājums Satversmes pareizas iztulkošanas ceļā tiek aptverts un neregulēts.

Tomēr, lai saprastu Satversmes 15. panta vārdisko jēgu un būtību, no kuras izriet citi parlamenta darba turpināšanai, organizēšanai un nepārtrauktībai svarīgi aspekti, ir nepieciešams veikt pantā ietverto jēdzienu analīzi.

1.1.1. Jēdziena “Saeima savas sēdes notur Rīgā” tvērums

Parlamenta pamata darba un sēžu noturēšanas vieta ir Rīga, tas jau vēsturiski ir nostiprināts Satversmes 15. pantā.²⁸ Rīgas kā parlamenta sēžu norises vietas nozīmīgums tika uzsvērts jau kopš Latvijas valsts dibināšanas. Latvijas vēstures izšķirīgākie notikumi ir risinājušies Rīgā. Rīgā darbojās Latvijas Tautas padome jeb priekšparlaments, kas 1918. gada 18. novembrī proklamēja Latvijas valsti un iecēla Pagaidu valdību. Tas apliecinot to, ka Rīgas kā Saeimas sēžu norises vietas nozīmīgums attiecībā uz parlamenta darbu un kompetenču izpildi ir attīstījies jau kopš vēstures laika kapsulas.²⁹

Satversmes 15. pantā lietotais jēdziens “Saeima savas sēdes notur Rīgā” aptver vairākus svarīgus aspektus, kuri nosaka, ka likumdevēja darba vieta ir Rīga un Saeimas deputāti likumdevēja funkcijas var realizēt tikai sēdēs un atrodoties vienkopus.³⁰ Noteikums par parlamenta sēžu noturēšanas vietu darbojas kā informatīvs ziņojums pārējiem subjektiem un sabiedrībai.³¹ Nosakot Saeimas sēžu noturēšanas vietu, ir aptverti divi svarīgi parlamenta darba

²⁶Standing order of the Croatian parliament, Article 293b. [Horvātijas parlamenta pastāvīgais rīkojums]. Pieejams: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Croatian-Parliament-Standing-Orders_Consolidated-Text_November-2020.pdf [aplūkots 04.03.2022.]

²⁷Levits E. Satversme ārkārtas apstākļos. Jurista Vārds, 05.05.2020., Nr. 18, 6.-10.lpp.

²⁸Kusiņš G. 2020, 245lpp.

²⁹Kusiņš G. Latvijas parlamentārisma apskats. Latvijas Republikas Saeima, 2016, 11.lpp.

³⁰Levits E. Satversmes 15. panta jēga un funkcija. Vai Saeima var rīkot svinīgu sēdi ārpus Rīgas. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

³¹Ibid.

amatprincipi: likumdevēja darba vieta ir Rīga, un Rīgā deputāti pulcējas vienuviet uz Saeimas sēdēm, pildot tiem ar Satversmi piešķirtās funkcijas.³²

Konkrētas vietas ietveršana konstitūcijas pantā, kas nosaka parlamenta sēžu norises vietu, var tikt saistīta ar teritoriālo aspektu, proti, par šādu vietu ir noteikta konkrētās valsts galvaspilsēta, līdzīgi kā Lietuvas konstitūcija nosaka, ka Viļņa ir Lietuvas galvaspilsēta.³³ Tomēr Satversmē nav tieši noteikts tas, ka Rīga ir Latvijas Republikas galvaspilsēta, šis noteikums ir drīzāk vēsturiski izrietējis no sabiedrībā ilglaicīgi pastāvējušajiem priekšstatiem, ka valsts centrs, kas apvieno visu valsti, ir Rīga.³⁴ Tiesiski saistošā veidā tas šobrīd ir nostiprināts Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likuma 8. pantā.³⁵

Attiecībā uz parlamenta darba vietu ir paredzēti arī izņēmumi, Satversmes 15. pantā pēc vārdiem “ārkārtīgu apstākļu dēļ” nosakot, ka, šādiem apstākļiem iestājoties, parlaments ir tiesīgs savas sēdes noturēt citā vietā.

1.1.2. Jēdziena “ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā” būtība

Ārkārtas apstākļi liek valstij un sabiedrībai rīkoties nekavējoties, lai novērstu un mazinātu gaidāmo apdraudējumu. Tomēr, lai valsts pēc iespējas labāk spētu pārvarēt ārkārtas apstākļus, tai ir jāspēj savu darbību saskaņot ar valsts galveno likumu – Satversmi, kura sniedz konstitucionālajiem orgāniem visplašākās pilnvaras šo apstākļu pārvarēšanai, jo spēj darboties un palīdzēt rast tiesisku risinājumu nezināmos un iepriekš nepieredzētos apstākļos. Šie “ārkārtīgie apstākļi” visnotaļ ir saprotami kā tādi, kas atšķiras no “ikdienišķiem apstākļiem” un prasa arī atšķirīgu rīcību no valsts orgāniem.³⁶

Kad Latvijā sāka izplatīties Covid-19 un Ministru kabinetam nācās pieņemt lēmumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu valstī, arī Saeimai bija jāspēj nodrošināt sava darba nepārtrauktību un savu lemtspēju,³⁷ t. i., bija nepieciešams reaģēt nekavējoties. Tādēļ Saeimas Prezidijs 2020. gada 2. aprīlī, lai nekavētu likumdevēja darbu, jo tā aizkavēšana nav pieļaujama, pieņēma noteikumus “Par Saeimas ārkārtas sēdes norisi ārpus sēžu zāles ar mērķi ierobežot

³²Levits E. Satversmes 15. panta jēga un funkcija. Vai Saeima var rīkot svinīgu sēdi ārpus Rīgas. publicēts. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

³³The Constitution of the Republic of Lithuania [Lietuvas Republikas konstitūcijas]. Pieejams: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> [aplūkots 02.03.2022.]

³⁴Levits E. Satversmes 15. panta jēga un funkcija. Vai Saeima var rīkot svinīgu sēdi ārpus Rīgas. publicēts. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

³⁵Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums. LV likums, 10.06.2020. [02.03.2022.]

³⁶Kusiņa G. Vai 2017. gada 4. maija Saeimas svinīgā sēde varētu notikt ārpus Rīgas? Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

³⁷Meistere D., Pleps J. 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

Covid-19 izplatību valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā”,³⁸ kas paredzēja Satversmes 15. panta piemērošanu.

Satversmes izstrādāšanas komisija Satversmes 15. panta izstrādes gaitā sākotnēji bija diskutējusi par jēdzienu “nenovēršami apstākļi”, tomēr vēlāk tas tika nomainīts ar precīzāku formulējumu “ārkārtīgi apstākļi”.³⁹ Vēsturiski galvenais nosacījums šā jēdziena lietošanai bija tas, ka “ārkārtīgi apstākļi” ir tādi apstākļi, kuru dēļ Saeimas sēdes nav iespējams noturēt Rīgā, ir apdraudēta šo sēžu normāla norise vai pastāv nozīmīgi iekšējie vai ārējie apstākļi, kas būtiski ierobežo vai liedz iespēju noturēt sēdes ierastajā vietā Rīgā.⁴⁰

Satversme spēj nodrošināt visus ietvarus, kas nepieciešami, lai pārvarētu apdraudējumu, kas radies valsts konstitucionālajiem orgāniem, institūcijām, amatpersonām un sabiedrībai. Satversme regulē valsts funkcionēšanu ne tikai tradicionālos gadījumos, bet arī tad, kad pastāv ārkārtas apstākļi, kad Satversmei ir jāreaģē uz tiem un jāpalīdz novērst apdraudējumu.⁴¹

Lai arī, mūsdienu iespējamām situācijām attīstoties, jēdziens “ārkārtas apstākļi”, tādā tvērumā, kādu likumdevējs sākotnēji Satversmes izstrādes procesā bija paredzējis, vairs nespēj aptvert visus scenārijus. Tādēļ, jēdzienu “ārkārtas apstākļi” var uzskatīt par ģenerālklausulu, ko iespējams daudzfunkcionāli piemērot, ja izpildās kāds no šiem priekšnoteikumi: nav iespējams noturēt, apdraud, ierobežo vai liedz.⁴²

Likumdevējam ir tiesības noteikt pašam savu darba kārtību un tā organizēšanu, to nosaka Satversmes 21. pants.⁴³ Tomēr, kā jebkuras tiesības, arī šīs ir jāizmanto atbilstoši likumam, un, lai konkrētajā ārkārtējā situācijā nenotiktu antikonstitucionālas darbības un likumdevējs varētu piemērot Satversmes 15. pantu, bija nepieciešams lūgt tiesību zinātnes ekspertu viedokļus par šā panta iztulkošanu, tvērumu un piemērošanu attiecībā uz pastāvošo īpašo tiesisko režīmu – ārkārtējā situācija un pandēmija.

“Ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā” – šis noteikums paredz tādus apstākļus, kas liktu lēmējvarai lemt par sēžu norises vietas maiņu, piemēram, tad, ja ir karš, izņēmuma stāvoklis, ārkārtējā situācija, iekšēji nemieri, epidēmija u. tml.⁴⁴ Tomēr Saeimas Juridiskais

³⁸Saeimas Prezidija 2020. gada 2. aprīļa lēmums: Par Saeimas ārkārtas sēdes norisi ārpus sēžu zāles ar mērķi ierobežot Covid-19 izplatību valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

³⁹Tiesību zinātņu pētniecības institūts: Satversmes sapulces komisijas sēžu protokoli, Satversmes 1. apakškomisijas sēdes protokols Nr.12. Pieejams: <https://tzpi.lu.lv/satversmes-sapulces-komisijas-sezu-protokoli/> [aplūkots 02.03.2022.]

⁴⁰Kusiņš G. 2020, 243.lpp.

⁴¹Levits E. 2020, 6.-10.lpp.

⁴²Meistere D., Pleps J. 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

⁴³Pleps J. Satversmes 21. panta komentārs. Satversmes komentāri 21. pants. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 343.lpp.

⁴⁴Kusiņš G. 2020, 243.lpp.

birojs norāda, ka šis termins ir uzskatāms par ģenerālklausulu un nav piesaistīts Satversmē nostiprinātajiem īpašajiem tiesiskajiem režīmiem vai arī tam, kas nostiprināts likumā “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli”.⁴⁵ Jāpiekrīt, ka šādu terminu nevar uzlūkot šauri un kazuistiski, jo situācijas radītās sekas vai izraisītā krīze var būt dažādas. Tomēr nevar uzskatīt, ka jebkurā gadījumā, kad iestājas kāds no iepriekš nosauktajiem tiesiskajiem režīmiem, likumdevējam ir tiesības savas sēdes uzreiz noturēt attālināti. Lai secinātu, ka likumdevējam ir šādas tiesības, ir papildus nepieciešams izvērtēt, kā šādi pastāvošie apstākļi apgrūtina, padara par neiespējamu vai pilnībā izslēdz iespēju noturēt sēdes Rīgā ierastajā kārtībā.⁴⁶

Ārkārtas apstākļi, kas bija spēkā Latvijā būtiski ietekmēja gan likumdevēja, gan pārējo valsts iestāžu funkciju izpildi, skarot demokrātijas stabilitāti, likumdošanas procesus un valsts pilnvērtīgu funkcionēšanu, jo, stājoties spēkā ārkārtas situācijai,⁴⁷ tika noteikta virkne ierobežojumu, kas būtiski ietekmēja un apgrūtināja personu (arī Saeimas deputātu) pulcēšanos. Kopumā var uzskatīt, ka Covid-19 vīrusa radītā krīze ir pieskaitāma pie īpašiem tiesiskiem režīmiem, kas ļauj likumdevējam lemt par Saeimas sēžu noturēšanu citādā, nevis ierastajā kārtībā. Tomēr, kā uzsvēris tiesību zinātnieks Jānis Pleps: “[...] Saeimas sēžu noturēšana ārpus Rīgas pieļaujama tādos gadījumos, kuri nav atkarīgi no Saeimas vai Saeimas prezidija brīvas gribas. Respektīvi, lai varētu Saeimas sēdi noturēt ārpus Rīgas, nepieciešams, lai pastāvētu tādi objektīvi apstākļi, kas būtiski apgrūtinātu, padarītu neiespējamu vai izslēgtu iespēju noturēt Saeimas sēdi Rīgā.” Jāatzīst, ka Covid-19 pandēmijas rezultātā Saeimas sēdēs nebija iespējams organizēt, visiem 100 parlamentāriešiem atrodoties vienkopus vienā zālē. Tajā pašā laikā minētie apstākļi ļāva noturēt sēdi Rīgā. Vērtējot pieejamās telpas, kuras ir Saeimas rīcība un kuru veiksmīga pielietošana atspoguļojas pandēmijas sākumā, autore vēlas uzsvērt, ka Saeimai bija jāizsver, vai, izmantojot tās rīcībā esošos resursus, tajā skaitā arī telpas, nebija iespējams sēdes organizēt Rīgā.

Jēdziena “citā vietā” vēsturiskā nozīme ir saistīta ar neiespējamību deputātiem fiziski sanākt vienkopus galvenajā Saeimas ēkā, tomēr laika gaitā arī Satversmes iztulkošanas prakse ir modernizējusies un tajā ietvertās normas vārdiskā jēga ir tulkojama atbilstoši laika garam un tehnoloģiju radītajām iespējām.⁴⁸ Lai varētu uzskatīt, ka Saeima ir tiesīga savas sēdes noturēt citā vietā, ir jāizpildās iepriekš aplūkotajam jēdzienam “ārkārtas apstākļi”. Šādu apstākļu pastāvēšana Satversmes tekstā ir īpaši akcentēta ar vārdu “tikai”, un tie ir tādi apstākļi, kas

⁴⁵Meistere D., Pleps J.2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

⁴⁶Ibid.

⁴⁷Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020. [12.03.2020.red]

⁴⁸Meistere D., Pleps J., 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

būtiski apgrūtinā, padara par neiespējamu vai izslēdz Saeimas iespējas noturēt sēdes Rīgā. Ārkārtas apstākļiem saasinoties un vīrusam skarot arī parlamenta deputātus, Saeimas Prezidijam nācās pieņemt lēmumu par moderno tehnoloģiju iesaisti parlamenta darba nodrošināšanā, tādēļ tika atzīts, ka no jēdziena “citā vietā” izriet arī tas, ka parlamenta darba nodrošināšana var ietvert tādas mūsdienīgu tehnoloģiju pavērtās iespējas, kuras ir ērti izmantojamas, visiem saprotamas un drošas.⁴⁹

Vērtējot jēdziena “tikai ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā” kopsakaru ar Satversmes iztulkošanas praksi un tās attīstību, ir secināms, ka šī norma, ja vien ir interpretēta pareizi, ņemot vērā konkrētos apstākļus un tiesību zinātnes attīstību, iekļauj sevī tehnoloģisko iespēju izmantošanu un pielietošanu Saeimas sēžu noturēšanai tikai tad, kad pastāv ārkārtas apstākļi.⁵⁰ Tomēr svarīgi akcentēt, ka parlamentam kā vēsturiskai lēmējvarai savu funkciju izpildes, sabiedrības interešu nodrošināšanas un demokrātijas stiprināšanas labad savas sēdes, kā ierasts, ir jānotur klātienē un jauni tehnoloģiski risinājumi ne vienmēr ir vērtējami kā pozitīvs ieguvums demokrātijas nodrošināšanas un stiprināšanas aspektā. Kvalitatīvs likumdošanas process ietver gan kvalitatīvas debates, gan parlamentāriešu savstarpējo komunikāciju, gan dažādas neoficiālas aktivitātes. Bez visa tā kvalitatīva likumdošana nav iedomājama. Autore uzskata, ka, tiklīdz apkārtējie apstākļi ir normalizējušies, tai skaitā tiek izpildītas visas prasības, ko izvirza izpildvaras atbildīgās amatpersonas, lai ātrāk pārvarētu pandēmijas radīto krīzi un drīzāk atgrieztos pie ierastās kārtības, tulkot Satversmes 15. panta nosacījumu par “citu vietu” nav nepieciešams un Saeimai jābūt spējīgai atkal savas sēdes noturēt tradicionālajā veidā, nepieļaujot nekādas atkāpes no ierastās kārtības.

Saeimas sanākšana ārkārtas apstākļos citā vietā būtu tiesiska un atbilstoša Satversmes 15. panta būtībai, tomēr tas nebūt nenozīmē, ka parlamentam šīs tiesības būtu jāizmanto ilgstoši vai tad, kad apdraudējums darba turpināšanai ierastajā kārtībā ir mazinājies. Likumdevēja darbs ārkārtas apstākļos neaprobežojas tikai ar tā nepārtrauktības nodrošināšanu. Parlamentam arī ārkārtas apstākļos ir jāspēj un jāturpina pildīt savas pamatfunkcijas un galvenos uzdevumus, turklāt vēl arī ārkārtas situācijā aktualizējušos jaunus uzdevumus. Parlamentam savas funkcijas un uzdevumi ir jāpilda, turoties pie paša iedibinātās, labas likumdošanas principam atbilstošās prakses, nodrošinot kvalitatīvu likumdošanas procesu, pilsoņu tiesību realizāciju un aizsardzību.

⁴⁹Meistere D., Pleps J, 2020., 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

⁵⁰Ibid.

1.2. Likumdevēja darba uzdevumi ārkārtas apstākļos

Satversmes 5. un 6. pants nosaka, ka Saeima sastāv no 100 tautas vēlētiem deputātiem, kas ievēlēti vispārīgās, vienlīdzīgas, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās. Likumdevējam, kam pilnvaras ir piešķirtas ar tautas dotu mandātu, savi pienākumi ir jāpilda pēc augstākās apziņas un labākajiem principiem tautas vārdā un labā. Šo pienākumu izpilde nedrīkst būt apdraudēta arī laikā, kad parlamenta darbu ietekmē ārkārtas apstākļi, kurus tas nevar mainīt.

Likumdevēja darba organizācijas vadlīnijas nosaka attiecīgi normatīvie akti: Satversmes II nodaļa, Saeimas kārtības rullis⁵¹. Likumdevēja galvenās funkcijas saskaņā ar Saeimas kārtības rulli ir likumdošana, parlamentārā kontrole pār izpildvaru un ārpolitiskā darbība.⁵² Tomēr tas nebūt nenozīmē, ka likumdevējam nav vēl arī citu funkciju un no tām izrietošu uzdevumu, kas jāizpilda, lai nodrošinātu demokrātiskas, tiesiskas un spēcīgas valsts pastāvēšanu. Vairāki svarīgi papildu uzdevumi izriet no jau iepriekš minētajām funkcijām, piemēram: līdzsvara nodrošināšana starp likumu un sabiedrību, nepieciešamo tiesisko attiecību noregulējumu pieņemšana,⁵³ optimālo risinājumu meklēšana,⁵⁴ komunikācijas un darba organizēšanas stiprināšana valsts varas atzaru starpā,⁵⁵ kvalitatīva un saturīga likumdošanas procesa nodrošināšana, kā arī caurskatāmības veicināšana normatīvo aktu izstrādes un pieņemšanas procesos.

Parlamenta funkciju un uzdevumu izpilde demokrātiskā un tiesiskā valstī ir īpaši nozīmīgs priekšnoteikums tam, lai arī turpmāk būtu nodrošināta valsts pastāvēšana, un tas attiecas arī uz apstākļiem, kas apgrūtina šo pienākumu izpildi. 2020. gada pavasarī valstī tika izsludināta ārkārtējā situācija,⁵⁶ kas Saeimai lika savu ierasto darba kārtību – sanāksšanu klātienē – mainīt tā, lai tiktu ievērotas visas epidemioloģiskās drošības prasības un netiktu pārtraukts parlamentārais darbs. Kamēr situācija gan valstī, gan pasaulē kļuva arvien kritiskāka, Saeima darbojās un meklēja veidus, kā nodrošināt sava darba nepārtrauktību un parlamenta funkciju izpildi.

⁵¹Saeimas kārtības rullis: LV likums. Pieņemts 28.07.1994. [28.02.2022.]

⁵²Latvijas Republikas Saeima: Saeimas funkcijas. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/saeimas-funkcijas> [aplūkots 28.02.2022.]

⁵³Laviņš A. Pārdomas par Satversmes prasībām tiesnesim. Jurista Vārds, 15.05.2018., Nr. 20, 26.-31.lpp.

⁵⁴Satversmes tiesas 13.04.2005. spriedums lietā Nr. 2004-18-0106, 20.1.p. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-18-0106_Spriedums.pdf [aplūkots 28.02.2022.]

⁵⁵Ziemele I: Virsmērķis ir viens – valstij jāturpina darboties. Jurista Vārds, 31.03.2020., Nr. 13, 6.-7.lpp.

⁵⁶Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020. [29.02.2022.]

Likumdevēja uzdevums jebkuros apstākļos ir vadīt valsti likumdošanas jomā, nodrošināt demokrātiju, tiesiskumu un pilsoņu tiesību aizsardzību. Tomēr, mainoties apstākļiem un stājoties spēkā Ministru kabineta lēmumam par ārkārtējās situācijas izsludināšanu, Saeimai, pamatojoties uz Ministru kabineta rīkojumu Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu"⁵⁷ un, pildot jau iepriekš minētos uzdevumus, bija nepieciešams vēl lielāku uzmanību pievērst tādu jaunu uzdevumu sekmīgai izpildei, kas palīdzētu valstī kopīgiem spēkiem ātrāk pārvarēt pandēmijas izraisīto krīzi. Šai sakarā jāmin tādi uzdevumi kā valsts funkcionēšana, sabiedrības drošības un aizsardzības nodrošināšana, situācijas uzlabošanai nepieciešamo likumu un likumu grozījumu pieņemšana, ātra un operatīva institucionālā sadarbība, sabiedrības informēšana, darba modernizēšana un strukturēšana.

Par likumdevēja galveno uzdevumu ārkārtas apstākļos var uzskatīt ciešu un apņēmtīgu sadarbību ar izpildvaru un tai piesaistītajām institūcijām, jo valsts spēja pilnvērtīgi funkcionēt ir nodrošināta tikai tad, ja visi valsts mehānismi strādā vienoti.⁵⁸ Politiķu un juristu vidū cirkulēja atšķirīgi viedokļi par nepieciešamību atjaunot 2007. gadā izslēgto Satversmes 81. pantu. Šis pants vēsturiski paredzēja Ministra kabineta pilnvaras izdot noteikumus, kuriem ir likuma spēks, tomēr paredzot arī konkrētas kompetences un jomas, kurās šādi noteikumi ar likuma spēku var tikt pieņemti, un nosakot zināmus procesuālus ierobežojumus. Tā, piemēram, Satversmes 81. pants aizliedza grozīt Saeimas vēlēšanu likumu, tiesu iekārtas un procesa likumu u. c.⁵⁹ Tomēr priekšlikums par Satversmes 81. panta atjaunošanu netika atbalstīts, jo tad būtu nepieciešams šo pantu modernizēt un padarīt laikmetīgu, turklāt kvalitatīvas un darboties spējīgas attiecīga satura normas izveide būtu diezgan laikietilpīgs process, bet laika diemžēl ārkārtas situācijā nebija. Savukārt, Ministru kabineta pilnvaras pieņemt rīkojumus ar tūlītēju spēku bija pamatotas ar likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. un 5. pantu, savukārt šā likuma 10. pants noteica Saeimas kompetenci lemt par Ministra kabineta pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz ārkārtējo situāciju – Saeimai bija pienākums Ministru kabineta iesniegtos lēmumus nekavējoties iekļaut Saeimas sēdes darba kārtībā un lemt par to izskatīšanu.

⁵⁷Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020. [29.02.2022.]

⁵⁸Lībiņa-Egnere I. No krīzes iziesim kā labāka valsts un vienotāka sabiedrība. Jurista Vārds, 05.05.2020., Nr. 18, 13.-15.lpp.

⁵⁹Brante A: Ultra vires principa izpratne un tā piemērošana Latvijas Republikas Satversmes tiesas spriedumos. Pieejams:<https://www.satv.tiesa.gov.lv/runas-un-raksti/ultra-vires-principa-izpratne-un-ta-piemerosana-latvijas-republikas-satversmes-tiesas-spridumos/> [aplūkots 28.02.2022.]

Tas nozīmē, ka tika realizēta “būtiskuma teorija”.⁶⁰ Šī teorija pieļauj to, ka Saeimas kompetences, kuras tai uzticētas ar Satversmi, tiek daļēji nodotas Ministru kabinetam,⁶¹ proti nedodot tam pilnīgas pilnvaras attiecīgos jautājumus izlemt, jo likumdevējs patur sev tiesības lemt svarīgiem un sabiedrībai būtiskiem jautājumiem, realizējot virsvadības principu.⁶² Tai pašā laikā Saeima paturēja tai ar Satversmi piešķirtās kompetences likumdošanas jomā, tādā veidā nodrošinot dubultu likumu, noteikumu vai rīkojumu pieņemšanu jeb pār leģitimāciju. No tā secināms, ka likumdevējs ar izpildvaru sadarbojās arī šajos ārkārtas apstākļos, paturot sev tiesības veikt Ministra kabineta pieņemto lēmumu pār leģitimāciju, bet sniedzot Ministru kabinetam iespēju pieņemt nepieciešamos lēmumus nekavējoties, nolūkā pārvarēt šos apstākļus kopīgiem spēkiem.

Galvenais likuma “Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli” mērķis bija nodrošināt to, ka izpildvara, kurai bija pilnvērtīga kompetence pieņemt nepieciešamus lēmumus ārkārtas situācijā, spētu to izdarīt nekavējoties un atbilstoši konkrētajai situācijai, kā arī spētu sniegt parlamentam visu savā rīcībā esošo informāciju par situācijas attīstību valstī. Tādā veidā bija nodrošināts tas, ka Saeima pār apstiprina Ministru kabineta pieņemtos rīkojumus, veic likumdošanas procesu un sadarbojas ar izpildvaru. Pilnvarojums, ko Saeima devusi Ministru kabinetam, apliecina to, ka izpildvara un likumdevējvara spēj sadarboties vienota mērķa labā.

Parlamenta uzdevums rosināt un nodrošināt komunikāciju ar sabiedrību izriet no labas likumdošanas principa,⁶³ kas savukārt un citastarp izriet no tiesiskas valsts principa.⁶⁴ Svarīgi norādīt, ka ir nepieciešama kvalitatīva sadarbība un komunikācija gan ar citiem valsts varas atzariem, gan pašā parlamenta iekšienē, proti, deputātu starpā, gan arī vēlētājiem un sabiedrību kopumā. Tādēļ likumdevēja uzdevums ir nodrošināt kvalitatīvu komunikāciju visos minētajos aspektos un sabiedrības informētību gan par parlamenta aktualitātēm, gan par valdībā diskutētajiem un pieņemtajiem lēmumiem. Parlamenta uzdevumu un pienākumu apjoms ārkārtas apstākļos īpaši pieaug, jo, lai sabiedrība spētu izprast jebkura regulējuma mērķi un nepieciešamību, ir nepieciešama skaidra un nepārprotama saziņa visos valsts līmeņos. Parlamenta iespējām komunicēt ar sabiedrību ir jābūt pietiekamām, lai sabiedrība tiktu informēta par svarīgāko. Tomēr atspoguļot attiecīgo lēmumu pieņemšanas gaitu un izskaidrot to nepieciešamību vislabāk var deputāts, izmantojot dažādas saziņas platformas, kurās ietvertā

⁶⁰Rodiņa A, Lībiņa-Egnere I, Robert Schuman: Le Parlement au temps du coronavirus Lettonie, p 3. Pieejams: https://www.robert-schuman.eu/fr/doc/ouvrages/FRS_Parlement-Lettonie.pdf [aplūkots 03.03.2022.]

⁶¹Ibid.

⁶²Latvijas Vēstnesis: Konstitucionālo tiesību komisija: Viedoklis par iespējamo ministra noteikumu satversmību. Nr. 90. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/231422> [aplūkots 03.03.2022.]

⁶³Pleps J. Satversmes tiesa un labas likumdošanas princips: piezīmes par spriedumu lietā Nr. 2018-11-01. Jurista Vārds, 26.03.2019., Nr. 12, 30.-32.lpp.

⁶⁴Rezevska D. Likums. Jurista Vārds, 15.02.2022., Nr. 7, 74.-75.lpp.

informācija mūsdienās spēj sasniegt ļoti plašu sabiedrības loku. Parlaments, nodrošinot šā fundamentālā uzdevuma izpildi, realizē labas likumdošanas principa mērķi, proti, sabiedrības uzticību un līdzdalību demokrātijas stiprināšanā, jo ir nepieciešama cieša un veiksmīga saikne starp elektorātu un parlamentu. Kā norādījis Latvijas Republikas tiesībsargs Juris Jansons: “Demokrātiskas tiesiskas valsts varas atzariem ir jātiecas uz to, lai personu uzticēšanās valstij un tiesībām, kā arī demokrātiska procesa izpratne arvien pieaugtu.”⁶⁵ Autore uzskata, ka kvalitatīva komunikācija ir priekšnoteikums stipras demokrātiskas valsts attīstībai, tāpēc ikvienam deputātam un parlamentam kopumā ir jānodrošina valsts attīstība, sabiedrības iesaiste likumdošanas procesā un jāceļ savstarpējās uzticības līmeni.

Diemžēl sabiedrības neinformētība, neizpratne par pieņemtajiem lēmumiem, to mērķiem un nepieciešamību atspoguļojas iesniegumos, kuri tika saņemti Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā pandēmijas laikā un kuros iedzīvotāji visbiežāk cēla iebildumus pret amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem vai rīcību.⁶⁶ Tiesībsargs 2020. gada ziņojumā Saeimai šādu aktivitāti skaidro ar to, ka sabiedrība, visdrīzāk, īpaši neuzticas uzraugošajām institūcijām vai šaubās par to darba efektivitāti.⁶⁷ Autoresprāt, valsts pārvaldē strādājošajām amatpersonām, tai skaitā deputātiem, ir piešķirta īpaša vara un izvirzīti īpaši uzdevumi, tādēļ ārkārtas situācijas laikā tiem jāuzņemas arī daudz lielāka atbildība par šīs situācijas izskaidrošanu pilsoņiem.⁶⁸ Diemžēl šis pienākums – sniegt sabiedrībai nepieciešamos skaidrojumus un solidarizēties ar to, lai pandēmija tiktu pārvarēta kopīgiem spēkiem – netika pienācīgi izpildīts. Par to liecina ne tikai lielais Tiesībsarga birojā saņemto ziņojumu skaits, bet arī sabiedrībā cirkulējošie diametrāli pretējie viedokļi gan par valdības un likumdevēja pieņemtajiem lēmumiem, gan par vīrusa un ar to saistītās situācijas nopietnību.

Būtiski uzsvērt, ka ir svarīgi, lai valsts varas atzaru un sabiedrības komunikācija būtu kvalitatīva ne tikai “force major” apstākļos, bet arī pēc tam. Likumdevējam jāspēj pārliecināt sabiedrību par to, cik liela nozīme demokrātijas celšanā un aizsardzībā ir pašiem pilsoņiem. Tādēļ vien šis likumdevēja uzdevums ir svarīgs visos laikos, bet, jo īpaši ārkārtas apstākļos, jo sabiedrībai ar likumdevēju un pārējiem valsts varas atzariem ir jādarbojas viena mērķa labā.

Svarīgs un nozīmīgs likumdevēja uzdevums ir komunikācija ar konstitucionālajiem orgāniem.⁶⁹ Konstitucionālo orgānu savstarpējā komunikācija izriet no deviņiem postulātiem,

⁶⁵Pleps J., Priekulis J., Strupiņš A., Lībiņa-Egnere I., Šķiņķis M., Jansons J., Birģelis M., Latvijas Republikas prokuratūra Vai ir jāievēro tiesību normas, kurām persona nepiekrīt. Jurista Vārds, 10.11.2020., Nr. 45, 6.-13.lpp.

⁶⁶Latvijas Republikas Tiesībsargs: Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada ziņojums, 5.lpp. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/tiesibsargs_2020_gada_zinojums_final_1613044295.pdf [aplūkots 27.02.2022.]

⁶⁷Ibid, 31.lpp.

⁶⁸Medina L. Covid-19 ierobežošanas demokrātijas apstākļos. Jurista Vārds, 16.03.2021., Nr.7, 19.-23.lpp

⁶⁹Ziemele I. 2020, 6.-7.lpp.

kuri tika pieņemti 2020. gada 23. martā un izsludināti Valsts prezidenta paziņojumā par valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipiem ārkārtējā situācijā⁷⁰: “Visām valsts institūcijām un amatpersonām pastiprināti jākoordinē sava darbība un jāsadarbjas savā starpā. Juridiskais formālisms un resorisms kavē Satversmes mērķu īstenošanu, ārkārtējā situācijā jo īpaši.”⁷¹ Par nepieciešamību uzlabot šā uzdevuma izpildi jau ir diskutēts diezgan ilgi, tomēr ārkārtas apstākļi to vēl vairāk ir aktualizējuši. To pierāda valsts orgānu savstarpējā komunikācija gan par aktuālākajiem notikumiem, gan par pieņemtajiem lēmumiem, to nepieciešamību un steidzamību, gan arī par pašu galveno – vienotā mērķa sasniegšanas līdzekļiem.⁷² Lai arī šajā saspringtajā laikā likumdevēja veiktais darbs ir uzteicams, tas tomēr nenozīmē, ka komunikācija nebūtu jāuzlabo, jo arī konstitucionālo orgānu darbs ārkārtas apstākļos bija apgrūtināts un vissmagākais slogs gūlās uz Satversmes tiesu, kurai nācās vairākkārt izskatīt lietas, kas saistītas ar ārkārtas situācijā pieņemtu regulējumu. Parlamentam ir jāstiprina komunikācija ar konstitucionālajiem orgāniem, iespējams, to varētu nodrošināt kā regulāru savstarpēju apmaiņu ar ziņojumiem par aktualitātēm, ieteikumiem un iebildumiem. Iespējams, tas būtu solis uz priekšu šā uzdevuma kvalitatīvākā izpildē.

Likumdevējam ārkārtas apstākļos ir jāpieņem nepieciešamos likumus un to grozījumus ātri un gādāt, lai tie būtu kvalitatīvi, tas lielā mērā ir atkarīgs no sadarbības ar izpildvaru, bet tajā pašā laikā nodrošināt arī cilvēka pamattiesību ievērošanu. Tas atkārtoti nozīmē, ka parlamentam jāspēj pienācīgi komunicēt ar elektorātu un paskaidrot, ka cilvēktiesību ierobežošana ārkārtas apstākļos ir pamatota un attaisnojama.⁷³ Tomēr likumdošanas procesam ārkārtas apstākļos ir jābūt koncentrētam uz svarīgāko un neatliekamāko jautājumu risināšanu un jānodrošina, ka lēmumi tiek pieņemti apdomīgi, bet nekavējoties. To iespējams panākt, izmantojot steidzamo likumdošanas procedūru.⁷⁴ Arī Valsts prezidents ir paudis viedokli, ka Saeimai ārkārtas situācijas laikā ir jāfokusējas uz svarīgāko jautājumu izskatīšanu, un norādījis, ka: “[...] ārkārtas situācijas laikā Saeimai būtu jēga lemt par būtiskiem jautājumiem atlikt, piemēram, šādā situācijā nelemt par administratīvi teritoriālo reformu.”⁷⁵

⁷⁰Valsts prezidenta 2020. gada 23. marta paziņojums Nr. 8 "Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā". Latvijas Vēstnesis, 23.03.2020. [28.02.2022.]

⁷¹Satversmes tiesa: Valstī izsludinātā ārkārtējā situācija prasa valsts konstitucionālo orgānu dialogu un sadarbību. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/valsti-izsludinata-arkarteja-situacija-prasa-valsts-konstitucionalo-organu-dialogu-un-sadarbibu/> [aplūkots 28.02.2022.]

⁷²Levits E. Satversme ārkārtas apstākļos. Jurista Vārds, 05.05.2020., Nr. 18, 6.-10.lpp.

⁷³Līce K., Vītola E. Deklarācija starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām par ārkārtējo situāciju Latvijā. Jurista Vārds, 14.04.2020., Nr. 15, 10.-14.lpp.

⁷⁴Rodiņa A. 2021, p.367.

⁷⁵Latvijas Avīze: Levits atbalstītu Satversmes 81. panta atjaunošanu mūsdienīgā redakcijā. Pieejams: <https://www.la.lv/levits-atbalstitu-satversmes-81-panta-atjaunosanu-musdieniga-redakcija> [aplūkots 01.03.2022.]

Autoresprāt, steidzamā likumdošanas procedūra ir jāizmanto atbilstoši mērķim, pieņemot attiecīgus lēmumus ārkārtas situācijas pārvarēšanai.⁷⁶ Jāatzīmē, ka, reducējot Saeimas sēdēs izskatāmo darba kārtības jautājumu skaitu līdz minimumam, proti, pašiem svarīgākajiem jautājumiem, kas tiešā veidā attiecās uz ārkārtas situāciju un tās pārvarēšanu, būtu iespējams nodrošināt gan parlamenta lemtspējas nepārtrauktību, gan klātienes darbu.

Rezumējot novērojumus par likumdevēja darbības tiesiskumu un uzdevumu izpildi ārkārtas apstākļos, jānorāda, ka pašam parlamentam obligāti vajadzētu to visu rūpīgi izvērtēt, lai varētu izstrādāt pamata mehānismu rīcībai nākotnē iespējamu līdzīgu krīžu gadījumos. Uzdevumi, kas likumdevējam bija jāveic ārkārtējās situācijas laikā, autoresprāt, jau vēsturiski bija iekļauti likumdevējam darāmo lietu sarakstā, tomēr tiem netika pievērsta pienācīga uzmanība, un par to, vai tie tika pienācīgi pildīti ārkārtas apstākļos, lai spriež katrs indivīds pats no sava skatpunkta. Tomēr ir nepieciešams izvērtēt šo uzdevumu izpildi laika posmā, kad likumdevējs savus darba pienākumus veica attālināti. Tādēļ ir svarīgi aplūkot likumdevēja darbu ārkārtas apstākļos, tā pozitīvos un negatīvos aspektus, kas atspoguļojas citstarp arī pilsoņu tiesību nodrošināšanā.

⁷⁶Cocmarian R. Keeping Covid-19 emergency legislation socially distant from ordinary legislation: principles for the structure of emergency legislation. *The Theory and Practice of Legislation*, Vol. 8, 2020, p.251.

2. ATTĀLINĀTS DARBS UN LIKUMDEVĒJS

2.1. Attālināts darbs

Attālinātais darbs ir jaunais modernais darba izpildes formāts, kurš darba organizēšanas praksē ir pastāvējis jau ilgu laiku, tomēr ne līdz galam izmantota prakse valsts pārvaldē t. sk. parlamentā. Nepieciešamība rast risinājumu organizēt darbu attālināti, Saeimā kļuva aktuāla 2020. gadā, kad pasauli pārņēma Covid-19 vīruss, kura apturēšanai bija nepieciešams ierobežot cilvēka kontaktēšanos.⁷⁷ Attālināta darba noteikšana un ierastās darba organizēšanas kārtības grozīšana, bija vienīgais iespējamais variants, kā nodrošināt epidemioloģisko drošību prasību ievērošanu, vienlaikus nodrošinot parlamenta lemtspēju un nepārtrauktību.

Latvijas normatīvajos aktos attālināts darbs ir definēts Darba aizsardzības likuma⁷⁸ 1. panta 20. punktā nosakot, ka: “attālināts darbs – tāds darba izpildes veids, ka darbs, kuru nodarbinātais varētu veikt darba devēja uzņēmuma ietvaros, pastāvīgi vai regulāri tiek veikts ārpus uzņēmuma, tai skaitā darbs, ko veic, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.[..]”. Savukārt Darba likumā⁷⁹ 76. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka: “[..] Attālinātais darbs šā likuma izpratnē ir tāds darba izpildes veids, ka darbs, kuru darbinieks varētu veikt darba devēja uzņēmuma ietvaros, pastāvīgi vai regulāri tiek veikts ārpus uzņēmuma, tai skaitā darbs, ko veic, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.”

Sniegtie normatīvie akti sniedz iespēju attālinātu darbu organizēt darbiniekiem un darba devējiem starp kuriem pastāv darba tiesiskās attiecības, bet nesniedz iespēju organizēt attālinātu darbu parlamentā, jo deputāti ar parlamentu atrodas īpašo amatu attiecībās.⁸⁰ Deputātu darba attiecības ar parlamentu tiek regulētas, ņemot vērā Saeimas kārtības rulli un Satversmi, tomēr šie normatīvie akti neparedz tiešu iespēju parlamentam un deputātiem darbu organizēt attālināti. Proti, visus jautājumus, kuri saistīti ar deputātu kompetenču izpildi un iekšējo parlamenta darba kārtību, regulē Saeimas kārtības rullī 23. pants, kurš sniedz Saeimas Prezidijam pilnvaras noteikt Saeimas iekšējos darba kārtības noteikumus.

Savukārt, Spānija ir vienīgā valsts Eiropas Savienību dalībvalstu vidū, kurai jau no 2012. gada ir regulējums attiecībā uz atļauju attālinātai balsošanai arī pirms pandēmijas sākuma, nosakot konkrētus gadījumus, kad tas ir iespējams – grūtniecības laikā, pēc

⁷⁷World Health Organization: “Getting Your Workplace Ready for COVID-19.” World Health Organization, 2020. <http://www.jstor.org/stable/resrep28071> [aplūkots 05.03.2022.]

⁷⁸Darba aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts 20.06.2001. [05.03.2022.]

⁷⁹Darba likums: LV likums. Pieņemts: 20.06.2001. [05.03.2022.]

⁸⁰Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Otrās izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 175.lpp.

grūtniecības un paternitātes atvaļinājuma vai, ja ir nopietna slimība, kas neļauj piedalīties sēdē klātienē.⁸¹ Spānijas parlaments savas sēdes rīkoja klātienē, tomēr tiem parlamentāriešiem, kuri nevarēja piedalīties sēdē klātienē, tika nodrošināts viss tehniskais aprīkojums, lai varētu piedalīties sēdē attālināti un veikt balsojumu. Tomēr arī Spānijas parlamenta darbs klātienē tika apturēts 2020. gada 10. martā, jo bija inficējušies vairāki parlamentārieši.⁸² Tādēļ tika nolemts atlikt parlamenta darbu un steidzamo jautājumu izskatīšanu uz divām nedēļām, jo parlamentam nebija iespējas pieņemt lēmumus neapdraudot parlamentāriešu veselību.⁸³ Vēlāk parlaments pakāpeniski atgriezās ierastajā darbā klātienē, nodrošinot visus drošības pasākumus.⁸⁴

Saeimas kārtības rullis neaptver visus iespējamus gadījumus, kuri noteiktu, kā Saeimas Prezidijam organizēt parlamenta darbu ārkārtas apstākļos. Tādēļ Saeimas Prezidijs ir tiesīgs ar lēmumu noteikt, kādā kārtībā tiek organizēts parlamenta darbs. Saeimas Prezidijs, reaģējot uz ārkārtas apstākļiem un uzklusot konstitucionālo orgānu sapulcē pausto par nepieciešamību nodrošināt kompetenču nepārtrauktību, 2020. gada 2. aprīlī pieņēma noteikumus “Par Saeimas ārkārtas sēdes norisi ārpus sēžu zāles ar mērķi ierobežot Covid-19 izplatību valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā”.⁸⁵ Pamatojoties uz tiem, tika ieviest pagaidu risinājums – Saeimas sēdes organizēt attālināti, izmantojot videokonferences sniegtās iespējas. Pirmo reizi Latvijas vēsturē 2020. gada 2. aprīlī Saeima īstenoja pirmo attālināto sēdi videokonferences formātā.⁸⁶ Deputātiem tika nodrošinātas atsevišķas parlamenta telpas ar visu nepieciešamo, lai varētu pieteikties debatēm, savukārt balsošana tika nodrošināta, pieaicinot pie frakcijas nepiederošu, deleģētu un neatkarīgu balsu skaitītāju.⁸⁷ Šāda darba kārtības organizēšana nodrošināja, ka deputāti neatrodas vienkopus Saeimas galvenajā sēdes telpā, ievērojot valdības un Slimību

⁸¹Jevier A. Remote Voting in Spain: The Challenges and Benefits. Pieejams: <https://bussola-tech.co/artigos/membros/remote-voting-in-spain-the-challenges-and-benefits-legistech/> [aplūkots 07.03.2022.]

⁸²Congreso de los diputados. Press releases: Congress postpones parliamentary activity and suspends visits and extra-parliamentary acts due to the spread of the coronavirus. Pieejams: https://www.congreso.es/notas-de-prensa?p_p_id=notasprensa&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view¬asprensa_mvcPath=detalle¬asprensa_notaid=35209 [aplūkots 05.03.2022.]

⁸³Congreso de los diputados. Press releases: Congress postpones its activity for the next two weeks. Pieejams: https://www.congreso.es/notas-de-prensa?p_p_id=notasprensa&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view¬asprensa_mvcPath=detalle¬asprensa_notaid=35249 [aplūkots 05.03.2022.]

⁸⁴Inter-Parliamentary Union: Country compilation of parliamentary responses to the pandemic. Pieejams: <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic#S> [aplūkots 04.03.2022.]

⁸⁵Saeimas Prezidija 2020. gada 2. aprīļa lēmums: Par Saeimas ārkārtas sēdes norisi ārpus sēžu zāles ar mērķi ierobežot Covid-19 izplatību valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁸⁶Ibid.

⁸⁷Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavojas Saeimas sēžu attālinātai norisei. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28847-parlaments-gatavojas-saeimas-sezu-attalinatai-norisei> [aplūkots 03.03.2022.]

profilakses un kontroles centra (turpmāk- SPKC) noteiktās epidemioloģiskās drošības prasības par droša darba vides organizēšanu un parlamenta darba nepārtrauktības nodrošināšanu.⁸⁸

Pagaidu risinājums darbojās līdz 2020. gada 22. maijam, kad tika pieņemts lēmums par “Par Saeimas attālināto sēžu norises kārtības apstiprināšanu”,⁸⁹ kurš paredzēja, ka parlaments attālinātu darbu turpina izmantojot jaunizveidoto platformu *e-Saeima*, kura sniedza iespēju parlamentam sēdes noturēt pilnība attālināta deputātiem neatrodoties sava darbavietā Saeimā. (Sīkāk sk. 3.nodaļu.)

Attālināta darba formāts nosacīti mainījās, mainot sēžu norises vietu jeb deputātiem vairs nebija nepieciešams atrasties parlamenta telpās ar neatkarīgu balsu skaitītāju. Tādēļ ir nepieciešams izvērtēt attālināta darba tiesiskumu, nepieciešamību un atbilstību pastāvošajiem apstākļiem. Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece vairākkārtīgi ir uzvērusi iemeslus, kādēļ parlaments sēdes veica attālināti nevis klātienē, liekot uzsvaru gan uz valstī izsludināto ārkārtas situāciju, gan uz infekcijas izplatības ierobežošanu. Tomēr nepieciešams norādīt, ka Ministru kabineta izsludinātā ārkārtas situācija valstī bija spēkā šādos laika posmos: no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 14. aprīlim, no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim un no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 1. martam. Savukārt, parlaments darbu attālināti- ar īslaicīgiem pārtraukumiem, turpināja līdz 2022. gada 1. martam, kad Ministru kabineta izsludinātā ārkārtas situācija beidzās.

Saeimas Prezidijs 2020. gada 10. jūnijā lēma,⁹⁰ ka līdz turpmākajām Saeimas Prezidija lēmumam parlaments rudens sesiju noturēs attālināti. Tomēr, starpsesiju laikā epidemioloģiskajai situācijai uzlabojoties un vīrusa izplatīšanās statistikai mazinoties, Saeimas Prezidijs 2020. gada 31. augustā Prezidija sēdē lēma rudens sesiju atsākt klātienē, un 2020. gada 3. septembra sēde tika organizēta klātienē.⁹¹ Parlamentam atgriežoties pēc starpsesiju pārtraukuma, darbu klātienē turpināja vien neilgu laiku, jo, lai spētu nodrošināt epidemioloģiskās drošības prasības, kuras bija izvirzījuši SPKC eksperti nosakot, ka vīrusa izplatība ir augsta un var apdraudēt parlamenta darbu,⁹² Saeimas Prezidijam nācās pieņemt

⁸⁸Slimību profilakses un kontroles centra vēstule Latvijas Republikas Saeimai: Par viedokļa sniegšanu (Covid 19 izplatības risku). Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁸⁹Saeimas Prezidija 2020. gada 22. maija lēmums: Par Saeimas attālināto sēžu norises kārtības apstiprināšanu. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹⁰Saeimas Prezidija 2020. gada 10. jūnija lēmums: Par Saeimas sēžu noturēšanu platformā e-Saeima. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹¹Saeimas Prezidija 2020. gada 31. augusta lēmums: Par Saeimas 2020. gada 3. septembra ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹²Slimību profilakses un kontroles centra vēstule Latvijas Republikas Saeimai: Par viedokļa sniegšanu (Covid 19 izplatības risku). Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

lēmumu par attālināta darba atsākšanu.⁹³ Tādēļ Saeimas Prezidijs 2020. gada 28. septembra Prezidija sēdē lēma par atkārtotu Saeimas sēžu organizēšanu attālināti platformā *e-Saeima*.⁹⁴ Pamatojoties uz 2020. gada 31. augusta Prezidija sēdē lemto, parlaments sēdes attālināti īstenoja līdz nākošā gada rudens sesijai jeb līdz 2021. gada 24. augustam, kad Saeimas Prezidijs kopā ar Frakciju padomi pieņēma lēmumu “Par Saeimas un Saeimas komisiju sēžu norises principiem Covid-19 epidemioloģiskā riska situācijā”.⁹⁵ Paredzot, ka likumdevējs atsāks darbu klātienē- ierastajā kārtība ar rudens sesijas sākumu.⁹⁶ Lai nodrošinātu epidemioloģiskās drošības prasības un deputātu veselības drošību atsākot darbu klātienē, tika izdots speciāls likums “Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldību domju deputātu darbam”.⁹⁷ Nosakot, ka deputātiem ierodoties uz Saeimas sēdēm klātienē bija nepieciešams sadarbspējīgs Covid-19 vakcinācijas vai pārslimošanas, vai testēšanas sertifikāts.⁹⁸ Lielākā daļa deputātiem izvirzītās prasības, lai piedalītos parlamenta darbā klātienē izpildīja, tomēr bija daļa deputātu, kuri izvirzītās prasības nespēja izpildīt, norādot, ka tas ir politisks likums, kurš rada precedentus, ka noteiktai daļai tautas priekšstāvju tiek liegta iespēja piedalīties sēdēs.⁹⁹ Autore vēlas norādīt, ka priekšstāvju tiesības nav absolūtas un tās ir iespējams ierobežot, ja ir nepieciešams nodrošināt parlamenta darbu ārkārtas apstākļos. Saeima ir tiesīga noteikt regulējumu un ierobežojumus, lai nodrošinātu parlamenta lemtspēju, šādas tiesības paredz Satversme.¹⁰⁰ Parlamenta sēdes klātienē tika īstenotas īsu laika periodu. Pamatojoties uz izsludināto ārkārtas situāciju, parlaments 2021. gada 14. oktobra ārkārtas sēdē sasauca iepriekš praktizētajā darba organizēšanas formātā- attālināti.¹⁰¹ Parlaments sākotnēji paredzēja, ka attālināti organizēs darba laika periodu, kamēr Latvijā ir spēkā ārkārtas situāciju, tomēr,

⁹³Latvijas Republikas 13. saeimas rudens sesijas ceturtais (ārkārtas) sēdes turpinājums (attālināti) 2020. gada 1. oktobrī stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2116> [aplūkots 10.03.2022.]

⁹⁴Saeimas Prezidija 2020. gada 28. septembra lēmums: Par Saeimas 2020. gada 1. oktobra attālinātās ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹⁵Saeimas Prezidija un Frakciju padomes 2021. gada 24. augusta lēmums: Par Saeimas un Saeimas komisiju sēžu norises principiem Covid-19 epidemioloģiskā riska situācijā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹⁶Latvijas Republikas Saeima: Uzsākot rudens sesiju, Saeimas sēdes notiks klātienē. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/30050-uzsakot-rudens-sesiju-saeimas-sedes-notiks-klatiene> [aplūkots 09.03.2022.]

⁹⁷Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldību domju deputātu darbam. LV likums. 12.11.2021. [10.03.2022.]

⁹⁸Saeimas Prezidija un Frakciju padomes 2021. gada 24. augusta lēmums: Par Saeimas un Saeimas komisiju sēžu norises principiem Covid-19 epidemioloģiskā riska situācijā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

⁹⁹Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit pirmā (attālinātā ārkārtas) sēdes 2021. gada 11. novembra stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2317> [aplūkots 12.03.2022.]

¹⁰⁰Kozins I. Kincis J. Eksperti: Cilvēktiesības un Satversme neliedz pieprasīt negatīvu Covid-19 testu darbam Saeimā klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/eksperti-cilvektiesibas-un-satversme-neliedz-pieprasit-negativu-covid-19-testu-darbam-saeima-klatiene.a417178/> [aplūkots 12.03.2022.]

¹⁰¹Saeimas Prezidija 2020. gada 14. oktobra lēmums: Par Saeimas 2021. gada 15. oktobra attālinātās ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

neraugoties uz to, ka ārkārtas situācija Latvijā tika atcelta, parlaments uz klātienes sēdēm sanāca tikai 2022. gada 3. martā.¹⁰²

Lai pēc iespējas ātrāk valsts spētu pārvarēt ārkārtas apstākļus un samazinātu veselības nozares pārslodzi, Ministru kabinetam nācās pieņemt vairākus svarīgus un diskusiju raisošus lēmumus. Kā viens no tiem bija Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojums¹⁰³, kurš noteica, ka darba tiesisko attiecību turpināšanas priekšnoteikums ir obligātā vakcinācija, tai skaitā iekļaujot valsts un pašvaldības darbiniekus un amatpersonas. Lai noskaidrotu, vai nosacījumi attiecībā uz vakcinācijas nepieciešamību, lai turpinātu darba tiesiskās attiecības, attiecas arī uz deputātiem. Autore apkopoja vairāku ekspertu viedokļus. Tiesību zinātnieks Jānis Pleps norādījis, ka: “Saeimas deputāti, tāpat kā ikviena cita Latvijas valsts amatpersonas un arī privātpersonas ir padotas tiesiskuma principa prasībām.”¹⁰⁴ No kā secināms, ka noteiktie ierobežojumi, kas tiek izvirzīti ārkārtas apstākļiem pastāvot, tiek piemēroti visiem, tai skaitā arī valsts amatpersonām, un kā tautas priekšstāvjiem tiem jābūt priekšzīmīgam paraugam likuma ievērošanas un apdraudējuma pārvarēšanas nodrošināšanai.¹⁰⁵ Autore vēlās norādīt Aizsardzības komisijas deputātu pausto, ka “Demokrātiska un tiesiskā valstī likumi ir saistoši ikvienam, neatkarīgi no viņu ieņemamā amata vai statusa.”¹⁰⁶ Viedokli, ka izdotie un spēkā esošie noteikumi attiecas arī uz deputātiem, ir paudusi Eiropas Savienības tiesas tiesnese Ineta Ziemele, norādot, ka amatpersonas šajos apstākļos ir īpaši atbildīgas sabiedrības priekšā.¹⁰⁷ Deputātiem kā tautas priekšstāvjiem ir pienākumi, un tie ir pakļauti ne tikai normatīvajiem aktiem, bet arī tiesiskuma principam, no kura izriet pienākums ievērot likumu.¹⁰⁸

Stājoties spēkā noteikumiem par obligāto vakcināciju, lielākā daļa deputātu bija vakcinēti,¹⁰⁹ kas norāda uz to, ka parlamenta darba atsākšana strādāt klātienē ir pieļaujama.

¹⁰²Latvijas Republikas Saeima: Saeima rīt klātienē sanāks uz parlamenta sēdi. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/30686-saeima-rit-klatiene-sanaks-uz-parlamentu-sedi> [aplūkots 11.03.2022.]

¹⁰³Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojums Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 09.10.2021.

¹⁰⁴Pleps J., Līce K., Meistere D. 2021, 15.-21.lpp.

¹⁰⁵Ibid.

¹⁰⁶Latvijas Republikas Saeima: Aizsardzības komisija: demokrātiskā un tiesiskā valstī likumi ir saistoši ikvienam neatkarīgi no viņa ieņemamā amata vai statusa. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/24281-saeima-lems-par-latvijas-karaviru-dalibu-misijas-mali-un-iraka.rss/30468-aizsardzibas-komisija-demokratiska-un-tiesiska-valsti-likumi-ir-saistosi-ikvienam-neatkarīgi-no-vina-ienemama-amata-vai-statusa> [aplūkots 17.03.2022.]

¹⁰⁷Ziemele I. Rīkojuma mērķis ir nodrošināt valsts funkciju, tai skaitā cilvēktiesību aizsardzības, īstenošanu. Jurista Vārds, 19.10.2021. Nr.42.

¹⁰⁸Pleps J., Līce K., Meistere D. Vai Saeimas deputātiem un citiem konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties. Jurista Vārds, 02.11.2022., Nr. 44.

¹⁰⁹Licīte M. Četri Saeimas deputāti nav iesnieguši Covid-19 sertifikātu. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/cetri-saeimas-deputati-nav-iesniegusi-covid-19-sertifikatu.a430290/> [aplūkots 16.03.2022.]

Ņemot vērā iepriekš izteiktās SPKC vadlīnijas epidemioloģiskās vides nodrošināšanai,¹¹⁰ Saeimas Prezidijs lēma par vieglāk ieviešamo nosacījuma noteikšanu- attālināta darba turpināšanu, jo parlamentam neesot iespējas, kā nodrošināt daļu izvirzītās drošības prasības, lai būtu iespējams atsākt darbu klātienē, piemēram, divu metru ievērošanu vai regulāru telpu vēdināšanu.¹¹¹ Jānorāda, ka Saeimai bija iespēja ieviest ieteiktās drošības prasības, lai nodrošinātu parlamenta darba atsākšanu klātienē, piemēram: sejas masku lietošanu atrodoties sēžu zālē, attāluma ievērošanu, regulāru telpu vēdināšanu, izskatāmo darba kārtības jautājumu samazināšanu līdz būtiskāko jautājumu lemlšanai un pandēmijas sākumā izmantotā prakse - deputātu izsēdināšanu pa frakciju telpām.

Viena no problēmām, ar ko nācās saskarties parlamentam, lai spētu nodrošināt sēžu norisi klātienē un valstī izsludināto epidemioloģisko drošību prasību ievērošanu, bija parlamenta galvenās sēžu zālēs vēdināšana. Kā norādījis deputāts Ainārs Latkovskis: “Saeimas sēdes klātienē organizēt nevarot, jo sēžu zālē nav tādas ventilācijas sistēmas, lai tajā būtu epidemioloģiski droši ilgstoši uzturēties lielam skaitam cilvēku.”¹¹² Jānorāda, ka parlamentam bija iespēja pagarināt pārtraukumu laikus, kuru laikā būtu iespējams veikt attiecīgo telpu vēdināšanu. Kā arī pastāvēja iespēja, ka Saeimas sēžu darba kārtībā tiek iekļauti tikai svarīgākie jautājumi ārkārtas apstākļu pārvarēšanai.

Analizējot Saeimas sēžu darba kārtību, ir secināms, ka parlamentā ārkārtas apstākļu laikā tika izskatīti jautājumi, kuri nekāda veidā nebija saistīti ar ārkārtas apstākļu ātrāku pārvarēšanu, kā, piemēram, tika lemti budžeta vai administratīvas reformas jautājumi. Visu jautājumu attālināta izskatīšana atspoguļojas Saeimas sēžu ilgumā un neizskatīto jautājumu vairākkārtīgā pārceļšanā uz nākamo Saeimas sēžu dienu. Jāatzīmē, ka Saeimas Prezidija kompetencē ietilpts nodrošināt parlamenta darbu jēgpilni, lai tiktu nodrošināta plānotās darba kārtības izskatīšana un lēmuma pieņemšana.¹¹³ Risinājumu, kas paredz samazināt izskatāmo darba kārtības jautājumus, lai mobilizētu parlamenta darbu ārkārtas apstākļos, lēma vairāki valstu parlamenti. Piemēram, Čehijas parlaments turpināja darbu klātienē, izsludinot likumdošanas procesu ārkārtas stāvoklī, kas saskaņā ar Reglamenta 99. pantu,¹¹⁴ ļauj palātai izskatīt valdības

¹¹⁰Slimību profilakses un kontroles centra vēstule Latvijas Republikas Saeimai: Par viedokļa sniegšanu (Covid 19 izplatības risku). Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

¹¹¹Egle I. Uz darbu brauc, bet strādā attālināti? Saeimas sēdēm jau ilgstoši nenotiekot klātienē, deputāti turpina saņemt kompensācijas. Pieejams: <https://www.la.lv/uz-darbu-brauc-bet-strada-attalinati> [aplūkots 14.03.2022.]

¹¹²Ibid.

¹¹³Latvijas Vēstnesis: Saeimas Prezidija ārkārtas sēdes protokola izraksts N.38. Par 34 Saeimas deputātu 2019. gada 9. maija iesniegumu par Saeimas 2019. gada 5. jūnija ārkārtas sēdes sasaukšanu. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2019/112.1> [aplūkots 14.03.2022.]

¹¹⁴Hajek L. Legislative Behaviour of MPs in the Czech Republic in Times of Covid-19 Pandemic, Parliamentary Affairs, 2020. Pieejams: <https://academic-oup-com.eres.qnl.qa/pa/advance-article/doi/10.1093/pa/gsab057/6414595?searchresult=1> [aplūkots 16.03.2022.]

izsludinātos tiesību aktu projektu paātrinātā likumdošanas procedūrā jeb bez pirmā lasījuma un ar samazinātu debatēšanas laiku.¹¹⁵ Čehijas Republikas parlaments, ne deputātu palāta, ne Senāts neizmantoja tiešsaistes virtuālos apmeklējumus vai balsošanu, gluži pretēji, izmantoja stratēģiju samazināt parlamentāriešu skaitu sēžu laikā.¹¹⁶

Viedokli par kvalitatīva parlamenta darba izpildi klātienē ir izteicis politologs, sabiedrisko attiecību speciālists Filips Rajejskis, izsakot viedokli, ka: “Saeimas darbs nav tikai pogu spaidīšana balsojumos. Tā debašu kultūra neattīstās un klibo, un tās kļūst nepārskatāmas, ja nav klātienē. Turklāt politika sastāv no savstarpējas komunikācijas, nevis tikai caur “Zoom” vai telefoniski. Tāpēc liekas, ka fundamentāli izpaliek sarunāšanās un ilgtermiņā tas negatīvi ietekmē Saeimas darbu. Tāpēc es uzskatu, ka Saeimas darbam vajadzēja atsākties jau tad, kad deputāti bija apliecinājuši vakcinēšanos pret Covid-19.”¹¹⁷ Būtiski norādīt, ka kvalitatīvs un patstāvīgs parlamenta darbs ir tad, kad likumprojekti tiek izdebatēti gan komisijās, gan Saeimas kopsēdē, tiek papildināti un pieņemti, lai līdzsvarotu sabiedrības intereses.¹¹⁸

Kā vēl vienu iespējamo variantu Saeimai atsāk darbu klātienē, autore vēlas izcelt, ka parlamentam bija iespēja izmantot visas pieejamās telpas, līdzīgi, kā tas tika organizēts pandēmijas sākuma jeb tad, kad platforma vēl nebija izveidota un deputāti tika izvietoti atsevišķās telpās. Īstenojot to, būtu nodrošināts kvalitatīvas likumdošanas aspekts, jo deputātiem būtu iespējams vismaz savas partijas ietvaros apspriesties un diskutēt. Tas radītu pārlicību sabiedrībai par nepieciešamību ievērot valdības izdotos noteikumus, citiem vārdiem sakot, veicot vakcinācijas procesu, ir iespējams pēc iespējas ātrāk atgriezties klātienē. Šāda darba organizēšana, izmantojot platformu, bet atrodoties savā darbavietā, nebūtu pretī nedz Satversmei, nedz Saeimas kārtības rullim. Tiesību zinātnieks Jānis Pleps ir paudis viedokli, ka: “Saeima var atsākt darbu klātienē, un attiecīgi Saeima var paredzēt visus nepieciešamos piesardzības un drošības pasākumus, kas jāievēro, lai tas notiktu droši un neradītu riskus veselībai iesaistītajiem. Respektīvi, Saeimai šādas tiesības ir, un tas izriet no tā, ka Saeima pati nosaka savu darba kārtību un iekšējo darba organizāciju.”

¹¹⁵ZÁKON o některých úpravách v sociálním zabezpečení v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce Důvodová zpráva [Likums anotācija par dažādām sociālā nodrošinājuma korekcijām saistībā ar ārkārtas pasākumiem 2020. gada epidēmijas laikā] Pieejams: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/300988/1/2> [aplūkots 16.03.2022.]

¹¹⁶Hajek L. Legislative Behaviour of MPs in the Czech Republic in Times of Covid-19 Pandemic, Parliamentary Affairs, 2020. Pieejams: <https://academic-oup-com.eres.qnl.qa/pa/advance-article/doi/10.1093/pa/gsab057/6414595?searchresult=1> [aplūkots 16.03.2022.]

¹¹⁷Kincis J. Politologi dažādi vērtē nepieciešamību atsākt Saeimas sēdes klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/politologi-dazadi-verte-nepieciešamību-atsakt-saeimas-sedes-klatiene.a442967/> [aplūkots 16.03.2022.]

¹¹⁸Tiesību zinātņu pētniecības institūts: Satversmes sapulces stenogramma, 275.lpp. Pieejams http://flriga.lu.lv/tzpi/materiali/Satversmes_sapulces_stenogrammas.pdf [aplūkots 17.04.2022.]

Pieejamo telpu izmantošana, nodrošinot parlamenta nepārtrauktu darbu, izmantoja arī Luksemburgas parlaments, kurš pandēmijas sākumā izmantoja divas savas papildus telpas papildus galvenajai sēžu zālei, lai nodrošinātu parlamenta darbu klātienē, deputātu fizisko nošķirtību un epidemioloģiskās prasības. Vēlāk parlamenta locekļi tika pārvietoti uz jaunu parlamenta sēžu zāles ēku, kas ir lielāka un pieļauj vienlaikus visiem parlamentāriešiem atrasties vienkopus, ievērojot divu metru fizisko distancēšanos, jo ārkārtas situācijas dēļ palielinājās steidzamo lēmumu skaits, kuri ir jāpieņem, nevilcinoties un ievērojot likumdošanu, tādēļ arī, ievērojot procedūras un drošības pasākumus, parlaments turpināja savas sēdes noturēt klātienē.¹¹⁹ Tai pat laikā Vācijas parlaments Bundestāgs turpināja savu darbu pandēmijas apstākļos klātienē, ieviešot vairākas drošības prasības, 2020. gada 25. martā pieņemot grozījumus Bundestāga regulējumā. Tie noteica, ka parlaments ir lemttiesīgs arī tādā situācijā, ja sēžu zālē atrodas vairāk kā ceturtdaļa deputātu. Svarīgi, lai klātesošo deputātu skaits ir vairāk kā puse.¹²⁰ Piemēram, kvorums tika samazināts no puses Bundestāga fizisko klātbūtni pārstāvošo biedru vairākuma, lai pieņemtu likumu vai pieņemtu kādu citu lēmumu uz vienas ceturtdaļas biedru vairākumu.¹²¹

Izaicinošs laiks nepārtraukta darba nodrošināšanai bija arī Eiropas Parlamentam un tā parlamentāriešiem, kuram tāpat, kā pārējiem valstu parlamentiem, nācās lemt par darba pārorganizēšanu. Eiropas Parlaments, galvenokārt, darbojās nodrošinot, katru dalībvalstu pārstāvju sanākšanu vienuviet, lai kopā lemtu par svarīgākajiem, aktuālākajiem un nepieciešamākajiem jautājumiem Eiropas Savienības dalībvalstu interesēs. Tas arī atspoguļojās pieņemtajos ierobežojumos Eiropas Savienības dalībvalstu vidū, kuri paredzēja ieviest īpašus pasākumus vīrusa samazināšanai.

Eiropas Parlaments līdzīgi kā Latvijas parlaments bija spējīgs nodrošināt parlamenta darba digitalizāciju, rodot iespēju parlamentam ārkārtas apstākļos turpināt nodrošināt kompetenču izpildi. Sākotnēji Eiropas Parlamenta risinājumi attālinātam darbam bija īslaicīgi, jo nebija iespējams paredzēt, ka pandēmija norisināsies vairāk kā divus gadus.¹²² Eiropas

¹¹⁹Chronicle.lu: Chamber of Deputies Relocates to Cercle Cité. Pieejams: <https://chronicle.lu/category/politics/32452-chamber-of-deputies-relocates-to-cercle-cite> [aplūkots 18.04.2022.]

¹²⁰Deutscher Bundestag: Neue Beschlussfähigkeit im Bundestag. Pieejams: https://www.bundestag.de/webarchiv/presse/hib/2020_03/689300-689300 [aplūkots 18.04.2022.] https://www.bundestag.de/webarchiv/presse/hib/2020_03/689300-689300 [aplūkots 18.04.2022.]

¹²¹Council of Europe: Commission de Venise - Observatoire des situations d'urgence. Pieejams: <https://www.venice.coe.int/files/EmergencyPowersObservatory/T13-E.htm> [aplūkots 18.04.2022.]

¹²²European Parliament Briefing: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 19.04.2022.]

Parlamenta reglaments neparedzēja iespēju sēdēs noturēt attālināti,¹²³ tādēļ, arī Eiropas Parlamenta Prezidijam 2020. gada 20. martā nācās lemt par reglamenta papildināšanu, paredzot “alternatīvu elektronisku balsošanas sistēmu”, kas nodrošināja, ka Eiropas Parlamenta deputātiem, nebija nepieciešams būt fiziski klāt, lai piedalītos parlamenta sēdēs un balsošanā.¹²⁴ Pirmā attālinātā Eiropas Parlamenta sēde notika 2020. gada 26. martā, kurā piedalījās 75 deputāti.¹²⁵ Tomēr ieviestā sistēmas darbība bija iespējama tikai noteiktos ārkārtas apstākļos, kuru izvērtēja Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs, proti, izmantot jauno elektronisko balsošanas sistēmu varēja tikai tad, ja sanākšana vienuviet un klasiskās balsošanas sistēmas izmantošana radīja risku deputātiem vai darbinieku veselībai vai arī nebija iespējams to izmantot ceļojumu ierobežojumu dēļ, ko katra dalībvalsts pieņēma individuāli.¹²⁶

Eiropas Parlaments ierastajā darba kārtība atgriezās pēc 15 mēnešu prombūtnes 2021. gada 9. jūnijā.¹²⁷ Tomēr, klātienē sēde nepiedalījās visi parlamentārieši, jo daļa bija izlēmušies parlamenta sēdēs piedalīties no savu dalībvalstu sadarbības birojiem, jo kopš 2020. gada grozījumiem reglamentā, Parlaments ir ļāvis deputātiem piedalīties sēdēs un veikt balsošanu attālināti.¹²⁸

Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka Saeimas sēžu noturēšana attālinātā formā ir ārkārtas risinājums, kas ļauj turpināt nepārtrauktu parlamenta darbu arī apstākļos, kad, epidemioloģiskās drošības un noteikto ierobežojumu dēļ, deputātiem klātienē tikties nav iespējams.¹²⁹ Autoresprāt, attālināts darbs nenozīmē, ka darbs jāveic neesot fiziski uz vietas darba vietā. Piemēram, Saeimas deputāti lielākoties savus darba pienākumus pildīja neesot fiziski uz vietas, kaut gan darba vietā bija iespējams ievērot visas epidemioloģiskās prasības – strādāt drošā vidē vai nodrošināt darba organizēšanu “hibrīd variantā”, līdzīgi kā to ārkārtas apstākļu laikā praktizēja skolotāji. Autores ieskatā, kā viens no parlamenta uzdevumiem ārkārtas apstākļos,

¹²³European Parliament: Rules of Procedure of the European Parliament. [Eiropas Parlamenta reglaments]. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2019-07-02-TOC_EN.html [aplūkots 19.04.2022.]

¹²⁴European Parliament: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 19.04.2022.]

¹²⁵European Parliament: Procès-verbal, Jeudi 26 mars 2020. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2020-03-26_FR.html [aplūkots 19.04.2022.]

¹²⁶European Parliament: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 20.03.2022.]

¹²⁷European Parliament: Return to parliamentary work in Strasbourg, a step closer to normality. Pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/press-room/20210609IPR05811/return-to-parliamentary-work-in-strasbourg-a-step-closer-to-normality> [aplūkots 20.03.2022.]

¹²⁸European Parliament: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 20.03.2022.]

¹²⁹Satversmes tiesas 12.03.2021. spriedums lietā Nr.2020-37-0106, 24.2.4.p. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/2020-37-0106_spriedums.pdf [aplūkots 20.03.2022.]

bija nodrošināt kvalitatīvu likumdošanas procesu, iedrošināt sabiedrību ievērot valdības pieņemtos lēmumus, lai pēc iespējas ātrāk kopīgiem spēkiem spētu pārvarēt ārkārtas apstākļus. Tomēr, parlamenta darba organizēšana ilglaicīgi attālināti, neatspoguļojās pieņemtajos un pār apstiprinātajos lēmumos. Ārkārtas apstākļos parlaments lēma par izglītības mācību procesu atsākšanu, tomēr savu darbu turpināja noturēt attālināti, kā arī Saeima uzdevuma Ministru kabinetam nācās sagatavot kārtību, kurā būtu noteikta, kā organizēt Pasaules Čempionātu hokejā klātienē.¹³⁰ Jāatzīmē, ka Saeimas darba turpināšana attālināti neatbilst pieņemtajiem lēmumiem, lemjot, ka pārējām nozarēm pakāpeniski jāatgriežas klātienē, kamēr parlaments savas kompetences turpina pildīt attālināti.

Pandēmijas sākumā un tās karstākajos brīžos ar nepieciešamību organizēt un nodrošināt attālinātu darbu saskārās pilnībā visa valsts pārvalde, tomēr darba nodrošināšanas veidi un ilgums atšķīrās. Pats svarīgais ārkārtas situācijā – demokrātijas procesa neapstāšanās.

2.2. Attālināts darbs citās valsts institūcijās

2.2.2. Tiesas

Ārkārtas apstākļu pārvarēšanas pienākums attiecās arī uz tiesu, kurai nācās mainīt savu ierasto darba kārtību, lai turpinātu nodrošināt sabiedrības interešu un tiesību ievērošanu, kas ir pamats demokrātiskas valsts pastāvēšanai. Ārkārtas apstākļos pieņemtie likumi un ierobežojumi ietekmēja sabiedrības ikdienas dzīvi, tomēr likumi ir jāievēro visiem- arī ja viņi tiem nepiekrīt, paredzot un saglabājot tiesības indivīdam vērsties tiesā, lai aizsargātu viņaprāt pārkāptas cilvēka pamattiesības.¹³¹ Valsts nepārtrauktības princips sevī ietver galvenos konstitucionālās identitātes kodola elementus,¹³² kurs nepieciešams ievērot visiem Latvijas konstitucionālajiem orgāniem.¹³³ Konstitucionālo orgānu kopsēdē,¹³⁴ tika apspriesti galvenie darbības pamatprincipi ārkārtas apstākļos, lai nodrošinātu likumdošanas, izpildu un tiesu varas nepārtrauktību, apliecinot, ka minētie orgāni savas kompetences un funkcijas turpinās,¹³⁵ lai

¹³⁰Saeimas paziņojums: Par 2021. gada Pasaules čempionāta hokejā vīriešiem norisi ar skatītājiem klātienē. LV likums, 20.05.2021. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/323371> [aplūkots 22.04.2022.]

¹³¹Rodiņa A. 2021, p. 364.

¹³²Ziemele I. Valsts nepārtrauktība. Jurista Vārds, 15.02.2022., Nr. 7, 18.-19.lpp.

¹³³Ziemele I: Role of the Constitutional Courts in Upholding and Applying the Constitutional Principles: the Case of Latvia. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/runas-un-raksti/role-of-the-constitutional-courts-in-upholding-and-applying-the-constitutional-principles-the-case-of-latvia/> [aplūkots 20.03.2022.]

¹³⁴Gailīte D. Mūsu valsts un cilvēki ir jāaizsargā jebkuros apstākļos. Jurista Vārds, 31.03.2020., Nr. 13, 6.-7.lpp.

¹³⁵Ziemele I: Satversmes tiesas darba nepārtrauktību Covid-19 krīzes laikā. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/i-ziemele-dalas-pieredze-par-satversmes-tiesas-darba-nepartrauktibu-covid-19-krizes-laika/> [aplūkots 21.03.2022.]

nodrošinātu, ka valsts un sabiedrība ātrāk, vienotāk un spēcīgāk darbojās ārkārtas apstākļu pārvarēšanai.¹³⁶

Ministru kabineta noteiktā ārkārtas situācija viennozīmīgi ietekmēja arī tiesu darbu, tiesvedības procesu, lietu izskatīšanu un tiesvedības dalībnieku piedalīšanos. Lai tiesas spētu nodrošināt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā¹³⁷ izvirzītās prasības, par tiesas pakalpojumus sniegšanu attālināti, bija nepieciešams veikt darba organizēšanas pārplānošanu, organizējot tiesas procesu attālināti jeb rakstveida procesā. Lai nodrošinātu, ka visas tiesas savu darbu organizē un nodrošina sinhroni, 2020. gada 9. novembrī, tika izveidotas vadlīnijas tiesu darba organizēšanai ārkārtējās situācijas laikā.¹³⁸ Ievērojot noteiktās vadlīnijas un spēkā esošos ārkārtas situācija noteikumus, tikai noteiktas konkrētu lietu kategorijas, kuras steidzamības gadījumos ir iespējams izskatīt klātienē. Pamatā lietas, kas tika izskatītas klātienē, bija lietas par personas rīcībspēju un fiziskās brīvības ierobežošanu, par bērnu tiesībām un interešu aizsardzību, par neatliekamiem pasākumiem, lai novērstu draudus personas veselībai un dzīvībai, kā arī lietas, kuras ir saistītas ar ārkārtējās situācijas noteikumu ievērošanas uzraudzību.¹³⁹ Tiesu darbs, darba kārtība un izskatāmo lietu apjoms tika samazināts līdz primārāko lietu izskatīšanai, nosakot, ka tiesvedības process ir jāorganizē rakstveidā, vai attālināti. Tomēr, ja šo prasību ievērošana nav iespējama, izskatāmā lieta nekvalificējas lietu kategorijai, kuru izskata klātienē, nav saistīta ar nozīmīgu aizskārumu un objektīvu steidzamību, lietu ir iespējams atlikt. Savukārt lietu izskatīšanu mutvārdu procesā jeb klātienē ir iespējams organizēt tikai tādā gadījumā, ja izskatīšanu nav iespējams noturēt attālināti un lieta ir saistīta ar nozīmīgu personas tiesību aizskārumu un objektīvu steidzamību. Attiecībā uz izvirzītajiem kritērijiem par lietas izskatīšanas procesa organizēšanas kārtību lemj tiesnesi, ņemot vērā visus faktiskos lietas apstākļus.¹⁴⁰

Autore vēlas vērst uzmanību uz konstitucionālo orgānu – Satversmes tiesu, kura spēja operatīvi reaģēt uz ārkārtas apstākļu nopietnību un nepieciešamību pārorganizēt darba kārtību. Ņemot vērā spēkā esošos normatīvos aktus un izstrādātas vadlīnijas par darba organizēšanu tiesām ārkārtas apstākļos, Satversmes tiesa, stiprinot demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību aizsardzību un nodrošināšanu Latvijā, ārkārtas apstākļos, lēma par darbu organizēšanu

¹³⁶Lībiņa-Egnere I. 2020, 13.-15.lpp.

¹³⁷Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums: LV likums. 05.06.2020. [23.03.2022.]

¹³⁸Latvijas tiesas: Vadlīnijas tiesu darba organizēšanai ārkārtējās situācijas laikā no 2020. gada 9. novembra (precizētas uz 2020. gada 8. decembri) Pieejams: <https://www.tiesas.lv/aktualitates/vadlinijas-tiesu-darba-organizesanai-arkartejas-situacijas-laika-no-2020gada-9novembra-precizetas-uz-9947> [aplūkots 10.04.2022.]

¹³⁹Likuma "Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību" komentāri. Jurista Vārds, 14.04.2020., Nr. 15, 15.- 20.lpp.

¹⁴⁰Ibid.

attālināti.¹⁴¹ Satversmes tiesa 2020. gada 23. aprīlī sanāca uz pirmo attālināto Satversmes tiesas sēdi. Citastarp, kamēr Satversmes tiesa organizēja lietu izskatīšanu attālināti, tika nodrošināta lietā iesaistīto dalībnieku piedalīšanās,¹⁴² ieviešot tehnoloģiskos risinājumus – videokonferences formātu.¹⁴³ Šāda formāta ieviešana ārkārtas apstākļos, kamēr valstī ir spēka izsludināta ārkārtas situācija, spēja nodrošināt lietu izskatīšanu, pieaicināto personu uzklausīšanu, kā arī nolēmuma pasludināšanu, kurā varēja piedalīties visi interesenti.¹⁴⁴ Ārkārtas apstākļos Satversmes tiesai nācās izvērtēt vairākus svarīgus konstitucionālo tiesību jautājumus, tai skaitā par obligātu vakcinācijas noteikšanu, attālinātā darba organizēšanu parlamentā.¹⁴⁵ Kopumā Satversmes tiesa ārkārtējas situācijas laikā, laika posmā no 2020. gada līdz 2021. gada beigām, attālināti izskatīja 44 lietas, no kurām spriedums tika pieņemts 34 lietās,¹⁴⁶ savukārt laika posmu no 2018. gada līdz 2019. gadam, kad Satversmes tiesa savas kompetences pildīja klātienē – izskatīja 48 lietas un spriedumu pieņēma 41 lietā.¹⁴⁷ Tas autores ieskatā ir lielisks pierādījums tam, ka Satversmes tiesa, kā viens no spēcīgākajiem un ietekmīgākajiem konstitucionālajiem orgāniem demokrātiskā valstī, spēj darboties arī ārkārtas apstākļos, pielāgojot savu kompetenču izpildi attiecīgi valstī pastāvošajiem apstākļiem.

Satversmes tiesa ārkārtas apstākļos saskārās ar Satversmes tiesas vadības izmaiņām jeb atsevišķu tiesneša pilnvaru termiņa notecējumu, kā rezultāta 2020. gada 6. maijā nācās videokonferencēs režīmā organizēt Satversmes tiesas priekšsēdētāja un vietnieka vēlēšanas.¹⁴⁸ Pirmo reizi Satversmes tiesas vēsturē par izvirzītajiem kandidātiem – Satversmes priekšsēdētāju Inetu Ziemeli un vietnieci Sanitu Osipovu, vēlēšanas tika organizētas,

¹⁴¹Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁴²Latvijas Republikas Satversmes tiesa: 23. aprīlī attālinātā tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos skatīs lietu par normām, kas noteic augstskolu un koledžu studiju programmu īstenošanu valsts valodā. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/23-aprili-attalinata-tiesas-sede-ar-lietas-dalibnieku-piedalisanos-skatis-lietu-par-noramam-kas-noteic-augstskolu-un-koledzu-studiju-programmu-istenosanu-valsts-valoda/> [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁴³Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁴⁴Ibid.

¹⁴⁵Rodiņa A. 2021, p 364.

¹⁴⁶Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]; Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2021. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_lapam.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁴⁷Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2018. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2019/01/Satversmes-tiesas-gada-gramata-2018-A4_small_file_size_L.pdf [aplūkots 19.04.2022.]; Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2019. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/other/WEB_2019_Satversmes_tiesas_gada_gramata.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁴⁸Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

izmantojot elektronisko balsošanas sistēmu, tomēr, laika posmā līdz ārkārtas situācijas beigām, elektronisko balsošanas sistēmu izmantot bija nepieciešams vairākkārtīgi.¹⁴⁹

Par tiesas darba organizēšanu ārkārtas apstākļos, ievērojot vadlīnijas un epidemioloģiskās prasības, kuras Ministru kabinets bija noteicis valstī, nebija apmierināta sabiedrības daļa, kura vērsās Latvijas Republikas Tiesībsarga birojā ar iesniegumiem, uzskatot, ka viņu lietas ir jāizskata klātienē, norādot, ka tiesas aizbildinās ar epidemioloģisko situāciju un neievēro personas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā.¹⁵⁰ Uz ko Tiesībsargs atbildēja, ka ņemot vērā pastāvošos apstākļus, tiesai ir jāizvērtē ne tikai iespējā, kādā pieļaujamā procesa kārtībā nodrošināt lietu izskatīšanu, bet arī, vai lieta ir saistīta ar nozīmīgu personas tiesību aizskārumu un objektīvu steidzamību, kas konkrētos gadījumus tiesai sniedz tiesības organizēt lietas izskatīšanu klātienē jeb mutvārdu procesā.¹⁵¹ Arī Satversmes tiesa, sagatavojot lietu izskatīšanai izmantoja piešķirtās tiesības, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma¹⁵² 22. pantu, pieaicināja Tiesībsargu sniegt viedokli lietā, kurā bija strīds par attālināto mācību organizēšanu valstī pēc ārkārtas situācijas beigām, tā atbilstību Satversmei.¹⁵³ Vērtējot attiecīgo lietas jautājumu par mācību procesu attālinātu nodrošināšanu pēc ārkārtas situācijas beigām, Tiesībsarga birojs konstatēja, ka šāda mācību procesu organizēšana nav atbilstoša Satversmes 112. pantam, norādot, ka tiesību normas izdevējs- Ministru kabinets nav izklāstījis pietiekami argumentētus pamatojums, kādēļ šādā mācību procesa ieviešana ir samērīgs ar leģitīmo mērķi.¹⁵⁴

Eiropas Savienību dalībvalstu vidū, Latvijas tiesas bija vienīgās, kuras ārkārtas apstākļos spēja nodrošināt nepārtrauktu darbu un tiesas lemtspēju. Piemēram, Nīderlandē tika lemts slēgt visas tiesas, savukārt, Portugāles, Itālijas un Slovēnijas tiesas izskatāmo lietu kategorijas noteica ļoti šaurā robeža, lemjot izskatīt tikai lietas, kuras ir saistītas ar pamattiesību

¹⁴⁹Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁵⁰Latvijas Republikas Tiesībsargs: Vai ir pārkāptas personas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā - epidemioloģiskās situācijas laikā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsargs-atbild-vai-ir-parkaptas-personas-tiesibas-uz-lietas-izskatisanu-sapratiga-termina-epidemiologiskas-situacijas-laika> [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁵¹Latvijas Republikas Tiesībsargs: Vai ir pārkāptas personas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā - epidemioloģiskās situācijas laikā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsargs-atbild-vai-ir-parkaptas-personas-tiesibas-uz-lietas-izskatisanu-sapratiga-termina-epidemiologiskas-situacijas-laika> [aplūkots 17.04.2022.]

¹⁵²Satversmes tiesas likums: Latvijas Vēstnesis, 05.06.1996. [29.09.2020.]

¹⁵³Latvijas Republikas Tiesībsarga viedoklis lietā Nr. 2021-33-0103. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/atzinum/tiesibsarga_viedoklis_lieta_nr_2021_33_0103_1635865677.pdf [aplūkots 17.04.2022.]

¹⁵⁴Latvijas Republikas Tiesībsarga viedoklis lietā Nr. 2021-33-0103. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/atzinum/tiesibsarga_viedoklis_lieta_nr_2021_33_0103_1635865677.pdf [aplūkots 17.04.2022.]

aizskārumu, kas saistīts nepilngadīgajiem, aizbildniecību vai vardarbību.¹⁵⁵ Būtiski norādīt, ka Latvijas tiesas spēj ārkārtas apstākļos nodrošināt sabiedrības interešu un tiesību aizsardzību, un konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipus ārkārtējā situācijā: neierobežojot un neliedzot pilsoņiem aizsargāt pamattiesības, turpretī, nodrošinot un sniedzot iespēju rast taisnīgu risinājumu.

Savukārt nozīmīgs solis tiesu darbu digitalizācijā notika 2020. gada 20. oktobrī, kad notika pirmā attālinātā tiesas sēde platformā “*e-lieta*”,¹⁵⁶ kurā nozīmētais lietas tiesnesis pēc tiesas sēdes uzsvēra, ka “[..] atvērta jauna lappuse tiesas procesa digitalizēšanai.” Lai nodrošinātu platformas “*e-lieta*” darbību, uzraudzību un tiesiskā regulējuma pamatu, Tieslietu ministrija 2021. gada 15. novembrī Saeimā iesniedza likumprojektu “*E-lietas koplietošanas risinājumu platformas likums*”¹⁵⁷ un tas tika atbalstīts Saeimā visos trīs lasījumos. *E-lietas* platformas galvenais pamatmērķis ir pakāpeniski digitalizēt lietu vešanu.¹⁵⁸ Pozitīvu platformas ietekmi uz tiesvedības procesu ir izteikusi Augstākā tiesa sava plēnuma lēmumā apgalvojot, ka: “[..] mūsdienīgu tehnoloģiju plašāka izmantošana, kurā ir ņemta vērā tiesu darba specifika, sekmē tiesvedību ātrāku un kvalitatīvāku norisi. Turpretim neatbilstošu un nekvalitatīvu tehnisko risinājumu ieviešana var būtiski kavēt tiesvedību procesus un aizskart lietu dalībnieku tiesības uz taisnīgu tiesu, kā arī nodarīt kaitējumu tautsaimniecībai.”¹⁵⁹

Jāatzīmē, ka platformas ieviešana, lai digitalizētu tiesvedības procesu, netiktu ieviesta tik ātri, ja valsti nebūtu skāruši ārkārtas apstākļi, kas lika reorganizēt tiesu darbu. Tādēļ, viennozīmīgi var apgalvot, ka ārkārtas situācijas iestāšanās ir sniegusi pozitīvu ietekmi uz tiesu darba modernizāciju, jo pilsoņiem un tiesu sistēmai pietuvinātas personas, var izmantot platformu, arī laikā, kad valstī ir izsludinātā ārkārtas situācijā un tiesas savu darbu veic attālināti.

Līdzīga praksi par attālināto darbu tiesās izmanto Igaunija. Pieņemot rekomendējošas vadlīnijas, kurās ir noteiktas atsevišķu lietu izskatīšanas kategorijas, kuras nepieciešamības un steidzamības gadījumos var organizēt klātienē. Lietu kategorija ir saistītā ar bērnu interešu aizsardzību un nodrošināšanu, ārkārtējas situācijas ierobežojumiem un to pārkāpumiem,

¹⁵⁵European Union Agency for Fundamental Rights: Coronavirus pandemic in the eu —Fundamental rights implications. 2020. Pieejams: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1> [aplūkots 17.04.2022.]

¹⁵⁶Tieslietu ministrija: Pirmo reizi tiesā lieta izskatīta e-formātā. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/pirmo-reizi-tiesa-lieta-izskatita-e-formata> [aplūkots 17.04.2022.]

¹⁵⁷Ministra Kabineta 2021. gada 12. oktobra sēdes protokola izraksts Nr. 69. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/meetings/protocols/c3c0513f-735e-4d93-b9ed-e868d9ddd717> [aplūkots 18.04.2022.]

¹⁵⁸Latvijas tiesas: Pakāpeniski uzsāk e-lietas ieviešanu soda izpildē. Pieejams: <https://tiesas.lv/aktualitates/pakapeniski-uzsak-e-lietas-ieviesanu-soda-izpilde-11110> [aplūkots 15.04.2022.]

¹⁵⁹Augstākās tiesas Senāta plēnuma 2021. gada 9. decembrī. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/par-augstako-tiesu/plenums/plenuma-lemumi> [aplūkots 16.04.2022.]

apcietinājuma un pirmstermiņa atbrīvošanas termiņu noteikšanu vai pārskatīšanu.¹⁶⁰ Tomēr 2021. gadā Igaunijas Tiesu administrācijas padome noteica, ka priekšroka ir lietu izskatīšanai rakstveida procesā, tomēr neesot pareizi atcelt vai atlikt tiesas, kuras nekvalificējas izskatāmo lietu kategorijai. Ir lietu kategorijas, kurās ir nepieciešama personu fiziska klātbūtne, lai lieta tiktu izskatīta pareizi un atbilstoši procesuālajām darbībām, norādot, ka ārkārtas apstākļu beigu termiņš nav paredzams, un tiesām ir pienākums atrisināt juridiskos jautājumus saprātīgā termiņā, ievērojot pamattiesības un tiesības uz aizstāvību.¹⁶¹ Savukārt, Igaunijas tiesas jau ir bijušas soli priekšā, un kopš 2005. gada jau ir izstrādāts “*e-fails*”, kas ļauj pilsoņiem iesniegt lietas un piekritīgos dokumentus tiešsaistē,¹⁶² tādā veidā spējot nodrošināt tiesvedības dokumentu iesniegšanu arī ārkārtas situācijas laikā bez papildus nepieciešamības izdot jaunu regulējumu. Attiecībā uz tiesu darbu pandēmijas apstākļos arī Igaunijas Tiesu administrācija ir izteikusi viedokli, ka tiesām savs darbs ir jāturpina un lietas jāizskata saprātīgā termiņā, jānodrošina visu iesaistīto pušu pamattiesības, ievērojot izvirzītās drošības prasības un tiesas tiesības nodrošināt epidemioloģisko drošību tiesas sēdē, tādā veidā nodrošinot tiesas spriešanu un tiesvedības efektivitāti.¹⁶³

Tiesas lietu izskatīšanu un pakalpojumu sniegšanu klātienē atsāka 2022. gada 1. martā, tomēr saglabājot tiesības, konkrētos gadījumos, kad tas ir iespējams, lietas izskatīt attālināti, izmantojot videokonferences iespējas.¹⁶⁴

2.2.3. Izpildvara

Ārkārtas apstākļu radītie šķēršļi atspoguļojās arī izpildvaras kompetenču izpildē un sadalījumā.¹⁶⁵ To izpildi sarežģītajā laikā apgrūtināja ne vien gaidāmie nezināmie un iepriekš nepieredzētie apstākļi, bet arī darba organizēšanas un drošības nodrošināšana. Izpildvarai ārkārtas apstākļos ir īpaši svarīga nozīmē, jo tai ir vislielākā ietekme lemt par vīrusa

¹⁶⁰Likuma "Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību" komentāri. Jurista Vārds, 14.04.2020., Nr. 15, 15.- 20.lpp.

¹⁶¹Ehrlich K. Views of the Council for Administration of Courts regarding ensuring the administration of justice amid the ongoing pandemic. Pieejams: <https://www.kohus.ee/en/views-council-administration-courts-regarding-ensuring-administration-justice-amid-ongoing-pandemic> [aplūkots 31.03.2022.]

¹⁶²Numa A. Artificial intelligence as the new reality of e-justice. Pieejams: <https://e-estonia.com/artificial-intelligence-as-the-new-reality-of-e-justice/> [aplūkots 31.03.2022.]

¹⁶³Ehrlich K. Views of the Council for Administration of Courts regarding ensuring the administration of justice amid the ongoing pandemic. Pieejams: <https://www.kohus.ee/en/views-council-administration-courts-regarding-ensuring-administration-justice-amid-ongoing-pandemic> [aplūkots 31.03.2022.]

¹⁶⁴Latvijas tiesas: Tiesas pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas lietas varēs turpināt skatīt rakstveida procesā vai izmantojot videokonferences iespējas. Pieejams: <https://tiesas.lv/aktualitates/tiesas-pec-arkartejas-situacijas-atcelšanas-lietas-vares-turpinat-skatit-rakstveida-procesa-vai-izma-11149> [aplūkots 31.03.2022.]

¹⁶⁵Palkova K. Stratēģiskā komunikācija: tiesiskās problēmas COVID-19. Pieejams: https://lzp.gov.lv/wp-content/uploads/2021/02/34_zinojums_pielik_02.pdf [aplūkots 18.04.2022.]

ierobežojumu noteikšanu. Jāspēj nekavējoties novērtēt situācija un jāpieņem attiecīgs tiesisks regulējums, lai nodrošinātu sabiedrības kopuma un valsts, drošību un aizsardzību.¹⁶⁶ Ārkārtas apstākļu radītās sekas un nepieciešamība nodrošināt izpildvaras nepārtrauktību un lemtspēju, lika Ministru kabinetam uz laiku savu darbu pārorganizēt attālinātā formātā, tā, lai lēmuma pieņemšana un situācijas tiesiska stabilizēšana netiktu apturēta.

Pieņemtie Covid-19 vīrusa izplatības ierobežošanas noteikumi, saistībā ar nepieciešamību ierobežot kontaktēšanos bija attiecināmi arī uz valdību. Tomēr, iemesls nepieciešamībai pāriet uz attālināta darba formātu radīja situācija, kad ministru vidū bija atklāts pirmais inficēšanas gadījums, kā rezultāta visiem ministriem nācās ievērot 14 dienu pašizolāciju. Valdība spēja pieņemt ātru lēmumu un, līdzīgi kā Saeima, lēma par darba kārtības organizēšanu attālināti,¹⁶⁷ izmantojot videokonferences formātu. Tādā veidā nodrošinot, ka laika posmā no 2020. gada 12. marta līdz 2021. gada 10. jūnijam, kamēr valstī bija spēkā izsludinātā ārkārtas situācija, valdība turpināja attālinātu darbu pie galvenā uzdevuma – sabiedrības veselības un drošības aizsardzība. Tiesiskais pamats valdībai noturēt attālinātās sēdes, tika ietverts 2020. gada 12. jūnija grozījumos Ministru kabineta kārtības ruļļa¹⁶⁸ 118. punktā, nosakot, ka: “Ministru kabineta sēdes saskaņā ar Ministru prezidenta noteikto kārtību organizē klātienē, attālināti vai aptaujas kārtībā, izmantojot videokonferences, konferences zvanu, kā arī citus informācijas tehnoloģiju rīkus.” Veiktie grozījumi Ministru kabinetam sniedza plašākas iespējas darbu organizēt attālināti arī pēc ārkārtas apstākļu beigām, jo līdz grozījumu izdarīšanai bija pieļaujams, ka tikai divi ministri vienlaicīgi ir tiesīgi piedalīties sēdēs attālināti.¹⁶⁹

Ministra kabineta pirmā klātienē sēdē notika 2021. gada 2. jūnijā,¹⁷⁰ kurā piedalījās visi ministri, izņemot satiksmes ministru Tāli Linkaiti, saistībā ar to, ka ministram nebija noslēdzies pilns vakcinācijas process. Satiksmes ministram bija nodrošināta iespēja sēdē piedalīties attālināti, līdz viss vakcinācijas posms būs noslēdzies. Jānorāda, ka Ministru kabineta atgriešanās ierastajā sēžu kārtībā – klātienē, ir vērtējama ļoti pozitīvi. Savas kompetences

¹⁶⁶Griglio, E. Parliamentary oversight under the Covid-19 emergency: striving against executive dominance, *The Theory and Practice of Legislation*, Vol. 8, 2020, p. 50.

¹⁶⁷Balodis R., Danovskis Ē. Pētījuma pārskata ziņojums: Konstitucionālais un administratīvais ietvars pandēmijas un citu ārkārtas situāciju efektīvai pārvaldībai, Rīga, 2020. Pieejams: https://lzp.gov.lv/wp-content/uploads/2021/05/reCOVery-LV_petijums_konst_adm_ietvars.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁶⁸Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis". LV likums, 07.09.2021. [19.04.2022.]

¹⁶⁹LV portāls: Ministru kabinets varēs pilnvērtīgi strādāt attālināti. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/317140-ministru-kabinets-vares-pilnvertigi-stradat-attalinati-2020> [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁷⁰LSM.lv Ziņu redakcija. Nākamnedēļ Ministru kabineta sēde notiks klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/nakamnedel-ministru-kabineta-sede-notiks-klatiene.a406400/> [aplūkots 19.04.2022.]

valdība attālināti pildīja gandrīz gadu, kā rezultāta jau 2021. gada 10. jūnijā valdība bija spējīga nodrošināt savu kompetenču izpildi klātienē – ierastajā kārtībā.¹⁷¹ Autore vēlas norādīt, ka pilnīgi pretēju praksi attiecībā uz darba atsākšanu klātienē pielietoja likumdevējs, kurš savu darbu attālināti, turpināja arī pēc pirmās ārkārtas situācijas beigām. Jāatzīmē, ka parlamentam līdzīgi kā Ministru kabinetam, bija jāradā piemērs sabiedrībai par nepieciešamību veikt vakcināciju, lai pēc iespējas ātrāk varētu atgriezties ierastajā ikdienas kārtībā. Nodrošinot, ka deputāti, kuri ir veikuši attiecīgo vakcinācijas procesu, ir tiesīgi atsākt darbu klātienē, savukārt, tiem deputātiem, kuriem vakcinācija nav pabeigta, tiek sniegta iespēja piedalīties sēdēs attālināti izmantojot platformu *e-Saeima*.

Ministru kabineta spēja darboties un pildīt kompetences ārkārtas apstākļos atspoguļojās veiksmīgā sadarbībā ar Saeimu, ar valsts institūcijām un pašvaldībām, tomēr, nedrīkst aizmirst par nepieciešamību nodrošināt un realizēt kvalitatīvu noteikumu un lēmuma pieņemšanu, un skaidru komunikāciju ar sabiedrību.¹⁷² Lai izpildvara spētu kvalitatīvāk nodrošināt sabiedrības aizsardzību, savu kompetenču izpildi un pandēmijas seku mazināšanu, pēc ārkārtējas situācijas izsludināšanas Ministru prezidents izveidoja Krīzes vadības padomes grupu, kura darbojās premjerministra vadībā līdztekus valdībai. Kuras uzdevums sadarbībā ar valdību bija nodrošināt koordināciju starp nozaru ministrijām un institūcijām.¹⁷³ Lai nodrošinātu efektīvāku un ātrāku starpīnstitūciju saziņu, Ministru prezidenta uzdevumā tika izveidots vairākas starpīnstitūciju koordinācijas vadības grupas,¹⁷⁴ kuru mērķis bija nodrošināt ārkārtas situācijā pieņemto normatīvo aktu īstenošanu, koordinēt un vadīt visu institūciju darbību, kuru uzdevumos ietilpts ierobežot un mazināt pandēmijas izplatīšanos Latvijā.¹⁷⁵ Starpīnstitūciju valdības grupām ir svarīga loma valsts spējai pārvarēt pandēmijas radīto krīzi, kā arī liela nozīme pēc atveseļošanās periodā, kad valstij būs nepieciešams rast risinājumu atstātajām pandēmijas sekām.¹⁷⁶ Attiecīgo starpīnstitūciju valdības grupu darbs praksē ir attaisnojies, sniedzot plašāku informācijas

¹⁷¹Latvijas Republikas Ministru kabineta 2021. gada 10. jūnija ārkārtas sēde protokols Nr.47. Pieejama: <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/darbakartiba/?sede=1229> [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁷²Balodis R., Danovskis E. Pētījuma pārskata ziņojums: Konstitucionālais un administratīvais ietvars pandēmijas un citu ārkārtas situāciju efektīvai pārvaldībai, Rīga, 2020. Pieejams: https://lzp.gov.lv/wp-content/uploads/2021/05/reCOVery-LV_petijums_konst_adm_ietvars.pdf [aplūkots 18.04.2022.]

¹⁷³Balodis R., Danovskis E., Functionality Problems of Collegial Government Institutions During the COVID-19 Pandemic and Solutions for the Future. Juridiskā zinātne/ Law, Nr.14, 2021, 206.lpp.

¹⁷⁴OCDE: Accroître la résilience face à la pandémie de COVID-19: le rôle des centres de gouvernement, 2020. Pieejams: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/accroitre-la-resilience-face-a-la-pandemie-de-covid-19-le-role-des-centres-de-gouvernement-7c177686/> [aplūkots 18.04.2022.]

¹⁷⁵Ministru kabinets: Kariņa uzdevumā izveidota Starpīnstitūciju koordinācijas vadības grupa. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/karina-uzdevuma-izveidota-starpinstitutiju-koordinacijas-vadibas-grupa> [aplūkots 18.04.2022.]

¹⁷⁶OCDE: Panorama des administrations publiques 2021. Rôle des centres de gouvernement dans la réponse face à la pandémie de COVID-19. Pieejams: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9556b25a-fr.pdf?expires=1650374542&id=id&accname=oid051825&checksum=773B3D11437868F5B999CEE5C9AA30B0> [aplūkots 19.04.2022.]

apjomu valdībai, tās lēmuma pieņemšanā, kā rezultātā, ārkārtas apstākļos, iespēju robežās izdevās nodrošinātu sabiedrības drošību un aizsardzību.

Tomēr, neatkarīgi no izveidotu grupu sekmīgas darbības, valdība saskārās ar grūtībām dažādu vienotu lēmumu pieņemšanā, piemēram, attiecībā uz savlaicīgu ierobežojumu noteikšanu vīrusa izplatības ierobežošanai, vakcinācijas obligātuma prasību noteikšanai konkrētām darba nozarēm, u.tml.¹⁷⁷ Tas atspoguļojās Tiesībsarga 2021. gada ziņojumā un saņemtajos iedzīvotāju iesniegumos, norādot, ka valdības nespēja rast kopsaucēju un ātru vienprātību lēmuma pieņemšanā, radīja būtisku cilvēktiesību ierobežojumus iedzīvotājiem.¹⁷⁸

Cilvēku neizpratne un neapmierinātība atspoguļojās ne vien valdības pieņemtajos lēmumos, bet arī parlamenta darba organizēšanā. Iedzīvotājiem bija iespēja sekot līdzi parlamenta sēdēm, izmantojot tiešraides opciju – Facebook, tomēr sabiedrība nebija apmierināta ar likumdevēja un deputātu darbu, attieksmi un padarīto, kamēr kompetences tika pildītas attālināti, katram deputātam atrodoties sev ērtākā vietā.

¹⁷⁷Latvijas Republikas Tiesībsargs: Latvijas Republikas tiesībsarga 2021. gada ziņojums. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/tiesibsargs_2021gada_zinojums_final_1650487523.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

¹⁷⁸Latvijas Republikas Tiesībsargs: Saeimā uzklausīs tiesībsarga 2021. gada ziņojumu. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/news/lv/saeima-uzklausis-tiesibsarga-2021-gada-zinojumu> [aplūkots 19.04.2022.]

3. PLATFORMAS *E-SAEIMA* IZVEIDOŠANA, IESPĒJAS UN NĀKOTNES PERSPEKTĪVAS

Lai rastu risinājumu Saeimai strādāt attālināti, neapdraudot Saeimas funkciju izpildes atkārtotu stagnāciju, nodrošinot deputātu tiesības, pienākumus un ievērotu visas valstī noteiktās epidemioloģiskās prasības, bija nepieciešams rast iespēju deputātiem savus pienākumus pildīt attālināti tā, lai tas būtu saskaņā Satversmes 15. pantu. Latvijas Republikas Saeima bija pirmais parlaments, kurš bija gatavs strādāt Covid-19 vīrusa izraisītās krīzes apstākļos,¹⁷⁹ un nodrošināt parlamenta nepārtrauktību. Saeima spēja reaģēt pietiekami ātri krīzes situācijā un pieņemt lēmumu noturēt sēdes attālināti.

3.1. Platformas *e-Saeima* izveidošana

Laikā posmā līdz jaunās platformas *e-Saeima* izveidei Saeima savu darbu turpināja pagaidu formā daļēji attālināti. Saeimai bija nepieciešams nodrošināt un ievērot epidemioloģiskās drošības prasības, tādēļ Saeimas deputāti vairs nesanāca vienkopus lielajā sēžu zālē, bet tika izdalīti pa vairākām telpām, kurās bija nodrošināts viss nepieciešamais tehniskais aprīkojums, lai deputāti varētu piedalīties un noturēt Saeimas sēdes. Deputāti turpināja pieņemt lēmumus balsojot, tomēr tas tika nodrošināts neierastā veidā, jo katrā telpā tika nodrošināts deleģēts un neatkarīgs balsu skaitītājs. Arī deputātiem, kuri nepieder nevienai frakcijai, bija nodrošināta atsevišķā telpa un atsevišķs balsu skaitītājs.¹⁸⁰

Mirkli, kad pasauli skāra Covid-19 vīruss un Pasaules Veselības organizācija 2020. gada 11. martā paziņoja par vispasaules pandēmijas stāvokli,¹⁸¹ Latvijas vadošās amatpersonas pieņēma lēmumu Latvijā pirmo reizi izsludināt ārkārtas situāciju laika posmā no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 14. aprīlim.¹⁸² Arī Saeimas darbs tika apturēts, jo 2020. gada 21. martā tika konstatēts, ka deputātu vidū bija atklāts pirmais inficēšanas gadījums, jo inficējies un pozitīvu testēšanas rezultātu bija saņēmis deputāts Artuss Kaimiņš, tāpēc drošības

¹⁷⁹Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavs darbam *e-Saeimas* režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28981-parlaments-gatavs-darbam-e-saeimas-rezima> [aplūkots 27.03.2022.]

¹⁸⁰Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavojas Saeimas sēžu attālinātai norisei. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28847-parlaments-gatavojas-saeimas-sezu-attalinatai-norisei> [aplūkots 27.03.2022.]

¹⁸¹World Health Organization: WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. Pieejams: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020> [aplūkots 27.03.2022.]

¹⁸²Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020. [12.03.2020.red]

nolūkā deputātiem tika noteikta pašizolācija.¹⁸³ Kā rezultātā Saeimai nebija iespējas pildīt savus pienākumus – sanākt uz sēdēm, pieņemt steidzamus lēmumus un likuma grozījumus, kuri bija saistīti ar valstī izsludināto ārkārtas situāciju. Saeima, reaģējot uz situācijas nopietnību, pieņēma lēmumu izsludināt pārtraukumu kārtējo sēžu izskatīšanā līdz 2020.gada 16.aprīlim, nosakot, ka parlaments darbu turpina ārkārtas režīmā un steidzamu lēmumu pieņemšanas gadījumā Saeima sanāks uz ārkārtas sēdēm.¹⁸⁴

Saeimas Prezidijs ņemot vērā konstitucionālo orgānu sapulcē paustus viedokļus un ieteikumus, kā arī situācijas nopietnība un vīrusa izplatības straujā pieauguma, ņēma vērā noteiktos pulcēšanās ierobežojumu noteikumus,¹⁸⁵ pieņēma lēmumu par jauna risinājuma izstrādi. Jaunā, inovatīvā un darboties spējīga platforma “*e-Saeima*” tika radīta 2020. gada maijā, pateicoties uzņēmumam SIA “Possible Security” platforma bija speciāli un individuāli izveidota Saeima darba specifikai un procedūras nolikumam.¹⁸⁶

Latvijas Republikas Saeima bija viens no pirmajiem parlamenti Eiropas Savienībā,¹⁸⁷ kas spēja pietiekami ātri reaģēt un atrast risinājumu, lai parlamenta darbu ārkārtas apstākļos varētu organizēt attālināti. Savukārt, citu Eiropas Savienības dalībvalstu parlamenti bija spējīgi atrast līdzvērtīgas alternatīvas parlamenta darba īstenošanai klātienē. Piemēram, Beļģijas parlaments vīrusa izplatības sākumā pielāgoja savas sanāksmes zālēs, tā, lai tiktu nodrošināti noteiktie drošības pasākumi un tehniskais aprīkojums, jo parlamenta sēdes tika organizētas “hibrīd režīmā”- daļai atrodoties klātienē un daļai atrodoties attālināti. Sēžu attālinātai īstenošanai Beļģijas parlaments neizmantoja īpašas vai speciāli radītas platformas, turpretī, lai taupītu valsts finanšu līdzekļus, parlaments izmantoja visiem zināmo platformu “Zoom”, jo bija nepieciešams nodrošināt vienlaicīgi tulkošanu holandiešu un franču valodā.¹⁸⁸ Īpaši pielāgojot platformu “Zoom”, atzinīgi saņemot parlamenta drošības dienesta un tehnisko ekspertu apstiprinājumu, Anglijas Apvienotās Karalistes parlaments lēma par parlamenta darba

¹⁸³Semjonova E. Bērtule A. Artuss Kaimiņš paziņo par pašizolēšanos un pozitīvu Covid-19 testu. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/artuss-kaimins-pazino-par-pasizolesanos-un-pozitivu-covid-19-testu.a352662/> [aplūkots 28.03.2022.]

¹⁸⁴Latvijas Republikas Saeima: Saeima ārkārtējās situācijas laikā strādās ārkārtas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28817-saeima-arkartejas-situacijas-laika-stradas-arkartas-rezima> [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁸⁵Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavs darbam e-Saeimas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28981-parlaments-gatavs-darbam-e-saeimas-rezima> [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁸⁶Latvijas Republikas Saeima: Platforma e-Saeima atzīta par veiksmīgāko e-paraksta integrācijas risinājumu. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/29360-platforma-e-saeima-atzita-par-veiksmigako-e-paraksta-integracijas-risinajumu> [aplūkots 28.03.2022.]

¹⁸⁷Kalniņa K. Murniece: Ar e-Saeimu esam pirmā valsts Eiropas Savienībā un priekšā mūsu digitālajiem kaimiņiem igauņiem. Pieejams: <https://www.la.lv/rigatv-24-murniece-ar-e-saeimu-esam-pirma-valsts-eiropas-savieniba-un-prieksa-musu-digitalajiem-kaiminiem-igauniem> [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁸⁸Inter-Parliamentary Union: Country compilation of parliamentary responses to the pandemic. Pieejams: <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic> [aplūkots 29.03.2022.]

organizēšanu pandēmijas laikā.¹⁸⁹ Tomēr bija nepieciešams arī rast risinājumu par balsošanas sistēmas ieviešanu, tādēļ apakšpalāta bija izdevusi pagaidu rīkojumu par attālinātās balsošanas sistēmas izveidošanu, kuras pamatā jau bija esošās platformas bāze. Tā paredzēja drošu autentifikācijas veidu, paziņojumu saņemšanu un brīdinājumus.¹⁹⁰

Aplūkojot citu Eiropas Savienības dalībvalstu parlamentu stratēģiju darba organizēšanai attālināti, secināms, ka lielāka daļa izmantoja jau pieejamās iespējas – pieejamo telpu un tehnoloģisko saziņu platformu izmantošana, lai nodrošinātu parlamentāriešu distancēšanos, parlamenta darba nepārtrauktību un ekonomisko līdzekļu saglabāšanu. Jāuzsver, ka lielākā daļa parlamentu, ārkārtas apstākļiem mazinoties un vairāk izprotot vīrusa izplatības gaidu, atsāka pilnvērtīgu darbu klātienē. Turpretī, Saeima, lai nodrošinātu parlamenta darba nepārtrauktību, izmantojot platformu *e-Saeima* vairāk nekā divus gadus.

Atzinīgus viedokļus par Saeimas ātro pielāgošanos situācijai izteica Saeimas priekšsēdētāja Ināra Mūrniece, uzsverot: “Liels gandarījums, ka Saeima sadarbībā ar IT speciālistiem ir spējusi radīt mūsdienīgu tehnoloģisku risinājumu, kas ļauj parlamentam sekmīgi strādāt ārkārtējās situācijās arī tad, ja deputāti atrodas ārpus parlamenta. Uzdevumi, ko konstitucionālo orgānu vadītāji kopā ar Valsts prezidentu izvirzīja, ir īstenoti – visi varas atzari spēj pilnvērtīgi strādāt ārkārtējos apstākļos, ievērojot Satversmes mērķus un pamatprincipus. Parlamentā ir nodrošināts, lai deputāti varētu turpināt veikt savu likumdošanas darbu un īstenot parlamentāro kontroli pār Ministru kabineta darbību.”¹⁹¹

Jāatzīmē, ka nepastāv šaubas, ka jaunā un inovatīvā platforma *e-Saeima* ir tiesiska, moderna un atbilstoša mūsdienu laikmetam un Satversmei. Neskaidrības rada jautājumi, vai platforma *e-Saeima* spēja nodrošināt kvalitatīvu parlamenta darbu, vai tā tika izmantota paredzētajiem mērķiem, vai tā neaprobežoja likumdošanas procesu un vai deputāti piedaloties sēdēs, kas tiek īstenotas platformā, izmantoja savas tiesības un pienākumus godprātīgi.

3.1.1. Platformas *e-Saeima* mērķis

Valsts konstitucionālo orgānu vadītāju tikšanās laikā tika pieņemti svarīgākie pamatprincipi, lai valsts varētu pārvarēt šo ārkārtējās situācijas laiku. Par galveno valsts mērķi ārkārtas situācijā var uzskatīt 1. pamatprincipu, kurš nosaka, ka jebkuros apstākļos t. sk. ārkārtas apstākļos Satversme paredz aizsargāt sabiedrību un demokrātisku valsts iekārtu. Secināms, ka

¹⁸⁹Inter-Parliamentary Union: Country compilation of parliamentary responses to the pandemic. Pieejams: <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic> [aplūkots 29.03.2022.]

¹⁹⁰Ibid.

¹⁹¹Saeima, Leta Parlamenta sēdes tagad var noturēt attālināti: izstrādāts e-Saeimas digitālais rīks. Jurista Vārds, 09.06.2020., Nr. 23, 5.lpp.

ārkārtas apstākļos vienlīdzīgi ir jābūt aizsargātam un garantētām visām tām tiesībām, kas tiek nodrošinātas, nepastāvot ārkārtas apstākļiem. Turpretī, 2. pamatprincips, nosaka, ka: “Visiem valsts konstitucionālajiem orgāniem, visām valsts institūcijām, iestādēm un amatpersonām jāīsteno savas kompetences un jāveic darbs tā, lai šī kopējā valstiskā mērķa ietvaros to funkcijas pēc iespējas tiktu veiktas un uzdevumi pildīti.”

Balstoties uz Konstitucionālo orgānu pieņemtajiem pamatprincipiem var prezumēt galvenos platformas *e-Saeima* mērķus. Platforma *e-Saeima* tika radīta, lai nodrošinātu parlamenta darba nepārtrauktību laikā, kad valstī ir izsludināts ārkārtas stāvoklis,¹⁹² tomēr parlamenta darbs ārkārtas apstākļos neaprobežojas tikai ar nepārtrauktības nodrošināšanu, parlamentam ir jāspēj nodrošināt pārējo pienākumu izpilde. Tādēļ ir jāatzīmē šādus papildu galvenos platformas *e-Saeima* mērķus:

Pirmkārt, par platformas *e-Saeima* galveno mērķi var uzskatīt parlamenta darba nepārtrauktības nodrošināšana. Tas arī bija viens no galvenajiem pamatprincipu postulātiem – konstitucionālo orgānu darba nepārtrauktība, ko Saeimai izdevās nodrošināt ar ātru un darboties spējīgu risinājuma atrašanu, kas savas spējas un mērķi lieliski ir pierādījis, arī darbojoties praksē.

Otrkārt, platformas mērķis bija nodrošināt parlamenta darbu attālināti, tā, lai būtu ievēroti visi valstī spēkā esošie epidemioloģiskie drošības pasākumi. Galvenais vīrusa izplatības ierobežošanas nosacījums bija ierobežot cilvēku, ko izdevās nodrošināt izmantojot platformas sniegtās iespējas. Jānorāda, ka individuālos gadījumus, kad deputāti ar vīrusu bija saslimuši ārpus darba, platforma spēja nodrošināt, ka attiecīgais deputāts neierodas uz darbu klātienē, turpina piedalīties Saeimas darbā un nodrošina pārējo parlamentāriešu veselību.

Treškārt, var minēt, ka platformas *e-Saeima* mērķis bija nodrošināt deputātu pienākumu īstenošanu, cik vien tas bija iespējams ārkārtas apstākļos, papildu spējot nodrošināt likumdošanas procesa. Būtiski, lai parlamenta kompetences un ar tautas tiesībām apveltītais deputātu mandāts tiek realizēts ārkārtas apstākļos, kad tas ir īpaši nepieciešams sabiedrības un valsts aizsardzībai. Sabiedrībai ir svarīgi just sava vēlētā tautas pārstāvja attieksmi, iesaisti un tiesību realizāciju. Platforma *e-Saeima* bija spējīga nodrošināt deputāta kompetenču īstenošanu un Saeimas darba nepārtrauktību, realizējot valsts vienoto mērķi – pārvarēt šo ārkārtas situāciju, vienlaicīgi nodrošinot sabiedrības un katra cilvēka aizsardzību demokrātiski valsts iekārtas ietvaros.

¹⁹² Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020. [12.03.2020.red]

Ceturkārt, platforma *e-Saeima* bija spējīga nodrošināt nekavējošu kontroli pār Ministru kabineta pieņemtajiem lēmumiem saistībā ar ārkārtas situācijas stabilizēšanu.¹⁹³ Ārkārtas apstākļos Ministru kabinets bija apveltīts ar daļu no likumdošanas kompetencēm, savukārt, parlamentam bija jānodrošina tiesiskā un leģitīma kontrolē pār Ministru kabineta pieņemtajiem lēmumiem. Likumā "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 10. pantā bija noteikts, ka "Saeimas Prezidijs Ministru kabineta lēmumu par ārkārtējo situāciju vai par tādiem grozījumiem lēmumā par ārkārtējo situāciju, kuri nosaka papildu teritoriālos vai tiesību ierobežojumus, kā arī par izsludinātās ārkārtējās situācijas pagarināšanu nekavējoties iekļauj Saeimas sēdes darba kārtībā." Proti, par pieņemtajiem Ministru kabineta lēmumiem ir nekavējoties jāziņo Saeimai, kurai ir pienākums nekavējoties to iekļaut Saeimas sēdes darba kārtībā.¹⁹⁴ Jānorāda, ka likumdevēja kontrole ar platformas palīdzību tika nodrošināta ārkārtas apstākļos, tā realizējot nekavējošu Ministru kabineta pieņemtā lēmuma atbalstīšana parlamenta ārkārtas sēdēs un nepieciešamo likumu un likumu grozījumu pieņemšana ārkārtas apstākļu pārvarēšanai.

Piektkārt, platforma bija spējīga nodrošināt parlamenta darba modernizāciju ar mūsdienīgu tehnoloģisko rīku izmantošanu likumdošanas procesā. Pirms ārkārtas apstākļu iestāšanās parlaments darbu organizēja, izmantojot ilglaicīgi pielietoto balsošanas sistēmu, kura atradās galvenajā sēžu zālē, jāatzīmē, ka šī sistēma var tikt izmantota tikai zālē un to nav iespējams pārvietot. Savukārt platforma *e-Saeima* ir daudzpusīga, to ir iespējams izmantot, gan atrodoties galvenajā Saeimas ēkā, gan atrodoties ārpus parlamenta telpām.

Jānorāda, ka parlamenta darba organizēšana platformā *e-Saeima* apliecina šo mērķu darbību un realizāciju praksē. Parlaments, izmantojot platformu *e-Saeima*, bija spējīgs nodrošināt platformas mērķus, kā rezultāta, tas apliecina, platformas daudzpusīgumu un nepieciešamību tehnoloģiski modernizēt parlamentu darbu, padarot to vairāk elastīgu un modernu, tomēr vienlaikus nodrošinot galvenos parlamenta pienākumus.

3.1.2. Platformas *e-Saeima* darbība

Par platformas *e-Saeima* darbības sākumu var uzskatīt 2020. gada 26. maiju, kad Saeima sanāca uz pirmo sēdi pilnībā attālināti.¹⁹⁵ Platformas *e-Saeima* izveide bija tieši pielāgota un

¹⁹³Rodiņa A. 2021, p. 365.

¹⁹⁴Rodiņa A, Lībiņa-Egnere I, Robert Schuman: Le Parlement au temps du coronavirus Lettonie, p. 11. Pieejams: https://www.robert-schuman.eu/fr/doc/ouvrages/FRS_Parlement-Lettonie.pdf [aplūkots 30.03.2022.]

¹⁹⁵Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavs darbam e-Saeimas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28981-parlaments-gatavs-darbam-e-saeimas-rezima> [aplūkots 07.04.2022.]

radīta Latvijas Republikas Saeimas darba un likumdošanas procedūrai, nodrošinot visas Satversme un Saeimas kārtības rullī garantētas deputātu tiesības un likumdošanas procesa norises jautājumus.

Deputāti platformai *e-Saeima* var pieslēgties caur īpašu interneta vietni, izmantojot drošu identitātes apliecināšanas autentifikācijas līdzekli drošs elektroniskais paraksts.¹⁹⁶ Lai apgalvotu, ka tas ir drošs autentifikācijas veids, ir jānorāda uz to, ka katrs deputāts ir atbildīgs par tā valdījumā nodotajiem tehniskajiem līdzekļiem, lai varētu piedalīties sēdēs caur platformu *e-Saeima*, kā arī ir atbildīgs par personas identifikācijas rīkiem un to izmantošanu.¹⁹⁷ Šāds atbildības pienākumu izriet jau no brīža, kad deputāts Saeimas sēde ir devis svinīgo solījumu atbilstoši Satversmes 18. pantam, apsolut, ka savus pienākumus pildīs godprātīgi un pēc labākas apziņas.

Deputātiem, pieslēdzoties platformai, ir iespēja redzēt plānoto sēdes darba kārtību, debatētāju sarakstu pie aktuālajiem jautājumiem, kā arī platforma sniedz iespēju pašiem rindas kārtībā pieteikties debatēt par jau izskatāmo jautājumu, gan par nākamajiem.¹⁹⁸ Piedāvātie balsošanas veidi platformā ir paredzēti tāpat kā parasti, tiek piedāvātas trīs balsošanas “pogas”- “par”, “pret” un “atturas”. Lai deputāts spētu pieņemt lēmumu kā balsos, viņam ir atvēlētas 30 sekundes, tomēr saprotot, ka izvēli ir izdarījuši nepareizi, viņiem ir iespēja šajā laika periodā savu izvēli mainīt.¹⁹⁹ Pēc balsojuma izdarīšanas deputātiem uz ekrāniem parādās balsojuma rezultāts atbilstoši viņu izvietojuma Saeimas galvenajā sēžu zālē.²⁰⁰

E-Saeima ļauj deputātiem pilnvērtīgi un pilntiesīgi piedalīties likumdošanas procesā ārkārtas apstākļos. Deputātiem ir nodrošināta iespēja debatēt, apvienot debašu laiku, droši balsot, tomēr no paša deputāta ir atkarīgs, cik ļoti efektīvi viņš vēlas izmantot savas tiesības. Saeimas deputātu vidū ir izskanējis viedoklis, ka lielākā daļa deputātu sēdēs piedalās formāli, īsti pat neiesaistoties svarīgo jautājumu izskatīšanā, tas varētu liecināt, par deputāta attieksmes nopietnību pildot savus darba pienākumus.²⁰¹

Satversmes tiesa, vērtējot Administratīvas reformas likumu, bija netieši skārusi un vērtējusi Saeimas tiesiskumu un darbību, noturot sēdes platformā *e-Saeima*, kā norādījusi bijusī Satversmes tiesas priekšsēdētāja Sanita Osipova: “[...] mēs secinājām, ka *e-Saeima* ir tiesiska,

¹⁹⁶Latvijas Republikas Saeima: Platforma *e-Saeima* atzīta par veiksmīgāko *e-paraksta* integrācijas risinājumu. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/29360-platforma-e-saeima-atzita-par-veiksmigako-e-paraksta-integracijas-risinajumu> [aplūkots 07.04.2022.]

¹⁹⁷Lībiņa-Egnere I. Par *e-Saeimas* jauno platformu un tās priekšrocībām. Jurista Vārds, 09.06.2020., Nr. 23, 5.-6.lpp.

¹⁹⁸Lībiņa-Egnere I. 2020, 5.-6.lpp.

¹⁹⁹Saeima, Leta. 2020, 5.lpp.

²⁰⁰Ibid.

²⁰¹Egle I. Uz darbu brauc, bet strādā attālināti? Saeimas sēdēm jau ilgstoši nenotiekot klātienē, deputāti turpina saņemt kompensācijas. Pieejams: <https://www.la.lv/uz-darbu-brauc-bet-strada-attalinati> [aplūkots 9.03.2022.]

tā atbilst tiesību prasībām un tas ir risinājums, kā krīzes situācijā tiek nodrošināta valsts nepārtrauktība.”²⁰² Autore piekrīt Satversmes tiesa spriedumā secinātajam attiecība uz platformas *e-Saeima* tiesiskumu un darbības spējām, tomēr vēlās norādīt, ka šis risinājums ir paredzēts krīzes situācijā jeb ārkārtas stāvoklī, un tas nevar tik izmantots pretēji, jo deputātam, kā valsts amatpersonai ir jārada piemērs sabiedrībai, gan par Saeimas, kā likumdevēja darbu un tā kvalitāti, gan par savu attieksmi pret darbu.²⁰³

Platformas *e-Saeima* darbības ilgums bija no 2020. gada 26. maija līdz 2022. gada 1. martam jeb visu laika periodu, kamēr Latvijā pastāvēja ārkārtas apstākļi. Laika periodā, kamēr valstī bija spēkā ārkārtas stāvoklis un nosacījumi, ka darbs pēc iespējas ir jāveic attālināti, Saeima izmantoja sevis jaunizveidoto platformu *e-Saeima*, kuras mērķis bija nodrošināt parlamenta darba nepārtrauktību, lemtspēju, darba caurskatāmību un tiesiskumu. Tomēr, aplūkojot laika posmus,²⁰⁴ kādos bija izsludināts ārkārtas stāvoklis Latvijā un laika posmus,²⁰⁵ kurā Saeima savu darbu īstenoja attālināti un platformā *e-Saeima* ir secināms, ka Saeima sēdes platformā turpināja organizēt arī tajā laika periodā, kad ārkārtas situācijā Latvijā bija beigusies, un epidemioloģiskā situācija uzlabojusies jeb pretēji, kā bija norādījusi Satversmes tiesas un Saeimas Juridiskais birojs sava atzinumā, ka šāds risinājums un platformas izmantošana aizvietojo īerasto darba kārtību, ir pieļaujama vienīgi krīzes situācijās. Viedokli par Saeimas darba neefektivitāti, ilglaicīgi strādājot attālināti, ir paudis arī Valsts prezidents Egils Levits, sakot, ka: “[..] Saeima ir klātienē institūcija, kur "runāšanai caur ekrānu" ir tikai 50% efektivitāte. Tāpēc parlamentam ir jāvirzās atpakaļ uz darbu klātienē.”²⁰⁶ Arī Saeimas juridiskais birojs sava atzinumā ir akcentējis, ka attālināta Saeima, sēžu norise ir pieļaujama, tad, ja pastāv ārkārtēji apstākļi, kas liedz vai būtiski apgrūtina Saeimai iespējas īstenot parlamenta sēdēs to īerastajā veidā klātienē,²⁰⁷ tādēļ nevar apgalvot, ka darboties spējīga

²⁰²LSM.lv Ziņu redakcija: Novadu reformas lietā ST vērtēja arī e-Saeimu, secinot – tā ir tiesiska. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/novadu-reformas-lieta-st-verteja-ari-e-saeimu-secinot-ta-ir-tiesiska.a396696/> [aplūkots 08.03.2022.]

²⁰³Kochar A. European Parliament Ends The Remote Work Model. Pieejams: <https://thinkremote.com/european-parliament-ends-the-remote-work-model/> [aplūkots 08.03.2022.]

²⁰⁴Laika posmi, kuros Latvijā bija spēkā ārkārtas situācija: no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 14. aprīlim, no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim un no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 1. martam.

²⁰⁵Laika posmi, kurā Saeima sēdes īstenoja attālināti un platformā *e-Saeima*: no 2020. gada 2. aprīļa līdz 2021. gada 19. augustam, no 2021. gada 14. oktobra līdz 2022. gada 24. martam.

²⁰⁶Latvijas Avīze: Valsts prezidents aicina Saeimas deputātus jau tuvākajā laikā lemt par darbu klātienē. Pieejams: <https://www.la.lv/valsts-prezidents-aicina-saeimas-deputatus-jau-tuvakaja-laika-lemt-par-darbu-klatiene> [aplūkots 08.03.2022.]

²⁰⁷Meistere D., Pleps J. 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

platforma būtu iespējams izmantot arī ikdienas režīmā, kā uz to bija norādījis platformas projekta vadītājs Kirils Solovjovs.²⁰⁸

Autores piekrīt paustajiem viedokļiem, ka Saeimas darba efektivitāte, ilglaicīgi strādājot attālināt, mazinās, uzsverot, ka platforma *e-Saeima* tika izmantotā pretēji tā radīšanas mērķim. Jāatzīmē, ka platformas *e-Saeima* galvenais mērķis bija nodrošināt parlamenta darba nepārtrauktību un lemtspēju ārkārtas situācijas laikā. Ārkārtas situācija Latvijā ir pastāvējusi vairākos laikā posmos: no 2020. gada 12. marta līdz 2020. gada 14. aprīlim, no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim un no 2021. gada 11. oktobra līdz 2022. gada 1. martam. No kā secināms, ka platformas *e-Saeima* darbības laikā ir bijuši brīži, kad platformu bija iespējams nolikt malā un atgriezties pie ierastas darba kārtība, jo ārkārtas situācijas izsludinātas galvenais pamats vienmēr ir bijis augstais epidemioloģiskais risks vīrusa izplatība, un tiklīdz tas samazinājās valdība lēma par ierobežojumu mīkstināšanu, lai lielāka daļa apturēto vai attālināto darbu varētu atgriezties ierastajā kārtībā.

Nav šaubu, ka šādi “ārkārtīgi apstākļi” Latvijā patiešām ir pastāvējuši, tomēr autore vēlas norādīt, ka šie apstākļi bija tādi, kas, iespējams, neļāva organizēt Saeimas sēdes, visiem deputātiem atrodoties vienkopus vienā sēžu zālē, bet darbu veikt savā darbavietā tas noteikti neliedza. Platforma *e-Saeima* nodrošina sēžu organizēšanu attālināti, deputātiem atrodoties katram sava darba vietā, nevis vienkopus vienā sēžu zālē, tādēļ arī šī platforma bija radīta sēžu īstenošanai attālināti, nevis deputātu iespējai piedalīties sēdes ne no savas darba vietas.²⁰⁹ Deputātiem bija iespējams atrasties savā darbavietā, ievērot drošības prasības un piedalīties sēdēs attālināti, visnotaļ, ievērojot šo mērķi, nebūtu bijušas tik daudz tehniskas problēmas ar pieslēgšanos un piedalīšanos attālinātājās sēdēs. Tādēļ, vēlreiz autore vēlas norādīt uz Satversmes 15. pantu, kas būtībā pasaka, ka parlamenta darbs ārkārtas apstākļos nav pārtraucams, bet tai pašā laikā, tas ir nodrošināms atbilstoši situācijai ar kuru nākas saskarties, kas konkrēti bija pandēmija un kontaktu ierobežošana. Tomēr, apstākļiem beidzoties ir skaidrs, ka parlamentam darbs pēc iespējas ātrāk ir jāatsāk ierastajā kārtībā, nevis jāturpina vēl strādāt ārkārtas apstākļos, kad tie vairs faktiski valstī nepastāv.

Uzskatāms, ka platformas *e-Saeima* mērķi ir realizējušies praksē, tam piekrīt arī autore, spējot nodrošināt pašu galveno – parlamenta darba nepārtrauktību un sabiedrības interešu aizsardzību. Iespējams, būs iestrādājusies laba sadarbības prakse starp likumdevēju un

²⁰⁸Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavs darbam e-Saeimas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28981-parlaments-gatavs-darbam-e-saeimas-rezima> [aplūkots 11.04.2022.]

²⁰⁹Meistere D., Pleps J., 2020, 5.-7.lpp.; 68.-69.lpp.

izpildvaru, kas spēs turpināt darboties arī pēc ārkārtas situācijas beigām, valdības varu atzaru sadarbība vienota mērķa vārdā – sabiedrības interesēs un to aizsardzībā.

3.2. Platformas *e-Saeima* ietekme uz likumdevēja darbu

Likumdevēja darba kvalitāte un likumdošanas process ir cieši saistīts ar darba apstākļiem un darba norises formātu – klātienē vai attālināti. Kvalitatīvs likumdevēja un likumdošanas procesa nodrošinājums ārkārtas apstākļos sastāv no vairākiem saistītiem elementiem: parlamenta darba kapacitāte, izskatāmo jautājumu skaits darba kārtībā, jautājumu steidzamība, sēžu norise, apmeklējums un deputātu iesaiste.

Autoresprāt, lai rastu pārredzamu un saprotamu informāciju par Saeimas darbu ārkārtas situācijā, ir nepieciešams atskatīties uz Saeimas darbu pirms pandēmijas un pandēmijas laikā.

3.1. tabula – Pārskats par Saeimas darbu 2019.,2020.,2021., un 2022. gadā.

Saeimas sēžu statistika	2019. gads	2020. gads	2021. gads	2022. gads (līdz aprīlim)
Kārtējās sēdes	39	9	6	5
Ārkārtas sēde	9	32	-	-
Attālinātas ārkārtas sēdes (platformā <i>e-Saeima</i>)	-	49	116	20
Ārkārtas sesija	3	8	11	-
Svinīgās sēdes	2	2	2	0
Jautājumu un atbilžu sēdes	4	1	6	5
Izskatītie likumprojekti un pieņemtie likumi	Iesniegtie likumprojekti-353 Pieņemtie likumi-168	Iesniegtie likumprojekti-357 Pieņemtie likumi-207	Iesniegtie likumprojekti-392 Pieņemtie likumi- 215	Iesniegtie likumprojekti-115 Pieņemtie likumi- 93
Izskatītās sēdes kopuma	53	101	141	30

* Autors: Autores pašas radīts

Atsaucoties uz iepriekš izklāstīto informāciju 3.1. tabulā, ir secināms, ka Saeimas darbs likumdošanas procesā saistībā ar izskatītajām sēdēm laika posmā no 2020. gada līdz 2021. gadam ir bijis aktīvāks nekā 2019. gadā. Saeimas deputātiem, darbojoties neierastos ārkārtas apstākļos un sēdes noturot lielākoties attālināta formāta – platformā *e-Saeima*, ir izdevies izskatīt līdzvērtīga skaita likumprojektus, kas pierāda, ka Saeima lieliski spēj darboties ārkārtas apstākļos. Būtiski ir norādīt uz kopējo izskatīto sēžu skaitu, kas salīdzinājumā ar 2019. gadu ir dubultojies. Visdrīzāk tas ir saistāms ar apjomīgo jautājumu izskatīšanu, sēžu organizēšanai attālināti un neierastajiem darba apstākļiem ārkārtas apstākļos, kas arī būtiski ir ietekmējis vairākus likumdošanas procesa soļus. Jāatzīmē, ka iepriekš tika aplūkots jautājums par nepieciešamību darba kārtības jautājumus samazināt tik, lai tiktu izskatīti būtiskākie jautājumi saistībā ar krīzes pārvarēšanu, līdzīgi, kā to darīja lielāka daļa citu valstu parlamenti, nosakot konkrētu darba jautājumu loku, kuri attiecās un ir nepieciešami izskatīt, lai labāk pārvarētu ārkārtas apstākļus.

Tomēr, likumdošanas procesa kvalitāti nevar vērtēt pēc izskatīto likumprojektu skaita gada griezumā vai pēc deputātu diskusijām un komisiju apspriedēm, bet gan pēc likumdošanas procesā pieņemto lēmumu pielietošanas un darbības praksē, kā arī pēc paša likumdošanas procesa: deputātu diskusijām un komisiju apspriedēm.

Par spilgtākajiem likumdevēja darba notikumiem ārkārtas situācijas laikā var minēt likuma grozījumus Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā²¹⁰, likumu par “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021, 2022. un 2023. gadam” un svarīgāko jautājumu izskatīšanu attiecība uz ārkārtas situācijas regulējumu.

Likumprojekts “Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums” Saeimā tika iesniegts 2019. gada 21. oktobrī, respektīvi, tas tika iesniegts Saeimā pirms vēl tika izsludināta ārkārtas situācija.²¹¹ Ārkārtas situācijas laikā likumdošanas procesa posmi pirms attiecīgā jautājuma iekļaušanas darba kārtībā bija mainīti, nosakot, ka komisiju sēdes notiek attālināti. Likuma grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā Saeima pieņēma laika periodā, kad sēdes tika īstenotas platformā *e-Saeima* un viedokļa paušana komisiju sēdēs klātienē nebija iespējama, jo konkrētā laika periodā bija spēkā Ministru Kabineta rīkojums Nr.103, kurā bija noteikti ierobežojumi attiecība uz cilvēka pulcēšanos. Tā vietā, viedokļa paušana komisiju sēdēs bija nodrošināta izmantojot telekomunikācijas sniegtās iespējas, tomēr

²¹⁰Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā. LV likums. Pieņemts 09.10.2021. [14.04.2022.]

²¹¹Bože A. Administratīvi teritoriālā reforma – vai turpināma ārkārtējā situācijā. Pieejams:<https://lvportals.lv/viedokli/316339-administrativi-teritoriala-reforma-vai-turpinama-arkarteja-situacija-2020> [aplūkots 14.04.2022.]

ne visām pieaicinātajām personām tas tika nodrošināts.²¹² Par attiecīga likuma pieņemšanu nebija apmierinātas divas pašvaldību domes- Limbažu un Iksšķiles, izmantoja likumā garantētas tiesības, vērsās Satversmes tiesā ar pieteikumiem. Abu pašvaldību pieteikumi bija par viena un tā paša likuma pielikuma apakšpunktiem. Satversmes tiesa izlēma ierosināt lietu, bet, lai tiktu nodrošināta šo lietu ātrāka iztiesāšana, izmantojot savas tiesības, Satversmes tiesa minētās lietas apvienoja vienā lietā.²¹³ Satversmes tiesa konkrētajā lietā atzina, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmei, norādot, ka, ārkārtas apstākļos pieņemta likuma sagatavošanas un izstrādes procesā, Saeima ir ievērojusi un rīkojusies atbilstoši tiesību normām.²¹⁴

Lai gan parlamenta darbs netika apturēts un efektivitāte bija, tomēr tā nebija tik pilnvērtīga kā darbs klātienē, un lēmumi parlamentā tika pieņemti ilgākos laika periodos. Piemēram, iepriekš Saeimas garākā sēde bija fiksēta 2019. gadā 13. novembrī, kad tika pieņemts likums “Par valsts budžetu 2020. gadam”. Tās ilgums bija 20 stundas un 35 minūtes.²¹⁵ Tomēr, Saeimas rekords saistībā ar ilgāk izskatīto Saeimas sēdi tika pārspēts 2020. gadā. Sēde noritēja no 2020. gada 23. novembra līdz 2020. gada 2. decembrim,²¹⁶ tās ilgums kopumā bija 57 stundas un 40 minūtes,²¹⁷ kuras laikā Saeima pieņēma likumu par “Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2021, 2022. un 2023. gadam”. Visticamāk, tas nav vienīgi saistīts ar jautājuma izskatīšanu attālināti platformā *e-Saeima*, bet arī dzan ar ierastās starplaiku prakses neesamību, kuru laikā deputātiem bija iespēja sapulcēties, diskutēt un pārliecināt par nepieciešamajā jautājuma atbalstīšanu neoficiālā gaisotnē.

Likumdevēja darbs un likumdošanas process ir saistīts ar deputātu iesaisti lēmuma pieņemšanā un darba pienākumu kvalitatīvu veikšanu. Jāatzīmē, ka Saeimas Prezidijs pieņēma lēmumu, ka komisiju sēdēs tiek organizētas attālināti, izmantojot videokonferences formātu. Tam nevajadzētu ietekmēt diskusijas komisiju ietvaros par attiecīgajiem likumprojektiem. Tomēr, ārkārtas apstākļos komisiju un Saeimas sēžu darba kārtībā iekļaujamo un izskatāmo jautājumu skaits pieaug, pamatojoties uz nepieciešamību nekavējoties pieņemt un atbalstīt Ministra kabineta pieņemtos lēmumus. Tas norāda, ka diskusijas un debates komisijās un

²¹²Satversmes tiesas 12.03.2021. spriedums lietā Nr. 2020-37-0106, 23.4.1.p. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search\[number\]=2020-37-0106](https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search[number]=2020-37-0106) [aplūkots 14.04.2022.]

²¹³Soņeca V. Administratīvi teritoriālā reforma atbilst Satversmei. Jurista Vārds, 18.05.2021., Nr. 20, 23.-24.lpp.

²¹⁴Satversmes tiesas 12.03.2021. spriedums lietā Nr. 2020-37-0106, 21.1.p. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search\[number\]=2020-37-0106](https://www.satv.tiesa.gov.lv/cases/?search[number]=2020-37-0106) [aplūkots 14.04.2022.]

²¹⁵Latvijas Republikas Saeima 2019. gada publiskais pārskats, 16.lpp. Pieejams: <https://www.saeima.lv/files/PP/Saeimasgadaparskats2019.pdf> [aplūkots 15.04.2022.]

²¹⁶Latvijas Republikas Saeima 2019. gada publiskais pārskats, 17.lpp. Pieejams: <https://www.saeima.lv/files/PP/Saeimasgadaparskats2019.pdf> [aplūkots 15.04.2022.]

²¹⁷Latvijas Republikas Saeima: Platforma e-Saeima atzīta par veiksmīgāko e-paraksta integrācijas risinājumu. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/29360-platforma-e-saeima-atzita-par-veiksmigako-e-paraksta-integracijas-risinajumu> [aplūkots 16.04.2022.]

Saeimas sēdēs pieauga. Neraugoties uz to, ka parlamentārieši lēma par debašu laiku samazināšanu, lai ierobežotu pārlietu garās diskusijas, Saeimas sēžu ilgums bija ilgāks nekā parlamentam darbu īstenojot ierastajā kārtībā, kā rezultātā jautājumu izskatīšanu vairākkārtīgi nācās pārcelt uz nākošo Saeimas sēžu dienu. Būtiski norādīt, ka komisiju un deputātu debašu nozīmīgums jau ir ticis akcentēts Satversmes izstrādāšanas procesā, kurā politiķis Fēlikss Cielēns norādīja, ka: “Pastāvīgais likumdošanas darbs ir iespējams parlamentā, kur komisijas pārbauda likumprojektus, kuru Saeimas kopsēdēs tiek izdebatēti, tiek papildināti, kur likums zināmā mērā rodas kā sabiedrisko spēku samēra diognāle. Tāpēc galvenais likumdošanas darbs norisinās likumdošanas iestādē, tautas vēlētajā parlamentā.”²¹⁸ Autore uzskata, ka kvalitatīva diskusija deputātu starpā ir daļa no kvalitatīva likumdošanas procesa iznākuma, deputātu savstarpējas diskusijas lēmuma pieņemšanā spēj izslēgt un aptvert jautājumus, kuri ir neatbilstoši vai tieši pretēji, lai sasniegtu mērķi. Jāatzīmē, ka ārkārtas apstākļu paredzēšana nākotnē nav iespējama, tomēr risinājuma meklēšana, lai likumdevēja un likumdošanas procesa kvalitāte uzlabotu, ir pieļaujama jau priekšlaicīgi.

3.3. Platformas *e-Saeima* pilnveide

Visnotaļ katra jaunizveidotā platforma nesāk pilnvērtīgi darboties uzreiz. Nepilnības puses parādās vēlāk, kad platforma tiek pielietota praksē. Arī platforma *e-Saeima* sākumā saskārās ar grūtībām, kad pirmajās attālinātās sēdēs, kuras tika organizētas attālināti, nācās saskarties ar tādiem problēmjautājumiem kā debašu pieteikšana, debašu laiku apvienošana, balsošana, darba kārtības grozīšana.

Liela daļa problēmu jau tika novērsta, tiklīdz tās tika konstatētas platformas darbībā, piemēram, debašu laika pieteikšana, pagarināšana un apvienošana, darba kārtības grozīšana.

Attiecība uz deputāta pieslēgšanos Saeimas sēdēm un balsošanas tiesību drošības jautājumiem platformā *e-Saeima*, jāatzīmē, ka tas ir drošs, tiesisks un laikmetīgs veids, jo šo tiesību izmantošanai ir nepieciešams drošs autentifikācijas līdzeklis. Tomēr tehnoloģiju iespējām attīstoties, vienlaikus attīstās arī krāpniecības shēmas, kurām var būt arī pakļauta platformas darbība, tādēļ, iespējams, būtu nepieciešams izvērtēt divu soļu drošo autentifikāciju, tādā veidā pasargājot arī deputātu datus.

Kā vienu no platformas uzlabošanas variantiem, autore piedāvā pilnveidot platformas un likumdošanas procesa drošību, piemēram, nosakot divu soļu autentifikāciju un nosacījumu

²¹⁸Tiesību zinātņu pētniecības institūts: Satversmes sapulces stenogramma, 275.lpp. Pieejams http://flriga.lu.lv/tzpi/materiali/Satversmes_sapulces_stenogrammas.pdf [aplūkots 17.04.2022.]

Saeimas sēdēs piedalīties ar ieslēgtām kamerām, tā, lai varētu redzēt, ka otrpus ekrāniem atrodas konkrētais parlamenta loceklis. Tas spētu uzlabot un nodrošināt deputātu nepārtrauktu piedalīšanos Saeimas sēdes, kā arī pieslēgšanās un balsošana platformā būtu iespējama tikai deputātam ar attiecīgo pieeju. Līdzīgu praksi, īsteno arī Lietuvas parlaments, nosakot, ka reģistrēties uz sēdi ir iespējams vienīgi, izmantojot elektroniskos līdzekļus Smart- ID vai elektronisko parakstu, savukārt, lai veiktu balsojumu, deputātam bija jāidentificējas ar sejas portretu.²¹⁹

Nesenākā platformas *e-Saeima* darbības traucējums notika 2021. gada 2. decembrī, kad visas dienas garumā Saeimas deputātu darbs platformā tika apturēts. Sākotnēji tika paredzēts 20 minūšu pārtraukums, lai novērstu tehniskās problēmas,²²⁰ tomēr tehniskās problēmas neizdevās novērst visas dienas garumā, kā rezultāta 2021. gada 2. decembra sēdes kārtības izskatīšana tika pārcelta uz 2021. gada 8. decembri.²²¹ Par iemeslu parlamenta darba nepārtrauktības traucēšanai, tika atzīta tehniska problēma, kas ir saistīta ar pārlūkprogrammas atjauninājumiem, kas ietekmē platformas *e-Saeima* sistēmu.²²² Ierosinājums, lai šādus precedentus nepieļautu nākotnē un nodrošinātu parlamenta nepārtrauktu lemtspēju sēžu dienās, būtu regulāra sistēmas un piesaistīto pārlūkprogrammu pārbaude. Papildus tehniskās puses speciālistu darbības kvalitātes nodrošināšanai, ir nepieciešams arī nodrošināt pienācīgas apmācības jaunajiem deputātiem nākotnē, kuriem, iespējams, nāksies saskarties ar platformas *e-Saeima* izmantošanu. Jāvērš uzmanība, ka vairākas sēdēs bija redzama tendence, ka Saeimas deputāti neprot izmantot platformas sniegtās iespējas.

Jāatzīmē, ka, lai nodrošinātu un aptvertu visus tehnisko darba organizēšanas un kārtības jautājumus, būtu nepieciešams izveidot regulējumu, kas tieši būtu attiecināms uz sēžu un komisiju darba noturēšanu attālināti, izmantojot tehnoloģijas sniegtās iespējas. Šādas vadlīnijas spētu nodrošināt sinhronu un kvalitatīvu darbu, vadoties vienoti pēc vadlīnijās ietvertajiem un nostiprinātajiem pamatprincipiem attālināta darba organizēšanai. Jāuzsver, ka tas būtu liels ieguvums platformas *e-Saeima* darbībai nākotnē, ja būs nepieciešamība šīs platformas darbību pielietot vēlreiz, lai vai ārkārtas situācija valstī ir beigusies, tomēr vīrusa klātesamība joprojām ir jūtama.

²¹⁹Lietuvas Republikos Seimas: Digital transformation of the Lithuanian Parliament: the Seimas has smoothly switched towards a remote work environment. Pieejams: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=2&p_t=274449&p6=29 [aplūkots 17.04.2022.]

²²⁰Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit astotā (attālināta ārkārtas) sēdes 2021. gada 2. decembra stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2326> [aplūkots 18.04.2022.]

²²¹Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit astotās (attālinātās ārkārtas) sēdes turpinājums 2021. gada 8. decembrī. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2335> [aplūkots 18.04.2022.]

²²²Egle I. Paliēk jautājums, kāpēc attālinātajās sēdēs nevar piedalīties deputāti, kuri nav uzrādījuši sertifikātu. Pieejams: <https://www.la.lv/kamer-vares-stradas-attalinati> [aplūkots 18.04.2022.]

3.4. Platformas *e-Saeima* nākotne

Likumdevējam un pārējām valsts institucionālajām iestādēm sen bija nepieciešams modernizēt un aktualizēt darbu un darba jautājumu izskatīšanu, atbilstoši tehnoloģisko rīku piedāvātajām iespējām. Vērtējot platformu *e-Saeima*, ir nepieciešams izvērtēt darbības laiku – tā plusus un mīnus, lai varētu uzlabot platformas darbību un novērst radušās kļūdas. Iespējams, būtu nepieciešams izstrādāt vienotu valsts pārvalžu iestāžu normatīvo regulējumu, kurā būtu noteikti darba organizēšanas mērķi, darbības principi, kārtība un noteikumi, kuri nosaka darba vietas vides apstākļus. Tomēr, lai arī platforma *e-Saeima* ir moderna un īpaši pielāgota 21. gadsimtam darba norisei Saeimā, ir nepieciešams nodrošināt vēsturiski darboties spējīgo darba ikdienu parlamentā, paredzot gadījumus, kad platformas izmantošana būtu iespējama, nepastāvot ārkārtas apstākļiem.

Kā zināms, parlamenta darbs ir sadalīts trijos sesiju posmos: rudens, ziemas un pavasara. Kad parlamentam ir starpsesiju pārtraukums, parlamentam ir tiesības izskatīt svarīgus un neatliekamus jautājumus, sasaucot ārkārtas sesiju. Var gadīties, ka jautājums ir neatliekams un pieprasa neatliekamu izskatīšanu un pieņemšanu, tādā gadījumā Saeimas Prezidijam ir tiesības pieņemt lēmumu par sēdes sasaukšanu tajā pašā dienā. Šādā brīdī var nākties saskarties ar situāciju, kad deputātam līdz sēdes sākumam ir pārāk maz laika, lai varētu ierasties darbā Saeimas sēžu zālē. Tomēr, ņemot vērā platformas *e-Saeima* efektivitāti, izmantojot to starpsesiju laikā, būtu nodrošināta svarīgu un steidzamu lēmumu ātra pieņemšana. Proti, nodrošinot iespēju visiem parlamentāriešiem piedalīties lēmuma pieņemšanā un pieņemt neatliekamus jautājumus. Lai nodrošinātu parlamenta ātru lemtspēju starpsesiju pārtraukumā, ir nepieciešams nodrošināt Saeimas tiesības sasaukt parlamenta sēdēs platformā *e-Saeima*, tādēļ autore piedāvā veikt grozījumus Saeimas kārtības ruļļa 36. punkta otrā daļā, papildu nosakot, ka: “Sēdes starpsesiju laikā ir iespējams sasaukt platformā *e-Saeima*.” Tomēr, lai tas būtu atbilstoši, tam, ka Saeima kā autonoma iestāde ir apveltīta ar privilīģētām tiesībām noteikt pašai savu darba organizāciju, ir nepieciešams veikt grozījumus Satversmes 15. pantā. Jānorāda, ka platformas *e-Saeima* nākotne ir atkarīga no tā, vai Latvijā vēl kādreiz pastāvēs ārkārtas apstākļi. Balstoties uz Satversmes 15. pantu platformas *e-Saeima* izmantošana ir pieļaujama tikai tad, kad valstī pastāv konkrēti ārkārtas apstākļi, kas liedz noturēt Saeimas sēdes Rīgā. Autore vēlas uzsvērt nozīmīgu aspektu, ka 15. pants nepieļauj iespēju, ka parlaments varētu izmanto platformu parlamentu sēžu noturēšanai tad, kad nepastāv ārkārtas apstākļi. Kā rezultāta jānorāda, ka platformas nākotne ir neskaidra. Tamdēļ autore piedāvā risinājumu, kā modernizēt un laikmetīgi attīstīt parlamenta darbu, paredzot veikt grozījumus Satversmes 15. panta,

nosakot, ka “Saeima savas sēdes notur Rīgā vai oficiālajā platformā *e-Saeima*, un tikai ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā.”

Juridiskais birojs pauda viedokli, ka Saeimas sēžu norise, izmantojot platformas sniegtās iespējas, ir pieļaujama tikai tad, ja pastāv ārkārtēji apstākļi, kas liedz vai būtiski apgrūtina iespēju noturēt Saeimas sēdes to ierastajā veidā, tomēr ārkārtas apstākļi Latvijā ir bijuši mainīgi, kopš pasauli skāra vīruss Covid-19. Autore vēlās norādīt, ka platforma sniedz plašas, modernas un tehnoloģiski drošas iespējas paredzēt iespēju parlamenta darbu īstenot attālināti, ja ir nepieciešams pieņemt svarīgu lēmumu nekavējoties nepastāvot ārkārtas apstākļiem.

Secināms, ka platforma *e-Saeima*, ir lielisks risinājums krīzes situācijās, kad nav pieļaujama valsts varas pasīvs darbs un ir nepieciešama ātra rīcība un lēmuma pieņemšana. Platformas darbība krīzes laikā ir liels ieguvums parlamenta darba organizēšanas modernizācijai, paredzot iespējas vairāk izmantot mūsdienu tehnoloģijas sniegtas iespējas. Tomēr platformas izmantošanai nākotnē ir nepieciešams novērst vairākus precedentus, ar kuriem gan parlamentam, gan sabiedrībai nācās saskarties, īstenojot attālinātas sēdes platformā *e-Saeima*. Būtiski ir uzsvērt, ka platformas izmantošana nevar radīt sabiedrības uzticības mazināšanos parlamentam vai deputātu neprofesionālas attieksmes ietekmi uz likumdevēja darbu.

4. PLATFORMA *E-SAEIMA* KĀ IZAICINĀJUMS SAEIMAS DEPUTĀTIEM

Platformas *e-Saeima* ieviešana kopumā Saeimas darba modernizācijai un attīstībai līdztekus tehnoloģijas attīstībai ir nākusi par labu, tomēr vērojot attālinātas sēdes, kad tās notika platformā *e-Saeima*, ir redzams, ka liela daļa parlamentāriešu līdz galam neizprot platformas darbību. Deputātiem ārkārtas apstākļos nācās saskarties ar vairākām tehniskām problēmām, sēžu kavējumiem un nepamatotu kompensācijas saņemšanu.

4.1. Saeimas deputātu darbs ārkārtas apstākļos

Piedalīšanās attālinātajās ārkārtas sēdēs daudziem deputātiem izrādījās apgrūtināta, jo attālināta darba laikā nācās saskarties ar vairākām tehniskām problēmām. Platformas *e-Saeima* darbības laikā deputāti saskārās ar platformas darbības traucējumiem, piemēram, ar skaņas un video problēmām, ierobežotām iespējām pieteikties debatēs vai apvienot debašu laikus, ar traucējumiem pieslēgties un piedalīties parlamenta sēdēs. Visbiežāk konkrētas problēmas bija saistītas ar platformas programmas traucējumiem, kas deputātos raisīja bažas par drošību. Jāatzīmē, ka drošība ir svarīga parlamenta darba nodrošināšanai, norādot, ka iespējams, bija nepieciešams, platformu sākt izmantot, kad tā ir pilnībā gatava un darboties spējīga.²²³ Ņemot vērā deputātu izteiktās bažas, Saeimas Prezidijs sagatavoja vadlīnijas, kā deputātiem pareizi pieslēgties un ko ņemt vērā strādājot platformā *e-Saeima*.²²⁴ Tomēr bija gadījumi, kad kļūda nebija programmā, bet gan deputātu nekonsekvētā darbībā un Saeimas Prezidija un tehnisko speciālistu izteikto lūgumu neievērošanā. Saeimas Prezidijs jau platformas darbības sākumā uzsvēra, ka deputāti, kuriem nav iespējams nodrošināt kvalitatīvu un nepārtrauktu interneta pieslēgumu, lai piedalītos Saeimas sēdēs, ir atbildīgi par nekvalitatīvu piedalīšanos Saeimas sēdēs. Uzsverot, ka katram deputātam bija iespēja ierasties Saeimas telpās, kur bija nodrošinātas atsevišķas telpas un IT speciālistu palīdzība.²²⁵ Jānorāda, ka deputāti visbiežāk izvēlējās parlamenta sēdēs piedalīties no sev ērtākas vietas, tādā veida uzņemoties pašiem atbildību par pieslēgšanos un darbu attālinātajās parlamenta sēdēs.

²²³Latvijas Republikas 13. Saeimas pavasara sesijas divdesmit piektās (attālinātās ārkārtas) sēdes turpinājums 2020. gada 16. jūnijā. Pieejams: <https://saeima.lv/lv/transcripts/view/2096> [aplūkots 26.04.2022.]

²²⁴Saeimas Prezidija lēmumi par Saeimas darbu attālināti platformā *e-Saeima*. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

²²⁵Latvijas Republikas 13. Saeimas pavasara sesijas divdesmit piektās (attālinātās ārkārtas) sēdes turpinājums 2020. gada 16. jūnijā. Pieejams: <https://saeima.lv/lv/transcripts/view/2096> [aplūkots 25.04.2022.]

Deputātam tāpat kā jebkuram darbiniekam ir pienākums apmeklēt darbu un pildīt savus pienākumus, un nav rīcības brīvības izvēlēties, kādā formātā viņš labprāt strādātu. Viņam pilntiesīgi viss laiks ir jāvelta deputātu pienākumu pildīšanai, neveicot papildu darbus, kuri nav savienojami ar deputāta mandāta pildīšanu, jo viņam ir jāpārstāv savas tautas intereses. Deputātam ir jāspēj un jābūt gatavam būt darbā konkrētajās sēžu dienās – ceturtdienās, t.sk. arī ārkārtas izsludinātajās sēdēs un komisiju sēdēs. Par deputātu sēžu kavējumu attaisnojamiem iemesliem Saeimas Prezidijs 1995. gada 9. janvārī pieņēma lēmumu “Par Saeimas sēžu kavējumu izskatīšanas kārtību”,²²⁶ kurš nosaka četrus konkrētus iemeslus, kā dēļ deputāts ir tiesīgs neierasties uz Saeimas sēdi: 1) Prezidija apstiprināts komandējums, vai attaisnota prombūtne, 2) piedalīšanās pasākumos, pildot Saeimas, tās komisiju, frakciju, politisko bloku vai Prezidija uzdotus pienākumus, 3) ārkārtas situācijas, kurās nepieciešama deputāta klātbūtne, 4) slimība. Tikai gadījumos, kad izpildās kāds no nosauktajiem iemesliem, deputāta kavējums tiek attaisnots. Platformas *e-Saeima* darbības pirmsākumā jeb 2020. gada rudens sesijā grūtības apmeklēt attālinātas sēdes bija deputātam Didzim Šmitam, kuram bija kavētas un neattaisnotas vairākas Saeimas sēdes. Pavisam 2020. gada rudens sesijā bija notikušas 42 Saeimas sēdes, bet deputāts Didzis Šmits nebija apmeklējis 38 no 42 Saeimas sēdēm.²²⁷ Saeimas Sekretāra biedre Marija Golubeva informēja Didzi Šmitu par viņa kavējumiem rudens sesijā un lūdza līdz 2020. gada 20. novembrim iesniegt lūgumu par kavējuma attaisnošanu.²²⁸ Deputāts atbildes vēstulē norādīja, ka neuzskata, ka Satversmes 15. panta “ārkārtas apstākļi” būtu interpretējami atbilstoši pieņemtajam lēmumam par Saeimas sēžu īstenošanu platformā *e-Saeima*. Norādot, ka šāds attiecīgais regulējums un parlamenta darbības forma būtu jānoregulē Satversmē un Saeimas kārtības rullī, atsaucoties uz Saeimas deputāta ētikas kodeksa²²⁹ 4. un 5. pantu, norāda, ka piedalīšanās šāda veida Saeimas sēdēs ir pretēja politiskajai pārlicēbai.

Būtiski uzsvērt, ka Satversmes un Saeimas kārtības ruļļa iztulkošana sniedz tiesības Saeimas Prezidijam noteikt darba organizēšanas kārtību atbilstoši valstī pastāvošajiem apstākļiem. Darba organizēšana attālināti, izmantojot platformu *e-Saeima*, attiecīgajā laika posmā, kad valstī pastāvēja ārkārtas apstākļi un bija jānodrošina parlamenta lemtspēja un nepārtrauktība, ir pamatota. Atsaukšanās uz Saeimas deputātu ētikas kodeksu deputātam

²²⁶Saeimas Prezidija lēmums: Par Saeimas sēžu kavējumu izskatīšanas kārtību. LV likums, 09.01.1995. [25.04.2022.]

²²⁷Latvijas Republikas Saeima: 13. Saeimas 2021. gada Deputātu klātbūtnes reģistrācija Saeimas sēdēs. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/saeimas-struktura/saeimas-statistika/saeimas-sezu-apmeklejums/deputatu-klatbutnes-registracija-saeimas-sedes-2021-gads/> [aplūkots 25.04.2022.]

²²⁸Latvijas Republikas Saeimas sekretāra biedres 2020. gada 12. novembra vēstule Didzim Šmitam par Saeimas sēdes kavējumiem. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

²²⁹Saeimas kārtības rullis: Saeimas deputātu ētikas kodekss. LV likums, 28.07.1997. [25.04.2022.]

nesniedz tiesības nepiedalīties sēdēs, jo ārkārtas apstākļi vienmēr nozīmē noteiktu tiesību izpildes ierobežošanu, kas ir pamatota ar ārkārtas situācijas pārvarēšanas nepieciešamību.

Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas 2021. gada 17. marta sēdes darba kārtībā bija iekļauts jautājums par 13.Saeimas deputātu Saeimas sēžu kavējumiem no 2020. gada 2. septembra līdz 2020. gada 23. decembrim un deputāta Didža Šmita uzklauššana. Komisijas sēdē deputāts pauda, ka savu nostāju par attālinātu sēžu īstenošanu platformā *e-Saeima* ir informējis Saeimas Prezidiju²³⁰, uzskatot, ka attālinātu sēžu organizēšana platformā *e-Saeima* ir neatbilstoša Saeimas kārtības rullim. Attiecīgo darba organizēšanas formātu ir nepieciešams noregulēt ar likumu. Tiklīdz attiecīgais jautājums tiks noregulēts ar likumu vai Saeima atsāks sēdes īstenot klātienē, deputāts būtu atkal gatavs iesaistīties Saeimas darbā.²³¹ Komisijas vienotībā, ka nepieciešams uzklaut Saeimas Juridiskā biroja un Saeimas Prezidija viedokli, lai pieņemtu lēmumu. Autore vēlas norādīt, ka sazinājās ar attiecīgās komisijas konsultanti, kura norādīja, ka viedokļi par attiecīgo jautājumu nav sniegti. Jāatzīmē, ka parlamentā pastāv nerakstīta prakse, ka deputāti, kuri ir kavējušas ārkārtas sēdes, netiek sodīti par kavējumiem, kuri nav attaisnoti. Autoresprāt, tas liecina, ka šādas situācijas neatrisināšana rada sliktu tēlu parlamentam kopumā, neatrisinot un neizveidojot īpašu tiesisku mehānismu, kas ļautu šādas situācijas noregulēt taisnīgi un vienlīdzīgi. Radot priekšstatu, ka deputāti ir brīvi savās izvēlēs attiecībā uz piedalīšanos parlamenta darbā. Jāuzsver, ka deputātiem ir jāpilda valstī spēka esošie likumi, tādējādi radot priekšzīmi sabiedrībai, motivējot, un iedrošināt to darīt citiem. Deputāta attieksme pret piedalīšanos vai nepiedalīšanos parlamenta sēdē nevar būt pieļaujama, jo piedalīšanās parlamenta darbā ir deputāta pienākums, nevis tiesības.²³²

Lai Saeimas deputātiem būtu iespējams pildīt savus pamata pienākumus un piedalīties parlamenta darbā, Saeimas kārtības rullja 14. pants paredz tiesības saņemt kompensāciju, nosakot konkrētus kritērijus kompensācijas apmēra saņemšanai. Pastāv divu veidu kompensācijas, kuras deputāts ir tiesīgs saņemt - īres un transportlīdzekļu kompensāciju. Deputāts kompensāciju par radušajiem izdevumiem ir tiesīgs saņemt, realizējot savas deputātu pilnvaras.

No tiesiskā paļāvības principa izriet, ka deputāti, kā tautas priekšstāvji atrodas īpašā situācija attiecībā uz saņemamiem transportlīdzekļu izdevumiem, un patiesumu par pieprasīto

²³⁰ Latvijas Republikas Saeimas deputāta Didža Šmita 2020. gada 20. novembra atbilde Saeimas sekretāra biedrei Marijai Golubevai. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

²³¹ Latvijas Republikas 13. Saeimas Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijas sēdes protokols Nr. 81. 17.03.2021. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/webSNbyDate?OpenView&count=1000&restrictToCategory=17.03.2021> [aplūkots 26.04.2022.]

²³² Satversmes tiesas 23.12.2019. spriedums lietā Nr. 2019-08-01 6.p. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/311685> [aplūkots 26.04.2022.]

atmaksu viņi apliecina ar parakstu, iesniedzot attiecīgus dokumentus.²³³ Tomēr, iestājoties ārkārtas apstākļiem, parlaments bija lēmis par darba organizēšanu attālināti, kas nozīmē, ka deputātiem vairs nebija jāierodas uz klātienes ārkārtas sēdēm un komisiju sēdēm, jo tās tika organizētas izmantojot platformu *e-Saeima* vai videokonferences formātu. Pastāvot spēkā esošajiem pulcēšanas ierobežojumiem, deputātiem bija liegts organizēt tikšanas ar saviem elektorātiem klātienē, kas nozīmē, ka arī šo darba pienākumu pildīšanai nebija nepieciešams transportlīdzeklis un kompensācija par izlietoto degvielu.

Tomēr bija vairāki deputāti, kuri, pastāvot ārkārtas apstākļiem, saņēma kompensācijas par transportlīdzekļu izmantošanu. Vislielāko kompensāciju 2021. gada decembrī saņēma deputāts Ivans Ribakovs, norādot, ka transportlīdzekļu izdevumi, pildot darba pienākumus, ir 675,88 eiro, arī deputāte Ilze Indriksone saņēma kompensāciju 567,30 eiro apmērā.²³⁴ Būtiski uzsvērt, ka parlaments, laika posmā no 2020. gada 26. maija līdz 2022. gada 1. martam galvenokārt pienākumus pildīja attālināti, kas nozīmē, ka deputātiem nebija pienākums ierasties uz darbu klātienē. Kā attaisnojumu par saņemtajām kompensācijām laikā, kad parlaments darbu pildīja attālināti, daļa deputātu norāda, ka arī ārkārtas apstākļos, kad parlaments organizēja darbu attālināti, joprojām ieradās uz darbu klātienē, strādājot no saviem kabinetiem un ievērojot visas epidemioloģiskās drošības prasības. Tādā veidā nodrošinot nepārtrauktu un pilnvērtīgu Saeimas darbu.²³⁵ Jānorāda, ka noteikti bija gadījumi, kad deputāti izvēlējās savus darba pienākumus pildīt ierodoties uz darbu klātienē, tomēr, bija deputāti, kuri neieradās, bet izmantoja savas tiesības saņemt transportlīdzekļu kompensāciju. Lai novērstu, nepamatotu kompensācijas saņemšanu, Saeimai, lai atrisinātu attiecīgu situāciju, bija nepieciešams izveidot atbilstošu īpašu tiesisku mehānismu, ar kura palīdzību būtu iespējams kontrolēt un noskaidrot, kuri deputāti ir tiesīgi saņemt kompensācijas un kuriem tā tomēr nepienākas. Piemēram, deputātam iesniedzot ar izdevumiem saistītos dokumentus ārkārtas apstākļos, nepieciešams norādīt laika posmus, kuros viņš savus pienākumus veica klātienē Saeimā. Savukārt, pirms kompensācijas izmaksāšanas kompetentās nodaļas darbinieks saziņā ar pārvaldošo nodaļu, kas atbild par Saeimas ēku ieejas reģistrācijas sistēmu, salīdzina uzrādīto laika posmu ar sistēmā fiksēto. Tādējādi nodrošinot, ka transportlīdzekļu kompensāciju, kas saistīta ar darba

²³³Satversmes tiesas 22.02.2022. spriedums lietā Nr. 2001-06-03. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2001-06-03_Spriedums.pdf [aplūkots 26.04.2022.]

²³⁴Latvijas Republikas Saeima: Kompensācijas 13. Saeimas deputātiem no 2020. gada janvāra līdz 2022. gadam. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/saeimas-struktura/statistika-1/deputatu-atalgojums> [aplūkots 26.04.2022.]

²³⁵Elmārs Barkāns: Vai deputāti pandēmijas laikā turpināja braukāt uz Saeimu? Vismaz tā liecina viņu pieprasītās kompensācijas. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/zinas/455970-vai-deputati-pandemijas-laika-turpinaja-braukat-uz-saeimu-vismaz-ta-liecina-vinu-pieprasitas-kompensacijas> [aplūkots 26.04.2022.]

pienākuma pildīšanu, saņemtu deputāti, kuri spējušie iesniegt datus, norādīt attiecīgo laika posmu, kas sakrīt ar sistēmā reģistrēto.

Autore vēlas norādīt, ka attiecīgajā situācijā nav atrodams neviens Saeimas Prezidija lēmums par kompensācijas saņemšanas ierobežojumiem ārkārtas apstākļos. Jāuzsver, ka Saeimai bija iespēja un tiesības šo aspektu noregulēt, kas nozīmē, ka konkrēto situāciju izpētei būtu jāvērs uzmanība Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam. Autore uzskata, ka parlamentam, organizējot darbu pilnībā attālināti, vajadzēja ierobežot un izstrādāt kompensācijas saņemšanas mehānismu, tādā veidā novēršot sabiedrības neizpratni par likumdevēja darba izpildi ārkārtas apstākļos.

4.2. Ētikas normu ievērošana

Saeimas deputāti ir tautas priekšstāvji, kuriem ir tiesības un pienākumi, kas ir jāievēro, jāciema un jāpilda godprātīgi. Saeimas deputātu pienākums ievērot visus konstitucionālos aktus un normatīvos aktus izriet no Saeimas deputātu ētikas kodeksa 5. panta. Visi Latvijas iedzīvotāji, tai skaitā amatpersonas un deputāti, ir padoti tiesiskuma principa prasībām.²³⁶ No tiesiskuma principa izriet pienākums deputātiem ievērot ētikas normas gan darba vidē, gan ārpus tās, jo kā tautas priekšstāvji, deputāti atspoguļo parlamentu, ka lēmēj institūciju kopumā sabiedrībai. Lai vairotu sabiedrības uzticību parlamentam un valsts institūcijām kopumā, ir nepieciešama savstarpēja uzticēšanās, kuru iespējams panākt tikai ar cieņpilnu izturēšanos pret parlamenta darbu, likumdošanas procesu un sabiedrību.

Valsts varas pārstāvju un sabiedrības savstarpēja uzticēšanās ir vien no kritērijiem, kas ļauj spriest par demokrātijas kvalitāti valstī. Deputātam komunikācijā ar sabiedrību ir jāvadās pēc ētikas normu prasībām. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu pienācīgu, kvalitatīvu un saturisku komunikāciju ar sabiedrību un sabiedrības locekļiem. Kvalitatīvas demokrātiskas valsts pastāvēšanas pamatkritērijs ir savstarpēja komunikācija, uzticēšanās un saikne starp valsts varu un pilsoņiem.

Jānorāda, ka kopš 2020. gada, kad parlamenta darba organizēšanu skāra ārkārtas apstākļi, tika pieņemts lēmums par darba organizēšanu attālināti – izmantojot platformu *e-Saeima*. Attālinātajās ārkārtas sēdēs bija vairāki gadījumi, kas radīja šaubas, vai deputāts šajā laikā, kamēr parlaments kompetences veic attālināti, savus pienākumus izpildīja atbilstoši ētikas prasībām un, vai deputātu attieksme ietekmēja sabiedrības uzticību likumdevējam.

²³⁶Pleps J., Līce K., Meistere D. Vai Saeimas deputātiem un citu valsts konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties. Jurista Vārds, 02.11.2021., Nr. 44, 15.-21.lpp.

Deputātu dažāda attieksme pret likumdevēja darbu, saviem kolēģiem un tautu bija redzama iknedēļu sēžu laikā, kad bija atsevišķi deputāti, kas nekautrējas izrādīt savu attieksmi publiski. Piemēram, deputāts Ivars Zariņš 2021. gada 11. februāra sēdē, piedaloties un diskutējot par pieprasījumu Ministru prezidentam “Par iespējamu izmeklēšanas veikšanu saistībā ar vakcīnu pret Covid-19 iegādes procesu”, grieza sev matus. Uz ko Saeimas sēdes vadītāja Inese Lībiņa-Egnere norādīja, ka: “ja vēlaties nodarboties ar skaistumkopšanu, tad lūdzu, tā, lai netiktu traucēta skaņa, lai mēs dzirdam, ko jūs runājat.”²³⁷

Savukārt 2021. gada 11. novembra sēdē deputāts Aldis Gobzems Saeimas sēdē piedalījās, minoties uz velo trenāžiera, kad notika deputātu debātes par likumprojektu, kurš noteica pagaidu prasības Saeimas darba atsākšanai klātienē. Sēdes vadītāja Dagmāra Beitnere-Le Galla aizrādīja deputātam, lūdzot izturēties ar cieņu pret Saeimu un nokāpt no trenāžiera, norādot, ka tas nav veids kā debatēt.²³⁸ Jānorāda, ka deputāts par šādu attieksmes paušanu pret parlamenta darbu netika saukts pie atbildības, kaut gan Saeimas ētikas kodekss paredz, ka deputātiem pret Saeimu un citiem sabiedrības locekļiem jāizturas pieklājīgi un darba vidē jāpiedalās pienācīgā izskatā. Tas norāda, ka ir nepieciešams izstrādāt konkrētu mehānismu, kas regulētu piedalīšanos attālinātās Saeimas sēdēs.

Ārkārtas apstākļos bija vairāki deputāti, kuri nepiekrita un pauda savu neapmierinātību par Saeimas Prezidija pieņemtajam lēmuma attiecība uz darba organizēšanu. Deputāts Aldis Gobzems bija vienīgais deputāts, kurš vairākkārtīgi ir ticis izslēgts no Saeimas sēdēm ārkārtas apstākļos, pamatojoties uz to, ka neievēroja Saeimas Prezidija lēmumu “Par klātienē organizēto Saeimas un Saeimas komisiju sēžu apmeklēšanas kārtību Covid-19 epidemioloģiskā riska situācijā” pirmā punkta 1.1. apakšpunkta jeb neizpildīja prasību, ka Saeimas sēžu zālē klātienē drīkst atrasties deputāti ar sadarbspējīgu vakcinācijas vai pārslimošanas, vai testēšanas sertifikātu. 2021. gada 8. septembrī Mandātu, ētikas un iesniegumu komisija nolēma ierosināt izslēgt no sešām Saeimas sēdēm pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 179. panta septītās daļās 5. punktu.²³⁹ Šāds lēmums tika pieņemts pamatojoties 2021. gada 7. septembra piecu 13. saeimas deputātu iesniegumu, kurā bija noteikts, ka deputāts Aldis Gobzems uz 2021. gada 2. septembra sēdi bija ieradies, ignorējot Saeimas Prezidija un frakcijas padomes noteikto Saeimas

²³⁷Latvijas Republikas 13. Saeimas ziemas sesijas piecpadsmitā (attālinātā ārkārtas) sēde 2021. gada 11. februārī. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2191> [aplūkots 25.04.2022.]

²³⁸Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit pirmā (attālinātā ārkārtas) sēde 2021. gada 11. novembrī. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2317> [aplūkots 25.04.2022.]

²³⁹Latvijas Republikas Saeima Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas 2021. gada 8. septembra lēmums par Alda Gobzema izslēgšanu uz sešām Saeimas sēdēm. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

un Saeimas komisiju sēžu apmeklēšanas kārtību.²⁴⁰ Lēmums par deputātu izslēgšanu tika pieņemts 2021. gada 9. septembra sēde, deputātiem balsojot par- 69, pret- 8, atturas-1, nolemjot, ka deputāts Alda Gobzems tiek izslēgts uz sešām Saeimas sēdēm.²⁴¹ Atkārtots lēmums par deputāta Alda Gobzema izslēgšanu no sešām parlamenta sēdēm tika pieņemts 2022. gada 24. februārī, kad Mandātu, ētikas un iesnieguma komisija izskatīja deputātu iesniegumu, kurā lūdza komisiju izvērtēt deputāta rīcību ārpus Saeimas sēdēm.²⁴² Komisija, izvērtējot deputātu rīcību, balstoties uz Saeimas deputātu ētikas kodeksa 5., 7., 8., 15., 16., un 18. punktu, pieņēma lēmumu par deputāta atkārtotu izslēgšanu no sešām Saeimas sēdēm.²⁴³

Jāatzīmē, ka deputāta atkārtota izslēgšana tiešā mērā nav saistīta ar parlamenta darbu ārkārtas apstākļos, tomēr deputāta rīcībai bija vērsta uz valstī noteikto ierobežojumu klaju neievērošanu, valdības lēmumu nerespektēšanu un spēkā esošo pulcēšanas ierobežojumu pārkāpšanu. Autore uzskata, ka šāda deputātu rīcība nerada autoritāru priekšstatu par parlamentu, kā lēmējinstītūciju un sabiedrības lēmumu par viņu pārstāvniecību parlamentā. Deputātu attieksmei un rīcībai ir jābūt vērstai uz sabiedrības uzticības veicināšanu, nevis uz parlamenta reputācijas graušanu. Tomēr, attālināto sēžu laikā bieži varēja redzēt atšķirīgu deputātu atrašanās vietas, piemēram, deputāte Ramona Petraviča parlamentam un sabiedrībai atrādīja savu guļamistabu, savukārt deputāte Janīna Kursīte-Pakule vairākkārtīgi atradās virtuvē, kur fona varēja redzēt, kā cepeškrāsnī gatavojas pusdienas. Šādu deputātu rīcība un attieksme pret parlamenta darbu ir pretēja Saeimas ētikas kodeksā iestrādātajiem postulātiem, pēc kuriem deputātam ir jāvadās, pieņemot lēmumus un veicot rīcību. Autoresprāt, lai būtu nodrošinātas skaidras un konkrētas deputātu uzvedības normas, būtu nepieciešams aktualizēt un veikt grozījumus Saeimas ētikas kodeksā. Par nepieciešamību Latvijas Republikas parlamentam grozīt un aktualizēt ētikas kodeksu, rekomendācijas kā to darīt ir izteikusi Group of States against Corruption (GRECO) 2012. gada 7. decembra ziņojumā. Norādot, ka ir nepieciešams aktualizēt ētikas kodeksu, ieviešot vadlīnijas, nodrošinot kompetentās komisijas lomas nozīmīgumu, īstenot apmācības un veicināt diskusiju par godprātīgas ētikas jautājumiem. Tādā veidā īstenojot galveno deputāta pienākuma izpildes mērķi- sabiedrības uzticību Saeimas

²⁴⁰Latvijas Republikas Saeimas deputātu 2021. gada 7. septembra iesniegums Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijai Par. 13. Saeimas deputāta Alda Gobzema Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpuma lietas ierosināšanu. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.

²⁴¹Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas pirmā sēde 2021. gada 2. septembrī. Pieejams: https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2294#Lm0720_092 [aplūkots 26.04.2022.]

²⁴²Latvijas Republikas Saeimas deputātu 2022. gada 12. janvāra iesniegums Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijai Par Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpuma lietas ierosināšanu. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.

²⁴³Latvijas Republikas Saeimas Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijas 2022. gada 2. februāra lēmums. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.

darbībai.²⁴⁴ Būtiski norādīt, ka galvenā rekomendācija bija attīstīt un skaidri formulēt iekšējo regulējumu un mehānismu, kas nodrošina deputātu ētikas kodeksa ievērošanu.²⁴⁵ Jāatzīmē, ka ieteiktās rekomendācijas līdz šim praksē nav ieviestas.²⁴⁶ Autore vēlās norādīt, ka ārkārtas apstākļu radītājam sekām mazinoties, parlamentam ir iespēja izvērtēt parlamenta un deputātu darbu. Attiecīgi vienlaicīgi vērtējot deputātu uzvedību un rīcību ārkārtas apstākļos, kad parlaments sēdes īstenoja attālināti. Ņemot vērā veikto parlamenta un deputāta darba izvērtēšanu, lemt par ētikas kodeksa grozījumiem, vienlaicīgi ņemot vērā ziņojumā pausto. Šādā veidā nodrošinot, ka ētikas kodekss tiek aktualizēts, iekļaujot stingrākus nosacījumus par deputātu atbildību pildot savus darba pienākumus.

Ar līdzīgu deputātu uzvedību ārkārtas apstākļos saskārās Igaunijas parlaments, kad deputāts Tarmo Kruusimäe attālinātas sēdes laikā, kuru tiešraidē varēja vērot visa sabiedrība, tika pieķerts, klausoties mūziku un smēķējot elektronisko cigareti.²⁴⁷ Precedents notika brīdī, kad bija jautājuma uzdošana, uz ko norādīja arī vicespīkers Martins Helme, vērsot vairākkārtīgu uzmanību, ka deputāts var uzdot jautājumu, tomēr deputāts neizmantoja šo iespēju, kā rezultāta vicespīkers pārgāja pie nākama darba kārtības jautājuma.²⁴⁸ Parlamenta vicespīkers Hanno Pevkurs skaidroja, ka šādas situācijas nav pieļaujamas, ka kārtības noteikumi attiecas vienlīdzīgi kā klātienē, tā arī attālinātā darbā.²⁴⁹

Jāatzīmē, ka demokrātiskas valsts parlamenta un valdības augstākais pienākums un uzdevums ir aizsargāt un veicināt sabiedrības intereses.²⁵⁰ Sabiedrības interešu aizsardzību un ievērošanu ir iespējams nodrošināt, veicot kvalitatīvu savu pienākumu izpildi. Ārkārtas apstākļi parlamentam radīja lielu spiedienu, liekot pārorganizēt darbu, kā rezultātā deputāti nonāca vēl iepriekš nepieredzētā stāvoklī, piedaloties sēdēs attālināti. Tomēr, apstākļu maiņām nevajadzētu mainīt deputātu attieksmi un rīcību, drīzāk, tiem vajadzētu būt stimulam, spēt parādīt, ka parlaments un deputāti savus pienākumus veic kvalitatīvi un ievērojot ētikas normas. Autore uzskata, ārkārtas apstākļos pieņemtie lēmumi un veiktā rīcība, būtu izvērtējama, lai

²⁴⁴Group of States against Corruption: Ceturtā novērtēšanas kārtā. Pieejams: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6d6a> [aplūkots 26.04.2022.]

²⁴⁵Latvijas Republikas Saeima: Parlamentārās ētikas regulējums Eiropā: deputātu ētikas un rīcības kodeksi. Pieejams: https://www.saeima.lv/petijumi/Parlamentaras_etikas_regulejums_Eiropa.pdf [aplūkots 26.04.2022.]

²⁴⁶Ibid.

²⁴⁷ERR News: Vaping MP misses Riigikogu question spot while chilling to music at home. Pieejams: <https://news.err.ee/1608178543/vaping-mp-misses-riigikogu-question-spot-while-chilling-to-music-at-home> [aplūkots 25.04.2022.]

²⁴⁸Ibid.

²⁴⁹Estonian world: Video: An Estonian MP enjoying an e-ciggy and music during parliament's debate – in his bed. Pieejams: <https://estonianworld.com/life/video-an-estonian-mp-enjoying-an-e-ciggy-and-music-during-parliaments-debate-in-his-bed/> [aplūkots 25.04.2022.]

²⁵⁰O'Toole B, Ethics in Government, Parliamentary Affairs, Vol. 50, 1997, p.131. Pieejams: <https://academic-oup.com.datubazes.lanet.lv/pa/article/50/1/130/1488574?searchresult=1> [aplūkots 26.04.2022.]

iespējams nākotnē, ja nāktos saskarties ar līdzīgiem apstākļiem, parlaments un deputāti mācītos no pieļautajām kļūdām, nodrošinot, ka parlamenta pienākumi un deputātu rīcība ir kvalitatīva un cieņpilna.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Ārkārtas apstākļu laikā Latvijas Republikas konstitucionālie orgāni spēja nodrošināt veiksmīgu un kvalitatīvu institucionālo sadarbību, pierādot, ka noteiktos valsts jautājumos valdība ir spējīga nodrošināt ātru un svarīgu lēmumu pieņemšanu. Ņemot vērā, ka valdības spējas reaģēt uz ārkārtas apstākļu radītajām problēmām bija ierobežotas, ir nepieciešams atjaunot Satversmes 81. pantu mūsdienīgā redakcijā, piemēram: “Pastāvot valstī noteiktam ārkārtas apstāklim Ministru kabinetam ir tiesības izdot noteikumus ar likuma spēku. Kontroli un pieņemtā likuma izsludināšanu pār Ministra kabineta pieņemtajiem lēmumiem veic Valsts prezidents.”
2. Izveidojot jaunu un inovatīvu platformu - *e-Saeima*, galvenais mērķis bija nodrošināt parlamenta nepārtrauktību un lemtspēju, kamēr valstī pastāv ārkārtas apstākļi. Platformas *e-Saeima* izmantošana Saeimas sēžu attālinātai organizēšanai nodrošināja Saeimas darba nepārtrauktību, papildus tehnoloģiski modernizējot parlamenta darbu, kas nebija darīts teju kopš Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas.
3. Attālinātai sēžu noturēšanai ir jākalpo tikai kā ārkārtas risinājumam, kas ļauj nodrošināt parlamenta darba nepārtrauktību. Attālinātai sēžu noturēšanai ir jākalpo tikai kā ārkārtas risinājumam, kas ļauj nodrošināt parlamenta darba nepārtrauktību. Platformas *e-Saeima* izveide ir nodrošinājusi iespēju arī nākotnē pie iespējamiem ārkārtas apstākļiem nodrošināt Satversmē noteikto galveno funkciju izpildi. Ņemot vērā sistēmas efektivitāti, platformas *e-Saeima* lietošana būtu apsverama starpsesiju pārtraukumos, nepieciešamības gadījumā sasaucot ārkārtas sesijas.
4. Lai veicinātu vienotu izpratni par Saeimas sēžu noturēšanu platformā *e-Saeima* un tā tiesiskumu, nepieciešams platformas statusu nostiprināt atbilstošā regulējumā. Lai Saeimas kārtības rullī varētu paredzēt parlamenta tiesības organizēt darbu attālināti, nepieciešams veikt grozījumus Satversmes 15. pantā, nosakot, ka: “Saeima savas sēdes notur Rīgā vai oficiālajā platformā *e-Saeima* un tikai ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā.”
5. Sabiedrības uzticība valsts pārvaldes iekārtai sākas no parlamenta. Ārkārtas apstākļos deputāti vairākkārtīgi nonāca situācijās, kas veicināja sabiedrības uzticības mazināšanos, piemēram, deputātu attieksmē ārkārtas sēžu laikā, neizvērtētā kompensācijas saņemšana. Tāpēc Saeimai ir jāpārskata Saeimas ētikas kodekss, aktualizējot to atbilstoši parlamenta labas uzvedības standartiem, paredzot skaidri formulētu iekšējo regulējumu un mehānismu, kas nodrošina tā ievērošanu. Lai nodrošinātu deputātu godprātīgu Saeimas ētikas kodeksu

ievērošanu, būtu nepieciešams nostiprināt punktu, kurš paredz, ka Saeimas deputāti regulāri apmeklē apmācības saistībā ar ētikas un godprātības jautājumiem.

6. Saeimai ir nepieciešams kvalitatīvāk izvērtēt kompensāciju piešķiršanas pamatotību laikā, kad tiek organizēts attālināts darbs, lai tas būtu atbilstošs labās pārvaldības principam. Ir nepieciešams rast specifisku kontroles mehānismu, kas īpašās situācijas palīdzētu vērtēt kompensācijas pieprasījuma pamatotību.
7. Ārkārtas apstākļos Saeimai ir jāspēj nodrošināt alternatīvus risinājumus parlamenta darba nepārtrauktībai. Nepieciešams izveidot vienotu iekšējo regulējumu, kurā būtu noregulēti jautājumi saistībā ar tehnoloģisko platformu izmantošanu parlamenta sēžu nodrošināšanai, attālināta darba prasības t.sk. atbildība, darba pienākumu attālinātas izpildes uzraudzība.

IZMANTOTO AVOTU SARAKSTS

Izmantotā literatūra

1. Balodis R., Danovskis E. Pētījuma pārskata ziņojums: Konstitucionālais un administratīvais ietvars pandēmijas un citu ārkārtas situāciju efektīvai pārvaldībai, Rīga, 2020. Pieejams: https://lzp.gov.lv/wp-content/uploads/2021/05/reCOVvery-LV_petijums_konst_adm_ietvars.pdf [aplūkots 19.04.2022.]
2. Barkāns E: Vai deputāti pandēmijas laikā turpināja braukāt uz Saeimu? Vismaz tā liecina viņu pieprasītās kompensācijas. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/zinas/455970-vai-deputati-pandemijas-laika-turpinaja-braukat-uz-saeimu-vismaz-ta-liecina-vinu-pieprasitas-kompensacijas> [aplūkots 26.04.2022.]
3. Bože A. Administratīvi teritoriālā reforma – vai turpināma ārkārtējā situācijā. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/316339-administrativi-teritoriala-reforma-vai-turpinama-arkarteja-situacija-2020> [aplūkots 14.04.2022.]
4. Brante A: Ultra vires principa izpratne un tā piemērošana Latvijas Republikas Satversmes tiesas spriedumos. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/runas-un-raksti/ultra-vires-principa-izpratne-un-ta-piemerosana-latvijas-republikas-satversmes-tiesas-spriedumos/> [aplūkots 28.02.2022.]
5. Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A., Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021.
6. Egle I. Uz darbu brauc, bet strādā attālināti? Saeimas sēdēm jau ilgstoši nenotiekot klātienē, deputāti turpina saņemt kompensācijas. Pieejams: <https://www.la.lv/uz-darbu-brauc-bet-strada-attalinati> [aplūkots 14.03.2022.]
7. Egle I. Paliek jautājums, kāpēc attālinātajās sēdēs nevar piedalīties deputāti, kuri nav uzrādījuši sertifikātu. Pieejams: <https://www.la.lv/kamer-vares-stradas-attalinati> [aplūkots 18.04.2022.]
8. Gailīte D. Mūsu valsts un cilvēki ir jāaizsargā jebkuros apstākļos. Jurista Vārds, 31.03.2020., Nr. 13.
9. Jalēgins J., Latvija ceļā uz tiesiskumu. Rīgā: Tiesu namu aģentūra, 2020.
10. Kalniņa K: Mūrniece: Ar e-Saeimu esam pirmā valsts Eiropas Savienībā un priekšā mūsu digitālajiem kaimiņiem igauņiem. Pieejams: <https://www.la.lv/rigatv-24-murniece-ar-e-saeimu-esam-pirma-valsts-eiropas-savieniba-un-prieksa-musu-digitalajiem-kaiminiem-igauniem> [aplūkots 29.03.2022.]

11. Kincis J. Politologi dažādi vērtē nepieciešamību atsākt Saeimas sēdes klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/politologi-dazadi-verte-nepieciešamibu-atsakt-saeimas-sedes-klatiene.a442967/> [aplūkots 16.03.2022.]
12. Kusiņš G. Satversmes 15. panta komentārs. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020.
13. Kusiņš G. Latvijas parlamentārisma apskats. Latvijas Republikas Saeima, 2016.
14. Laviņš A. Pārdomas par Satversmes prasībām tiesnesim. Jurista Vārds, 15.05.2018., Nr. 20.
15. Latvijas Republikas Saeima: Aizsardzības komisija: demokrātiskā un tiesiskā valstī likumi ir saistoši ikvienam neatkarīgi no viņa ieņemamā amata vai statusa. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/24281-saeima-lems-par-latvijas-karaviru-dalibu-misijas-mali-un-iraka.rss/30468-aizsardzibas-komisija-demokratiska-un-tiesiska-valsti-likumi-ir-saistosi-ikvienam-neatkarigi-no-vina-ienemama-amata-vai-statusa> [aplūkots 17.03.2022.]
16. Latvijas Republikas Saeima: Kompensācijas 13. Saeimas deputātiem no 2020. gada janvāra līdz 2022. gadam. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/saeimas-struktura/statistika-1/deputatu-atalgojums> [aplūkots 26.04.2022.]
17. Latvijas Republikas Tiesībsargs: Latvijas Republikas tiesībsarga 2021. gada ziņojums. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/tiesibsargs_2021gada_zinojums_final_1650487523.pdf [aplūkots 19.04.2022.]
18. Latvijas Avīze: Levits atbalstītu Satversmes 81. panta atjaunošanu mūsdienīgā redakcijā. Pieejams: <https://www.la.lv/levits-atbalstitu-satversmes-81-panta-atjaunosanu-musdieniga-redakcija> [aplūkots 01.03.2022.]
19. Latvijas Republikas Saeima: Likumdevēju darbības vēsture. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/likumdeveju-vesture> [aplūkots 26.02.2022.]
20. Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavs darbam e-Saeimas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28981-parlaments-gatavs-darbam-e-saeimas-rezima> [aplūkots 29.03.2022.]
21. Latvijas Republikas Saeima: Parlaments gatavojas Saeimas sēžu attālinātai norisei. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28847-parlaments-gatavojas-saeimas-sezu-attalinatai-norisei> [aplūkots 03.03.2022.]
22. Latvijas Republikas Saeima: Parlamentārās ētikas regulējums Eiropā: deputātu ētikas un rīcības kodeksi. Pieejams:

- https://www.saeima.lv/petijumi/Parlamentaras_etikas_regulejums_Eiropa.pdf [aplūkots 26.04.2022.]
23. Latvijas Republikas Saeima: Platforma e-Saeima atzīta par veiksmīgāko e-paraksta integrācijas risinājumu. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/29360-platforma-e-saeima-atzita-par-veiksmigako-e-paraksta-integracijas-risinajumu> [aplūkots 28.03.2022.]
24. Latvijas Republikas Saeima: Saeimas funkcijas. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/saeimas-funkcijas> [aplūkots 28.02.2022.]
25. Latvijas Republikas Saeima: Saeima rīt klātienē sanāks uz parlamenta sēdi. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/30686-saeima-rit-klatiene-sanaks-uz-parlamenta-sedi> [aplūkots 11.03.2022.]
26. Latvijas Republikas Saeima: Saeima ārkārtējās situācijas laikā strādās ārkārtas režīmā. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/28817-saeima-arkartejas-situacijas-laika-stradas-arkartas-rezima> [aplūkots 29.03.2022.]
27. Latvijas Republikas Tiesībsargs: Saeimā uzklausi tiesībsarga 2021. gada ziņojumu. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/news/lv/saeima-uzklausi-tiesibsarga-2021-gada-zinojumu> [aplūkots 19.04.2022.]
28. Latvijas Republikas Saeima: Uzsākot rudens sesiju, Saeimas sēdes notiks klātienē. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/30050-uzsakot-rudens-sesiju-saeimas-sedes-notiks-klatiene> [aplūkots 09.03.2022.]
29. Latvijas Republikas Saeima 2019. gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.saeima.lv/files/PP/Saeimasgadaparskats2019.pdf> [aplūkots 15.04.2022.]
30. Latvijas Republikas Saeima 2019. gada publiskais pārskats. Pieejams: <https://www.saeima.lv/files/PP/Saeimasgadaparskats2019.pdf> [aplūkots 15.04.2022.]
31. Latvijas Republikas Saeima: 13. Saeimas 2021. gada Deputātu klātbūtnes reģistrācija Saeimas sēdēs. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/saeimas-struktura/saeimas-statistika/saeimas-sezu-apeklejums/deputatu-klatbutnes-registracija-saeimas-sedes-2021-gads/> [aplūkots 25.04.2022.]
32. Latvijas tiesas: Pakāpeniski uzsāk e-lietas ieviešanu soda izpildē. Pieejams: <https://tiesas.lv/aktualitates/pakapeniski-uzsak-e-lietas-ieviesanu-soda-izpilde-11110> [aplūkots 15.04.2022.]
33. Latvijas tiesas: Tiesas pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas lietas varēs turpināt skatīt rakstveida procesā vai izmantojot videokonferences iespējas. Pieejams:

- <https://tiesas.lv/aktualitates/tiesas-pec-arkartejas-situacijas-atcelšanas-lietas-vares-turpinat-skatit-rakstveida-procesa-vai-izma-11149> [aplūkots 31.03.2022.]
34. Latvijas tiesas: Vadlīnijas tiesu darba organizēšanai ārkārtējās situācijas laikā no 2020. gada 9. novembra (precizētas uz 2020. gada 8. decembri) Pieejams: <https://www.tiesas.lv/aktualitates/vadlinijas-tiesu-darba-organizesanai-arkartejas-situacijas-laika-no-2020gada-9novembra-precizetas-uz-9947> [aplūkots 10.04.2022.]
35. Latvijas Republikas Satversmes tiesa: 23. aprīlī attālinātā tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos skatīs lietu par normām, kas noteic augstskolu un koledžu studiju programmu īstenošanu valsts valodā. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/23-aprili-attalinata-tiesas-sede-ar-lietas-dalibnieku-piedalisanos-skatis-lietu-par-normam-kas-noteic-augstskolu-un-koledzu-studiju-programmu-istenosanu-valsts-valoda/> [aplūkots 19.04.2022.]
36. Latvijas Republikas Tiesībsargs: Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada ziņojums. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/uploads/content/tiesibsargs_2020_gada_zinojums_final_1613044295.pdf [aplūkots 27.02.2022.]
37. Latvijas Republikas Tiesībsargs: Vai ir pārkāptas personas tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā - epidemioloģiskās situācijas laikā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsargs-atbild-vai-ir-parkaptas-personas-tiesibas-uz-lietas-izskatisanu-sapratiga-termina-epidemiologiskas-situacijas-laika> [aplūkots 19.04.2022.]
38. Latvijas Vēstnesis: Konstitucionālo tiesību komisija: Viedoklis par iespējamo ministra noteikumu satversmību. Nr. 90. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/231422> [aplūkots 03.03.2022.]
39. Latvijas Avīze: Valsts prezidents aicina Saeimas deputātus jau tuvākajā laikā lemt par darbu klātienē. Pieejams: <https://www.la.lv/valsts-prezidents-aicina-saeimas-deputatus-jau-tuvakaja-laika-lemt-par-darbu-klatiene> [aplūkots 08.03.2022.]
40. Levits E. Satversme ārkārtas apstākļos. Jurista Vārds, 05.05.2020., Nr. 18.
41. Likuma "Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību" komentāri. Jurista Vārds, 14.04.2020., Nr. 15.
42. Līcīte M. Četri Saeimas deputāti nav iesnieguši Covid-19 sertifikātu Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/cetri-saeimas-deputati-nav-iesniegusi-covid-19-sertifikatu.a430290/> [aplūkots 16.03.2022.]
43. Līce K., Vītola E. Deklarācija starptautiskajām cilvēktiesību organizācijām par ārkārtējo situāciju Latvijā. Jurista Vārds, 14.04.2020., Nr. 15.

44. Lībiņa-Egnere I. No krīzes iziesim kā labāka valsts un vienotāka sabiedrība. Jurista Vārds, 05.05.2020., Nr. 18.
45. Lībiņa-Egnere I. Par e-Saeimas jauno platformu un tās priekšrocībām. Jurista Vārds, 09.06.2020., Nr. 23.
46. LSM.lv Ziņu redakcija. Nākamnedēļ Ministru kabineta sēde notiks klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/nakammedel-ministru-kabineta-sede-notiks-klatiene.a406400/> [aplūkots 19.04.2022.]
47. LSM.lv Ziņu redakcija: Novadu reformas lietā ST vērtēja arī e-Saeimu, secinot – tā ir tiesiska. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/novadu-reformas-lieta-st-verteja-ari-e-saeimu-secinot-ta-ir-tiesiska.a396696/> [aplūkots 08.03.2022.]
48. LV portāls: Ministru kabinets varēs pilnvērtīgi strādāt attālināti. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/317140-ministru-kabinets-vares-pilnvertigi-stradat-attalinati-2020> [aplūkots 19.04.2022.]
49. Medina L. Covid-19 ierobežošanas demokrātijas apstākļos. Jurista Vārds, 16.03.2021., Nr.7.
50. Meistere D., Pleps J., Saeima turpina noturēt sēdes attālināta veidā. Jurista Vārds, 16.06.2020., Nr.24/25.
51. Ministru kabinets: Kariņa uzdevumā izveidota Starpinstitūciju koordinācijas vadības grupa. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/jaunums/karina-uzdevuma-izveidota-starpinstitutuju-koordinacijas-vadibas-grupa> [aplūkots 18.04.2022.]
52. Ministra kabinets: Ziņojums par tiesisko ietveru pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, lai nodrošinātu nepieciešamo ilgtermiņa ierobežojumu saglabāšanu un elastīgu kārtību epidemioloģiskai drošībai un veselības nozares noturībai. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/977/download> [aplūkots 01.03.2022.]
53. Nacionālā enciklopēdija: Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/86828-Latvijas-Republikas-Satversmes-sapulces-sasauk%C5%A1anas-diena> [aplūkots 05.04.2022.]
54. Palkova K. Stratēģiskā komunikācija: tiesiskās problēmas COVID-19. Pieejams: https://lzp.gov.lv/wp-content/uploads/2021/02/34_zinojums_pielik_02.pdf [aplūkots 18.04.2022.]
55. Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2018. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2019/01/Satversmes-tiesas-gada-gramata-2018-A4_small_file_size_L.pdf
56. Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2019. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/other/WEB_2019_Satversmes_tiesas_gada_gramata.pdf [aplūkots 19.04.2022.]

57. Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2020. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_atverumiem.pdf [aplūkots 19.04.2022.]
58. Pārskats par Satversmes tiesu darbu 2021. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/02/WEB_ST_gada_parskats_pa_lapam.pdf[aplūkots 19.04.2022.]
59. Pleps J., Plepa D: Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/100866-Latvijas-Republikas-Satversme> [aplūkots 26.02.2022.]
60. Pleps J. Satversmes tiesa un labas likumdošanas princips: piezīmes par spriedumu lietā Nr. 2018-11-01. Jurista Vārds, 26.03.2019., Nr. 12.
61. Pleps J. Satversmes 21. panta komentārs. Satversmes komentāri 21. pants. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020.
62. Pleps J. Par Latvijas Republikas Satversmi: vēsture un mūsdienas. Grām.: Latvijas Republikas Satversme. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2012.
63. Pleps J., Līce K., Meistere D. Vai Saeimas deputātiem un citiem konstitucionālo orgānu amatpersonām ir pienākums vakcinēties. Jurista Vārds, 02.11.2022., Nr. 44.
64. Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Papildināts un pārstrādāts izdevums. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014.
65. Pleps J., Priekulis J., Strupiņš A., Lībiņa-Egnere I., Šķiņķis M., Jansons J., Birģelis M., Latvijas Republikas prokuratūra Vai ir jāievēro tiesību normas, kurām persona nepiekrīt. Jurista Vārds, 10.11.2020., Nr. 45.
66. Rezevska D. Likums. Jurista Vārds, 15.02.2022., Nr. 7.
67. Satversmes tiesa: Valstī izsludinātā ārkārtējā situācija prasa valsts konstitucionālo orgānu dialogu un sadarbību. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/valsti-izsludinata-arkarteja-situacija-prasa-valsts-konstitucionalo-organu-dialogu-un-sadarbibu/> [aplūkots 28.02.2022.]
68. Saeima, Leta Parlamenta sēdes tagad var noturēt attālināti: izstrādāts e-Saeimas digitālais rīks. Jurista Vārds, 09.06.2020., Nr. 23.
69. Semjonova E. Bērtule A. Artuss Kaimiņš paziņo par pašizolēšanos un pozitīvu Covid-19 testu. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/artuss-kaimins-pazino-par-pasizolesanos-un-pozitivu-covid-19-testu.a352662/> [aplūkots 28.03.2022.]
70. Soņeca V. Administratīvi teritoriālā reforma atbilst Satversmei. Jurista Vārds, 18.05.2021., Nr. 20.

71. Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību piemērošana nacionālajās tiesās. Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2020.
72. Tieslietu ministrija: Pirmo reizi tiesā lieta izskatīta e-formātā. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/jaunums/pirmo-reizi-tiesa-lieta-izskatita-e-formata> [aplūkots 17.04.2022.]
73. Tiesību zinātņu pētniecības institūts: Satversmes sapulces komisijas sēžu protokoli. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/satversmes-sapulces-komisijas-sezu-protokoli/> [aplūkots 05.04.2022.]
74. Tiesību zinātņu pētniecības institūts. Latvijas Satversmes Sapulces stenogramma. Pieejams: http://flriga.lu.lv/tzpi/materiali/Satversmes_sapulces_stenogrammas.pdf [aplūkots 05.04.2022.]
75. Voldemārs Eglītis, Ievads konstitūcijas teorijā, Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2006.
76. Ziemele I. Rīkojuma mērķis ir nodrošināt valsts funkciju, tai skaitā cilvēktiesību aizsardzības, īstenošanu. Jurista Vārds, 19.10.2021. Nr.42.
77. Ziemele I. Valsts nepārtrauktība. Jurista Vārds, 15.02.2022., Nr. 7.
78. Ziemele I: Virsmērķis ir viens – valstij jāturpina darboties. Jurista Vārds, 31.03.2020., Nr. 13.
79. Ziemele I: Satversmes tiesas darba nepārtrauktību Covid-19 krīzes laikā. Pieejams: <https://www.satv.tiesa.gov.lv/press-release/i-ziemele-dalas-pieredze-par-satversmes-tiesas-darba-nepartrauktibu-covid-19-krizes-laika/> [aplūkots 21.03.2022.]
80. Balodis R., Danovskis E., Functionality Problems of Collegial Government Institutions During the COVID-19 Pandemic and Solutions for the Future. Juridiskā zinātne/ Law, Nr.14, 2021.
81. Cocmarian R. Keeping Covid-19 emergency legislation socially distant from ordinary legislation: principles for the structure of emergency legislation. The Theory and Practice of Legislation, 2020.
82. Congreso de los diputados. Press releases: Congress postpones parliamentary activity and suspends visits and extra-parliamentary acts due to the spread of the coronavirus. Pieejams: https://www.congreso.es/notas-de-prensa?p_p_id=notasprensa&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_notasprensa_mvcPath=detalle&_notasprensa_notId=35209 [aplūkots 05.03.2022.]
83. Congreso de los diputados. Press releases: Congress postpones its activity for the next two weeks. Pieejams: <https://www.congreso.es/notas-de->

- prensa?p_p_id=notasprensa&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_notasprensa_mvcPath=detalle&_notasprensa_notaid=35249 [aplūkots 05.03.2022.]
84. Council of Europe: Commission de Venise - Observatoire des situations d'urgence. Pieejams: <https://www.venice.coe.int/files/EmergencyPowersObservatory/T13-E.htm> [aplūkots 18.04.2022.]
85. Chronicle.lu: Chamber of Deputies Relocates to Cercle Cité. Pieejams: <https://chronicle.lu/category/politics/32452-chamber-of-deputies-relocates-to-cercle-cite> [aplūkots 18.04.2022.]
86. Deutscher Bundestag: Neue Beschlussfähigkeit im Bundestag. Pieejams: https://www.bundestag.de/webarchiv/presse/hib/2020_03/689300-689300 [aplūkots 18.04.2022.]
87. ERR News: Vaping MP misses Riigikogu question spot while chilling to music at home. Pieejams: <https://news.err.ee/1608178543/vaping-mp-misses-riigikogu-question-spot-while-chilling-to-music-at-home> [aplūkots 25.04.2022.]
88. European Parliament Briefing: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 19.04.2022.]
89. European Union Agency for Fundamental Rights: Coronavirus pandemic in the eu —Fundamental rights implications. 2020. Pieejams: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1> [aplūkots 17.04.2022.]
90. Ehrlich K. Views of the Council for Administration of Courts regarding ensuring the administration of justice amid the ongoing pandemic. Pieejams: <https://www.kohus.ee/en/views-council-administration-courts-regarding-ensuring-administration-justice-amid-ongoing-pandemic> [aplūkots 31.03.2022.]
91. European Parliament: Parliaments in emergency mode Lessons learnt after two years of pandemic. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI\(2022\)698879_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698879/EPRS_BRI(2022)698879_EN.pdf) [aplūkots 19.04.2022.]
92. European Parliament: Proces-verbal, Jeudi 26 mars 2020. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2020-03-26_FR.html [aplūkots 19.04.2022.]

93. European Parliament: How Parliament works during a pandemic. Pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/eu-affairs/20200408STO76807/how-parliament-works-during-a-pandemic> [aplūkots 26.02.2022]
94. European Parliament: Return to parliamentary work in Strasbourg, a step closer to normality. Pieejams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/press-room/20210609IPR05811/return-to-parliamentary-work-in-strasbourg-a-step-closer-to-normality> [aplūkots 20.03.2022.]
95. Estonian world: Video: An Estonian MP enjoying an e-ciggy and music during parliament's debate – in his bed. Pieejams: <https://estonianworld.com/life/video-an-estonian-mp-enjoying-an-e-ciggy-and-music-during-parliaments-debate-in-his-bed/> [aplūkots 25.04.2022.]
96. Griglio, E. Parliamentary oversight under the Covid-19 emergency: striving against executive dominance, *The Theory and Practice of Legislation*, 2020.
97. Group of States against Corruption: Ceturtā novērtēšanas kārtā. Pieejams: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6d6a> [aplūkots 26.04.2022.]
98. Hajek L. Legislative Behaviour of MPs in the Czech Republic in Times of Covid-19 Pandemic, *Parliamentary Affairs*, 2020. Pieejams: <https://academic-oup-com.eres.qnl.qa/pa/advance-article/doi/10.1093/pa/gsab057/6414595?searchresult=1> [aplūkots 16.03.2022.]
99. Inter-Parliamentary Union: Country compilation of parliamentary responses to the pandemic. Pieejams: <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic#S> [aplūkots 04.03.2022.]
100. Jevier A. Remote Voting in Spain: The Challenges and Benefits. Pieejams: https://bussola-tech.co/artigos_membros/remote-voting-in-spain-the-challenges-and-benefits-legistech/ [aplūkots 01.04.2022.]
101. Kochar A. European Parliament Ends The Remote Work Model. Pieejams: <https://thinkremote.com/european-parliament-ends-the-remote-work-model/> [aplūkots 08.03.2022.]
102. Kozins I. Kincis J. Eksperti: Cilvēktiesības un Satversme neliedz pieprasīt negatīvu Covid-19 testu darbam Saeimā klātienē. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/eksperti-cilvektiesibas-un-satversme-neliedz-pieprasit-negativu-covid-19-testu-darbam-saeima-klatiene.a417178/> [aplūkots 12.03.2022.]
103. Lukáš Hájek, *Legislative Behaviour of MPs in the Czech Republic in Times of Covid-19 Pandemic*, *Parliamentary Affairs*, 2021. Pieejams: <https://academic-oup->

- com.eres.qnl.qa/pa/advance-article/doi/10.1093/pa/gsab057/6414595?searchresult=1
[aplūkots 03.03.2022.]
- 104.Lietuvos Respublikos Seimas: Digital transformation of the Lithuanian Parliament: the Seimas has smoothly switched towards a remote work environment. Pieejams: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=2&p_t=274449&p6=29 [aplūkots 17.04.2022.]
- 105.Numa A. Artificial intelligence as the new reality of e-justice. Pieejams: <https://e-estonia.com/artificial-intelligence-as-the-new-reality-of-e-justice/> [aplūkots 31.03.2022.]
- 106.OCDE: Accroître la résilience face à la pandémie de COVID-19: le rôle des centres de gouvernement, 2020. Pieejams: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/accroitre-la-resilience-face-a-la-pandemie-de-covid-19-le-role-des-centres-de-gouvernement-7c177686/> [aplūkots 18.04.2022.]
- 107.OCDE: Panorama des administrations publiques2021. Rôle des centres de gouvernement dans la réponse face à la pandémie de COVID-19. Pieejams: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9556b25a-fr.pdf?expires=1650374542&id=id&accname=oid051825&checksum=773B3D11437868F5B999CEE5C9AA30B0> [aplūkots 19.04.2022.]
- 108.O'Toole B, Ethics in Government, Parliamentary Affairs, 1997. Pieejams: <https://academic-oup-com.datubazes.lanet.lv/pa/article/50/1/130/1488574?searchresult=1> [aplūkots 26.04.2022.]
- 109.Rodiņa A, Lībiņa-Egnere I, Robert Schuman: Le Parlement au temps du coronavirus Lettonie. Pieejams:https://www.robert-schuman.eu/fr/doc/ouvrages/FRS_Parlement-Lettonie.pdf [aplūkots 03.03.2022.]
110. World Health Organization. Origin of SARS-CoV-2. Pieejams: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332197/WHO-2019-nCoV-FAQ-Virus_origin-2020.1-eng.pdf [aplūkots 01.04.2022.]
- 111.World Health Organization: "Getting Your Workplace Ready for COVID-19." World Health Organization, 2020. <http://www.jstor.org/stable/resrep28071> [aplūkots 05.03.2022.]
- 112.World Health Organization: WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. Pieejams: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> [aplūkots 27.03.2022.]
- 113.Ziemele I: Role of the Constitutional Courts in Upholding and Applying the Constitutional Principles: the Case of Latvia. Pieejams: [https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/runas-un-](https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/runas-un)

raksti/role-of-the-constitutional-courts-in-upholding-and-applying-the-constitutional-principles-the-case-of-latvia/ [aplūkots 20.03.2022.]

Normatīvie akti

- 114.Latvijas Republikas Satversmes: LV likums. Pieņemts 15.02.1992.
- 115.Saeimas kārtības rullis: LV likums. Pieņemts 28.07.1994.
- 116.Satversmes tiesas likums: Latvijas Vēstnesis, 05.06.1996.
- 117.Saeimas Prezidija lēmums: Par Saeimas sēžu kavējumu izskatīšanas kārtību. LV likums, 09.01.1995.
- 118.Saeimas kārtības rullis: Saeimas deputātu ētikas kodekss. LV likums, 28.07.1997.
- 119.Darba aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts 20.06.2001.
- 120.Darba likums: LV likums. Pieņemts: 20.06.2001.
- 121.Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums: LV likums. 05.06.2020.
- 122.Administratīvo teritoriju un apdzīvotu vietu likums. LV likums, 10.06.2020.
- 123.Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā. LV likums. Pieņemts 09.10.2021.
- 124.Par pagaidu papildu prasībām Saeimas deputātu un pašvaldību domju deputātu darbam. LV likums. 12.11.2021.
- 125.Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojums Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 12.03.2020.
- 126.Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis". LV likums, 07.09.2021.
- 127.Ministru kabineta 2021. gada 9. oktobra rīkojums Nr. 720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Latvijas Vēstnesis, 09.10.2021.
- 128.Valsts prezidenta 2020. gada 23. marta paziņojums Nr. 8 "Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā". Latvijas Vēstnesis, 23.03.2020.
- 129.Saeimas paziņojums: Par 2021. gada Pasaules čempionāta hokejā vīriešiem norisi ar skatītājiem klātienē. LV likums, 20.05.2021. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/323371> [aplūkots 22.04.2022.]
- 130.The Constitution of the Republic of Lithuania [Lietuvas Republikas konstitūcijas]. Pieejams: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm> [aplūkots 02.03.2022.]

131. European Parliaments: Rules of Procedure of the European Parliament. [Eiropas Parlamenta reglaments]. Pieejams: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2019-07-02-TOC_EN.html [aplūkots 19.04.2022.]
132. Standing order of the Croatian parliament, Article 293b. [Horvātijas parlamenta pastāvīgais rīkojums]. Pieejams: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/Croatian-Parliament-Standing-Orders_Consolidated-Text_November-2020.pdf [aplūkots 04.03.2022.]

Juridiskās prakses materiāli

133. Satversmes tiesas 13.04.2005. spriedums lietā Nr. 2004-18-0106. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-18-0106_Spriedums.pdf [aplūkots 28.02.2022.]
134. Satversmes tiesas 23.12.2019. spriedums lietā Nr. 2019-08-01. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/311685> [aplūkots 26.04.2022.]
135. Satversmes tiesas 12.03.2021. spriedums lietā Nr. 2020-37-0106. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/2020-37-0106_spriedums.pdf [aplūkots 26.02.2022.]
136. Satversmes tiesas 22.02.2022. spriedums lietā Nr. 2001-06-03. Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2001-06-03_Spriedums.pdf [aplūkots 26.04.2022.]
137. Augstākās tiesas Senāta plēnuma 2021. gada 9. decembrī. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/lv/par-augstako-tiesu/plenums/plenuma-lemumi> [aplūkots 16.04.2022.]

Citi avoti

138. Saeimas Prezidija 2020. gada 2. aprīļa lēmums: Par Saeimas ārkārtas sēdes norisi ārpus sēžu zāles ar mērķi ierobežot Covid-19 izplatību valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
139. Saeimas Prezidija 2020. gada 22. maija lēmums: Par Saeimas attālināto sēžu norises kārtības apstiprināšanu. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
140. Saeimas Prezidija 2020. gada 10. jūnija lēmums: Par Saeimas sēžu noturēšanu platformā e-Saeima. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

- 141.Saeimas Prezidija 2020. gada 31. augusta lēmums: Par Saeimas 2020. gada 3. septembra ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 142.Saeimas Prezidija 2020. gada 28. septembra lēmums: Par Saeimas 2020. gada 1. oktobra attālinātās ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 143.Saeimas Prezidija un Frakciju padomes 2021. gada 24. augusta lēmums: Par Saeimas un Saeimas komisiju sēžu norises principiem Covid-19 epidemioloģiskā riska situācijā. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 144.Saeimas Prezidija 2020. gada 14. oktobra lēmums: Par Saeimas 2021. gada 15. oktobra attālinātās ārkārtas sēdes sasaukšanu un sēdes darba kārtību. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 145.Saeimas Prezidija lēmumi par Saeimas darbu attālināti platformā e-Saeima. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 146.Latvijas Republikas Saeimas sekretāra biedres 2020. gada 12. novembra vēstule Didzim Šmitam par Saeimas sēdes kavējumiem. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 147.Latvijas Republikas Saeimas deputāta Didža Šmita 2020. gada 20. novembra atbilde Saeimas sekretāra biedrei Marijai Golubevai. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 148.Latvijas Republikas Saeimas Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijas 2021. gada 8. septembra lēmums par Alda Gobzema izslēgšanu uz sešām Saeimas sēdēm. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 149.Latvijas Republikas Saeimas deputātu 2021. gada 7. septembra iesniegums Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijai Par. 13. Saeimas deputāta Alda Gobzema Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpuma lietas ierosināšanu. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.
- 150.Latvijas Republikas Saeimas deputātu 2022. gada 12. janvāra iesniegums Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijai Par Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpuma lietas ierosināšanu. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.
- 151.Latvijas Republikas Saeimas Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijas 2022. gada 2. februāra lēmums. Pieejama Saeima pēc individuāla pieprasījuma.
- 152.Slimību profilakses un kontroles centra vēstule Latvijas Republikas Saeimai: Par viedokļa sniegšanu (Covid 19 izplatības risku). Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 153.Levits E. Satversmes 15. panta jēga un funkcija. Vai Saeima var rīkot svinīgu sēdi ārpus Rīgas. Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.

- 154.Kusiņa G. Vai 2017. gada 4. maija Saeimas svinīgā sēde varētu notikt ārpus Rīgas?
Pieejams Saeimā pēc individuāla pieprasījuma.
- 155.Latvijas Vēstnesis: Saeimas Prezidija ārkārtas sēdes protokola izraksts N.38. Par 34 Saeimas deputātu 2019. gada 9. maija iesniegumu par Saeimas 2019. gada 5. jūnija ārkārtas sēdes sasaukšanu. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2019/112.1> [aplūkots 14.03.2022.]
- 156.Latvijas Republikas 13. Saeimas pavasara sesijas divdesmit piektās (attālinātās ārkārtas) sēdes turpinājums 2020. gada 16. jūnijā. Pieejams: <https://saeima.lv/lv/transcripts/view/2096> [aplūkots 26.04.2022.]
- 157.Latvijas Republikas 13. saeimas rudens sesijas ceturtais (ārkārtas) sēdes turpinājums (attālināti) 2020. gada 1. oktobrī stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2116> [aplūkots 10.03.2022.]
- 158.Latvijas Republikas 13. Saeimas ziemas sesijas piecpadsmitā (attālinātā ārkārtas) sēde 2021. gada 11. februārī. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2191> [aplūkots 25.04.2022.]
- 159.Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas pirmā sēde 2021. gada 2. septembrī. Pieejams: https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2294#Lm0720_092 [aplūkots 26.04.2022.]
- 160.Ministra Kabineta 2021. gada 12. oktobra sēdes protokola izraksts Nr. 69. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/meetings/protocols/c3c0513f-735e-4d93-b9ed-e868d9ddd717> [aplūkots 18.04.2022.]
- 161.Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit pirmā (attālinātā ārkārtas) sēdes 2021. gada 11. novembra stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2317> [aplūkots 12.03.2022.]
162. Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit astotā (attālinātā ārkārtas) sēdes 2021. gada 2. decembra stenogramma. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2326> [aplūkots 18.04.2022.]
- 163.Latvijas Republikas 13. Saeimas rudens sesijas divdesmit astotās (attālinātās ārkārtas) sēdes turpinājums 2021. gada 8. decembrī. Pieejams: <https://www.saeima.lv/lv/transcripts/view/2335> [aplūkots 18.04.2022.]
- 164.Latvijas Republikas 13. Saeimas Mandātu, ētikas un iesnieguma komisijas sēdes protokols Nr. 81. 2021. gada 17. marta. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimasNotikumi.nsf/webSNbyDate?OpenView&count=1000&restrictToCategory=17.03.2021> [aplūkots 26.04.2022.]

- 165.Latvijas Republikas Ministru kabineta 2021. gada 10. jūnija ārkārtas sēde protokols Nr.47.
Pieejama: <http://tap.mk.gov.lv/mk/mksedes/saraksts/darbakartiba/?sede=1229> [aplūkots 19.04.2022.]
- 166.ZÁKON o některých úpravách v sociálním zabezpečení v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce
Důvodová zpráva [Likuma anotācija par dažādām sociālā nodrošinājuma korekcijām saistībā ar ārkārtas pasākumiem 2020. gada epidēmijas laikā]
Pieejams: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/300988/1/2> [aplūkots 16.03.2022.]

Maģistra darbs „Likumdevēja darbs ārkārtas apstākļos” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba autore: _____ Marta Kārklīņa

_____ (rekomendēju/nerekomendēju) darbu aizstāvēšanai

Darba vadītājs: _____ 2022.gada ____.

(asoc. prof. Dr. iur. Anita Rodiņa)

Recenzents: _____

Maģistra darbs iesniegts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Valststiesību zinātņu katedrā 2022. gada ____.

Dekāna pilnvarotā persona: _____.

Maģistra darbs aizstāvēts maģistra darba gala pārbaudījuma komisijas sēdē 2022. gada ____ (proti. Nr. ____)

Komisijas sekretāre/-s: _____.